tribuna

LIST ZVEZE ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: STANE ČEHOVIN, MARJAN KOPECKY, NIKO LEHRMAN, BOŽO LEVEC, NIKO TIČAR, JOŽE ŽNIDARŠIČ, FRANC GRIVEC IN PETER JAMBREK. ODGGVORNI IN GLAVNI UREDNIK STANE ČEHOVIN, UREDNIŠTVO IN UPRAVA LJUBLJANA, POLJANSKA 6, TELEFON 30-123, TEKOČI RAČUN 600-70/3-567. ROKOPISOV NE VRAČAMO, LETNA NAROČNINA 200 DIN, TISKA ČP »DELO«

LETO X., ŠTEV. 15
LJUBLJANA
9. NOVEMBRA 1960

DOSEŽENI USPEHI V LANSKEM LETU, ZA KATERE JE UNIVERZA DOBILA PRIZNANJE IZVRŠNEGA SVETA PRAVZAPRAV PREDSTAVLJAJO LE DEL OPRAVLJENIH NALOG V CELOTNEM PROCESU REFORMIRANJA VISOKOŠOLSKEGA ŠTUDIJA, OBENEM PA TERJAJO ŠE VEČJE MOBILIZACIJE KOMUNISTOV IN VSEH NAPREDNIH SUBJEKTIVNIH SIL PRI REŠEVANJU BODOČIH NALOG.

Razviti sistem izrednega študija

Pred nami je neposredna naloga, da na oddelkih, kjer v preteklem šolskem letu nismo spremenili študija, proučimo vse možnosti, kako bi tudi na teh oddelkih našli nove oblike šolanja strokovnjakov in odpravili klasične in zastarele metode. To zlasti velja za študij splošne medicine, nekatere stroke na filozofski fakulteti, na naravoslovno-tehnološki in akademijah. Res je, da obstoje v teh strokah določene specifičnosti in se zavoljo tega teže odločimo za spremembe, vendar je tudi res, da so se komunisti kot celota premalo zavzeli in poglabljali v obstoječe možnosti. Prizadevanje komunistov na Akademiji za igralsko umetnost, da se dosedanji način študija pri njih spremeni, je imelo pri rektoratu Akad. negativen odziv.

Razviti sistem izrednega študija in čimprej uvesti tretje stopnje, je tudi stvar naših nadaljnjih prizadevanj. To sta pravzaprav novi nalogi na Univerzi, za kar sta tudi močno zainteresirana proizvodnja in teren. Dejstvo, da se je letos vpisalo na univerzo tako veliko število izrednih študentov, terja od fakultet, da pozorno proučijo vse možnosti, ki bi omogočile čimboljši izredni študij, da skupno s podjetji in drugimi organi in organizacijami na terenu pristopijo k razvijanju centrov in drugih oblik za pomoč izrednim študentom.

Za uvajanje tretje stopnje študija je na fakultetah precejšen interes, saj le ta pomeni področje nadaljnjega znanstvenega poglabljanja, kar bo pomemben prispevek v dinamiki razvijanja znanstvene misli. Potreba po kadrih je že občutna na vseh področjih, hkrati pa je vzgoja teh kadrov, specialistov in znanstvenih razisovalcev, pomembna tudi za bodoči pedagoški kader na visokih šolah in univerzi.

Novi učni načrti, ki jih uvajamo v letošnjem letu, realizirajo reformo študija, kar pomeni nedvomno močan napredek. Študijski načrti za prvo stopnjo uvajajo mnogo večjo praktično usmerjenost in radi tega vsebujejo mnogo več praktičnih, strokovnih predmetov. Teoretične snovi pa le toliko, kolikor je ta za razumevanje stroke in praktično opravljanje nalog na tej stopnji nujno potrebna. Pri sestavi študijskih načrtov je bilo vodilo določen profil strokovnjaka, ki je sposoben opravljati določena opravila. V kakšni meri pa bo diplomant tako osposobljen, je predvsem odvisno od učnih programov, od tega ali bodo učni programi posameznih predmetov sestavljeni resnično za določen profil strokovnjaka. To je bistvo reforme, zato je to tudi najpomembnejša naloga vseh subjektivnih sil na univerzi, da zagotove v največji možni meri, da se skozi programe izoblikuje vsebina in

Nadaljevanje na 2. strani

V pričakovanju

Pred jugoslovanskim študentovskim kulturnim festivalom

V preteklem študijskem letu takega tradicionalnega festivala ni bilo zaradi nekaterih notranjih premikov, oblikovnih in kulturnih skupin ljubljanske univerze. Zaradi večje vsebinske in umetniške afirmacije študentovskega kulturnega delovanja ter učinkovitejšega materialnega in formalnega poslovanja so se do tedaj razdrobljene skupine združile v osrednje kulturno umetniško društvo Akademik. Do te združitve je prišlo tudi predvsem zaradi novih oblik delovanja, ki jih terja naš čas in sodobni utrip življenja. Prevladovati mora namreč orientacija, da naj za kvalitetni vrh študentovskega kulturnega življenja in za delo posameznih skupin skrbi neko osrednje telo, ga usmerja in oblikuje. Za ostalo, nadvse važno področje kulturno umetnostne vzgoje študentov pa bi morala še vnaprej, toda mnogo resneje in odgovorneje skrbeti posebna komisija pri Univerzitetnem odboru, saj je to nadvse važno področje osebne afirmacije in oblikovanja osebnosti mladega intelektualca.

Letošnji festival naj bi pomenil prvo pomembnejšo afirmacijo novo ustanovljenega društva. Pri tem pa gre predvsem za dve komponenti.

Najprej je treba gledati na kvaliteto, ki jo bodo v okviru novega društva na tem festivalu prikazale posamezne skupine. Gre tudi za širšo uveljavi-

Nadaljevanje na 6. strani

Ostal je spomin na prijetno preživete počitnice

Nove možnosti v novih oblikah

V šolsko leto 1960—1961 stopamo z novimi spoznanji, ki so sad napornega, predvsem pa zavestnega dela na področjih družbeno - političnega udejstvovanja. Eno in drugo je tesno povezano. Družbenopolitično delo in udejstvovanje v sedanjih pogojih in predvsem zahtevah reformiranega študija je brez dvoma naporno, če naj bo učinkovito. To pa zahteva veliko volje in moči, kajti učinkovito je lahko samo, če njegovi nosilci ne samo odgovarjajo osnovni zahtevi reformiranega študija, ampak so med najboljšimi študenti. Tu se zadnje čase na univerzi pojavljajo določene tendence, ki kažejo na neka neskladja med družbeno-političnim delom, v čemer razumemo vsako izvenštudijsko delovanje, in študijskimi zahtevami predvsem do nižjih letnikov, pa tudi splošno orientiranostjo le-teh. Ta neskladja bodo morda izvor in vzrok določenih problemov, vendar se sedaj ne bi spuščali v razpravljanje o tem.

Pogoj, da prihajamo do novih spoznanj, je predvsem zavestno delo, kajti le to lahko rodi spoznanja. Ne bi hoteli posploševati, da je bilo vse družbeno-politično delo zavestno, vedno in povsod, vendar nam kažejo rezultati tega dela in pa predvsem udeležba naprednih subjektivnih sil, da je bilo zavestno in predano, zato so pa tudi nova spoznanja ob objektivni analizi napak in nepravilnosti lahko zelo pomembna gonilna sila za bodoče.

V novo študijsko letos stopamo z izredno močnim objektivnim faktorjem, ki nam daje veliko moralno vzpodbudo za bodoče delo. Ta objektivni činitelj, mislimo na nove možnosti dela v novih organizacijskih, študijskih in drugih formah, ki so prav tako rezultat zavestnega družbeno-političnega delovanja in na drugi strani velikih družbenih potreb ter izredno hitrega družbenoekonomskega razvoja, ta objektivni činitelj, naj bo v glavnem predmet našega razpravljanja. To je potrebno zaradi tega, ker se nam zdi, da je v svesti si precejšnjih nalog, ki je stoje pred Zvezo študentov, kot najmasovnejšo študentsko organizacijo in Zvezo komunistov, treba začeti takoj v jeseni s premišljenim in dobro pripravljenim programom, če hočemo kot zavestna sila uspešno odigrati svojo vlogo, ki je nujna in potrebna.

Hoteli bi se kratko najprej ustaviti pri Zvezi študentov. Ob koncu preteklega šolskega leta se je tu izvršila temeljita reorganizacija. Globlji smisel tega je predvsem osvoboditi organizacijo po fakultetah prevelike podrejenosti Univerzitetnemu odboru in ji tako dati več svobode, več možnosti in obenem tudi več odgovornosti pri delu. Možnosti so dejansko tu, objektivne in stvarne, lahko so pogoj za uspešno delo v tem šolskem letu, v kolikor bosta izpolnjena vsaj dva pogoja. Prvi je pogojen, morda se sliši malo čudno, v delu Univerzitetnega odbora, drugi pa predvsem v možnostih novih fakultetnih odborov in združenj, da zbero v svojih odborih in komisijah sposobne ljudi, dobre organizatorje, delovne in zavestne člane ZSJ in ZK. Ti naj bi pripravili dosledno realne programe ter pravilno organizirali svoje delo. Na osnovi dosedanje prakse lahko trdimo in sklepamo še dalje. Drugi pogoj je delno pogojen v prvem. To pa zato, ker je delo fakultetnih odborov in združenj v veliki meri odvisno od dela Univerzitetnega odbora. Tu ne gre za drobne vsakodnevne zadeve, ki bi jih lahko označili za sicer nujno formalnost, pač pa za vsebino in metode dela Univerzitetnega odbora, kot najvišjega političnega organa Zveze študentov na univerzi. Predvsem prihaja to do izraza sedaj, ko se predvideva, da bodo predsedniki fakultetnih odborov neposredno člani predsedstva UO. Tu se sicer pri ljudeh, kjer bi bilo najmanj opravičeno, pojavljajo težnje, da bi postavili v prvi plan predvsem tisto, kar pojmujemo pod administracijo. Administracija je tudi pri takem političnem organu kot je UO potrebna. Vprašal pa bi se zelo resno, če je tako zelo potrebna in nujna preosnove, da jo postavljamo pred vse dokaj resnejše probleme, ki stoje pred predsedstvom UO.

Gre torej za vsebino in metode dela Univerzitetnega odbora ali določneje dosedanjega predsedstva. Tu bi rad opozoril samo na nekaj stvari. Predvsem bo treba v bodoče opustiti dosedanje metode dela v predsedstvu Univerzitetnega odbora. Če hočemo, da bo delo nižjih organizacijskih oblik po fakultetah uspešno, moramo v najkrajšem času pripraviti vsaj najpotrebnejše analize, ki lahko pospešijo delo organizacije.

Tu gre najprej za podrobno, skrbno pripravljeno analizo o delu Svetov letnikov, ki jih smatramo pod pogojem, da ne bodo samo študentovski, ampak tudi skrb fakultet, kot izredno pomembno obliko dela Zveze študentov. Nadalje pa za analizo o politično ideološkem delu, analizo o socialno-ekonomskem položaju študentov itd.

Za vsebino in metode gre! In če povzamemo dosedanje, gre predvsem za to, da se predsedstvo Univerzitetnega odbora otrese dosedanjega d r o b n j a k a r s t v a, reševanja tisoč drobnih problemov hkrati. Preiti mora na študiozno poglabljanje v širše kompleksne vprašanj, rezultati njegovega dela naj bodo analize, ki bodo služile kot načelno napotilo organizacijam po fakultetah. Ne seveda analize

Nadaljevanje na 8. strani

Skupščina v Naselju brezplodna!

Skupščino koristnikov Študentovskega naselja ki je bila v četrtek, 20. oktobra, bi lahko ocenili kot neresno in neplodno. V več kot štirih urah, kolikor je skupščina trajala, se je veliko govorilo in ostro kritiziralo vse in vsakogar, vendar je nepristranski opazovalec lahko dobil vtis, da diskutantje marsikje niso našli stične točke, da se niso mogli zediniti, kako bi pričeli reševati probleme, o katerih so govorili in ki jih niti ni malo.

Iz poročila predsednika Študentovskega sveta je bilo razvidno, da je v preteklem letu ŠS dobro delal. Poudaril je, da bo treba v bodoče bolj paziti na red in disciplino. Opozoril je na nekatere pomanjkljivosti pri dežurni službi. — Delavne so bile tudi ostale komisije, še najlepše uspehe pa je dosegel fotokluo. Med počitnicami sta delali v Naselju dve brigadi pri urejevanju poti med blok.. Dobro bi bilo, ko bi brigade delale tudi prihodnje leto!

Upravnik Naselja je podal kratko poročilo o finančnem poslovanju doma in poudaril, da je bilo ugodno. Dejstvo pa je, da se uprava stalno bori s finančnimi težavami, kar skuša vsaj delno popraviti z oddajanjem sob prehodnim gostom preko počitnic. »Veliko se tudi govori o različnih problemih in o menzi,« je med drugim dejal, »vendar se tudi veliko napravi. Hrana se je v primerjavi z lanskim letom precej izboljšala, izboljšala pa se je tudi nabava hrane. Pri tem pa ostane nerešeno še vprašanje kadrov, ki jih ni mogoče dobiti dovolj, predvsem zaradi nizkih plač...«

V vsej nadaljnji diskusiji so obravnavali predvsem vprašanje hrane. Vsak diskutant je temu problemu posvetil največ časa. Nekateri so svoje govore dobro pripravili in jih podkrepili s številnimi podatki in številkami ter na ta način izzvali pri poslušalcih burno ploskanje! Nekdo je skoraj do kalorije natančno izračunal, koliko hrane dobijo abonenti manj, kot jo plačajo, ugotovil je, da je bila potica tega in tega dne »brez vrednosti«, da pri kilogramu kruha menza zasluži toliko in toliko din itd...

Nadalje je govornik, ki so ga nekateri kasneje označili kot demagoga, dejal, da kvaliteta hrane stalno pada, cene pa rastejo. Problemi so povsod, v menzi, v zajtrkovalnici, v bifeju, kje je torej višek denarja, ki ga študentje neupravičeno plačujejo za hrano!? Vsa svoja izvajanja je diskutant podkrepil z več primeri v drugih univerzitetnih centrih, kjer študentje manj plačajo in več dobijo! Izrazil je tudi željo, naj bi odpravili režijo in da se menzi v bodoče dodelijo dotacije kot drugje.

Nič manj demagoško kot predgovornik je nastopil predsednik upravnega odbora, ki je najprej pobil vse njegove ugotovitve, nato pa dejal, da gre lahko vsakdo, ki mu tu ni všeč in če mu je predrago, drugam, kjer bo lažje živel in shajal. Govoril je tudi še o nekaterih drugih problemih, predvsem o disciplini, higieni, uničevanju inventarja ter o flegalcih, vendar vse ostalo v senci diskusije o kalorijah, pri želodcu...

V diskusiji je sodeloval tudi generalni sekretar univerze, dr. L. Piškur in med drugim opozoril študente, da dotacij za menze ni, pač pa študentje dobivajo izdatne individualne podpore. Opozoril je tudi na tople odnose do tujih študentov.

Kadar hoče nekdo govoriti o važnih problemih, jih mora najprej dobro poznati. Tako bi lahko tudi predsednik Univerzitetnega odbora ZŠJ dobro poznal problematiko Študentovskega naselja in šele nato konstruktivno sodeloval ali kritiziral v razpravi. Tako pa lahko samo pritrdimo predsedniku Kuratorija študentovskih domov in menz, prof. dr. Kobetu ko je Naseljaše opozoril, naj bodo bolj resni in tehtni. To drži! Vendar pa še enkrat poudarjamo, da skupščina ni bila resna, niti konstruktivna! Govorili so o številnih problemih vendar niti po štirlurnem vročem besednem boju niso prišli skupaj. Ostalo je vprašanje kdo je kriv in kdo ni. Napadali in kritizirali so drug drugega brez vidnega uspeha. Ostal je samo vtis, da so Naseljaši — lačni! Kdo ve, na komu leži krivda!?...

V Študentovskem naselju je bila pred kratkim skupščina stanovalcev. Bila je polna nervoze, nepreciznih trditev in obsojanj ter nestrpnega presedanja. Skratka: bila je netaktna. Publika je diskutante, ki so jo klovnsko zabavali, nagrajevala s huronskim ploskanjem; drugim spet, ki so govorili trezno in preudarno, se je maščevala na volitvah; a tiste, ki bi morali dajati s preudarno in z objektivno besedo skupščini ton, pa so namesto tega, iz nerazumljivih vzrokov, v skrajnem afektu, storili ravno obratno, te je publika izžvižgala. Publika pač, masa, ki se je sprostila.

To je sedaj za nami. Skupščina stanovalcev Študentovskega naselja je bila izrazito nedelavna, vendar ne more nihče mimo dejstva, da tu še daleč ni vse v redu. Namesto, da bi skupščina analizirala vsaj najbolj pereče

Razprava o problemih v Študentovskem naselju

Tetiva je vztrepetala

probleme in jih skušala razrešiti, so se diskutanti med seboj zmerjali s »pavlihovstvom in demagogijo«. Nekoliko neprijetna a resnična ugotovitev, da sta si bila ta večer zelo podobna tisti, ki je zmerjal in oni, ki je klovnsko zabaval publiko.

Uredništvo Tribune se je namenilo, ne glede na morebitne rezultate skupščine, da začne prvo jesensko številko z razpravo o problemih v Študentovskem naselju. Na naše povabilo sta se prva odzvala upravnik Študentovskega naselja STANE PORENTA in pomočnik upravnika za menzo IVANKA ZAJČEVA. Ob tej priliki vabim tudi ostale, da povedo svoje mnenje.

Skupščina stanovalcev Študentovskega naselja je zastavila nekaj vprašanja, ki zahtevajo takojšnji odgovor. Postavljajo se vprašanja v zvezi z novimi cenami hrane in stanovanja ter seveda o kvaliteti in pestrosti hrane, o odnosu med štipendijo in oskrbovalnino, o centralni kurjavi, o prizadevanju uprave in celotnega kolektiva. Tu so nekateri problemi v zvezi z nakupom hrane in drugih stvari, sploh v zvezi s celotnim gospodarjenjem. Vse to naj bi se reševalo čimbolj smotrno in z zavestjo, da se tu dela za študente, ki so v veliki večini socialno precej šibki.

Kaj menite o tem, koliko je naredila uprava v zvezi s temi vprašanji, kako ocenjuje celotno delo in prizadevanje uprave, kolikšna so bila prizadevanja Študentovskega sveta v to smer in kakšni so bili odnosi med upravo in Študentovskim svetom?

Poudariti moram, da je Študentovsko naselje finančno samostojen zavod. Proračunski izdatki za leto 1960 so predvideni na 71,645.000 din, kar moramo v celoti kriti iz lastnih dohodkov. Ti nastajajo pretežno iz vplačil stanovalcev. Le za zdravstveno osebje dr[illegible] hritje Univerza iz svojega pro[illegible]una.

V lanskem letu so nastale v našem gospodarstvu določene ekonomske spremembe. Na ekonomske cene smo prišli tudi pri takih uslugah, ki so bile prej regresirane. Podražila se je električna energija, zvišale so se plače in seveda tudi cene nekaterih prehrambenih artiklov. Poleg tega je bila napovedana izguba CARRE pomoči, ki je v prejšnjih letih v veliki meri krila primanjkljaj. Zaradi tega tega smo bili primorani b koncu leta 1959 predložiti v pogled pr[illegible]m organom finančno stanje doma, da bi se [illegible] za renta[illegible]ejše poslovanje.

Nadaljevanje na 8. strani

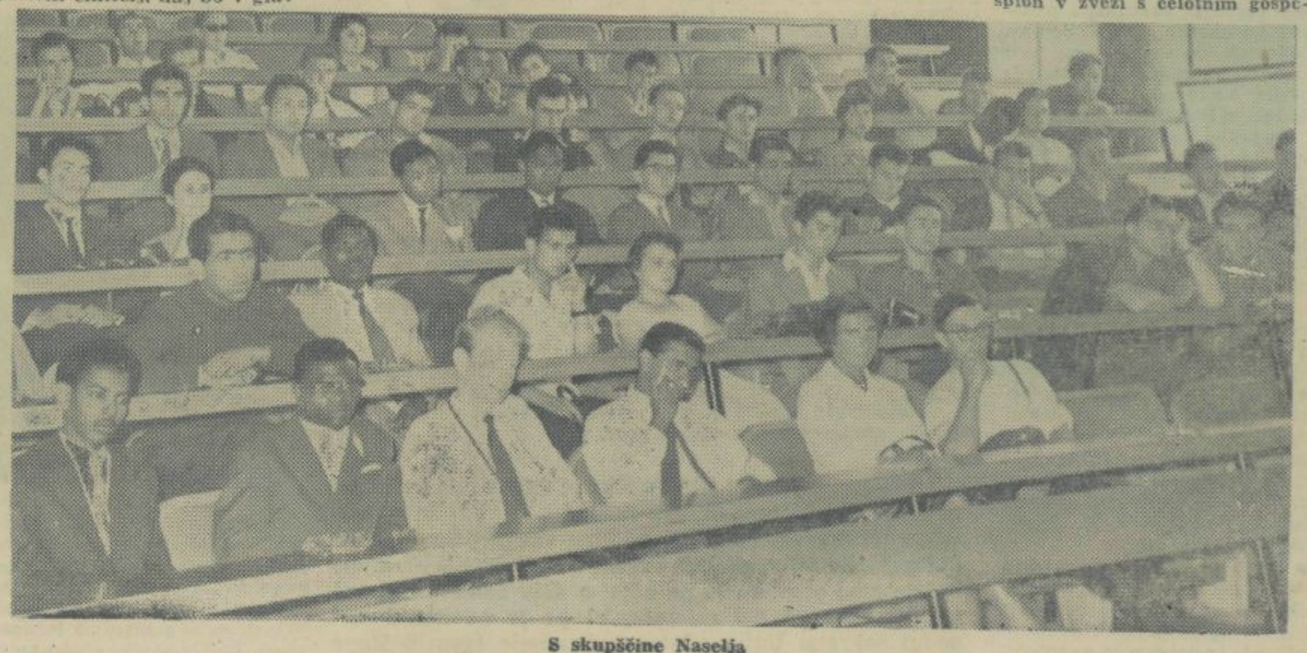

S skupščine Naselja

S skupščine medicincev

Sprejem v študentovske domove

Zmanjšani posteljni fond

Ob vsakem novem šolskem tu nastopi problem študentovskih stanovanj v vsej ostrini. Zaradi premajhne kapacitete domov so bili že v preteklih letih izvedeni poizkusi reševanja tega problema znotraj že obstoječih kapacitet. Vprašanje, kdo ima pravico bivati v študentovskih domovih in čas bivanja, je bila vsa leta del vsestranske dejavnosti ZŠJ in Kuratorija študentskih domov in menz naše Univerze. Vendar se je z energičnim reševanjem in v širšem obsegu začelo v šolskem letu 1958-59. V skladu z reformo študija na naši Univerzi, Akademijah in višjih šolah, so bili za domove izdelani ostrejši kriteriji za bivanje. To ni zajelo le uspehe študija, temveč tudi vprašanje materialnih pogojev in družbeno političnih vrednot stanovalcev. Revizija pravice bivanja v študentovskih domovih, izvedena na koncu šolskega leta 1958-59, je po nekaterih prejšnjih poizkusih vnesla resne spremembe.

Ta oblika reševanja kriterijev je postala stalna, kriteriji pa se vsako leto izpopolnjujejo v smislu sprememb študija na Univerzi, ter tudi sprememb v širšem dogajanju pri nas. Tudi vsakoletne izkušnje dajejo nove oblike in pobude v reševanju pravice bivanja v domovih. Ena takih izkušenj je, da mora biti taka komisija stalna. Njeno delo naj se odvija skozi celotno šolsko leto, da bo bolj sistematično, z manj napakami, ki se sicer nujno pojavljajo pri občasnem in hitrem reševanju. Tako bi prišli kriteriji za bivanje v domovih, ki sta jih pripravila UO. ZŠJ in Kuratorij, do večje veljave.

Študijski kriterij je prilagojen študiju na različnih fakultetah in oddelkih, akademijah in višjih šolah. Izdelan je po točkovnem izpitnem sistemu. Pri socialnih kriterijih dohodki na člana družinske skupnosti ne smejo presegati 12.000 oz. 14.000 din, za prosilce ki se sami preživljajo. Poleg rednih dohodkov se upoštevajo tudi izredni dohodki staršev in prosilca, ki so bolj ali manj stalni. Odstopanja se dovoljujejo le v izjemnih primerih in sicer takrat, ko prosilec oz. stanovalec zadovoljuje ostalima dvema kriterijema, dalje z ozirom na različnost stroke študija, socialni izvor, gospodarsko pasivnost krajev, odkoder je prosilec ipd.

Elastičnost reševanja je bila potrebna zlasti pri družbeno političnem kriteriju. Pri slednjem prosilcu se upoštevajo vsi individualni pogoji, administrativna pravila pa so dobila širše meje in so izgubila svoj značaj. Strožji kriteriji so veljali za one, ki so s privatnimi praksami v času študija zavlačevali študij, enako pa tudi za one absolvente, ki s honorarno ali redno zaposlitvijo podaljšujejo študij in zadnje izpite zavlačujejo do zadnjega roka, ki je dovoljen za bivanje v domu, dasi bi lahko že prej diplomirali in prepustili mesto potrebnejšemu prosilcu.

Seveda pa ti kriteriji ne morejo dobiti polne veljave če je reševanje zaprto le v krog komisije in omejeno zgolj na formalna dejstva, ki so navedena v dokumentih. Zlasti je to nemogoče izvajati v odnosu do materialnega in družbeno-političnega kriterija. Zato so bili angažirani za reševanje vsi občinski komiteji ZKJ, od koder so stanovalci doma, osnovne organizacije ZKS, oziroma združenja na fakultetah in študentovski sveti po domovih. Tako je komisija razpolagala z materialom, ki je olajšal ocenjevanje in odločanje. To sodelovanje pa je treba še bolj utrditi. Zlasti študentovske organizacije bi tu morale vsestransko sodelovati in reševati pravice bivanja in potrebe svojih študentov na fakultetah in drugih šolah. Sveti letnikov naj bi posvetili vso skrb temu problemu študentov, vsestransko ocenili stanovalca, posredovali svojo oceno komisiji in tako tudi sami odločali o pravicah bivanja v študentovskih domovih. Zveza študentov in študentovske osnovne organizacije ZK pa se morajo bolj posvetiti liku študenta, stanovalca naših domov.

V naslednjem dajemo kratek pregled dela Komisije za sprejem v študentovske domove v letošnjem letu. Delo Komisije se je odvijalo v dveh delih. Na osnovi sprejetih kriterijev je pregledala vse stare stanovalce in sprejemala nove prosilce.

Komisija je sprejela vse one študente, ki so po razpoložljivih podatkih komisije popolnoma odgovarjali kriterijem. Bila je slaba tretjina prosilcev. Število pogojno sprejetih do 31. X. 1960 je bilo približno enako številu sprejetih. Za pogojni sprejem je moral prosilec izpolniti vsaj 60 odst. študijskih pogojev. Ker pa študentje zlasti drugih letnikov nekaterih fakultet, ki so imele ostre in težke pogoje, že na fakulteti za vstop v višji letnik temu pogoju niso zadostili, bila pa je še realna možnost, da v jesenskem roku pogoj izpolnijo, je komisija morala nekoliko odstopiti. Zato pa bo pri jesenskem reševanju pogojno sprejetih vztrajala na dosledni zadovoljitvi študijskih kriterijev. Odklonjenih pa je bilo 138 prosilcev. Zaradi prepisovanja z ene fakultete na drugo in s tem neupravičenega bivanja v domovih, nad čemer komisija dosedaj med letom ni imela pregleda, je Kuratorij sprejel sklep, da mora vsak stanovalec ob vsakem nadaljnjem vpisu predložiti frekventacijsko potrdilo. Tako bo vsak stanovalec pod redno kontrolo radi uspešnega študija in izgube statusa študenta.

Na osnovi števila odklonjenih, diplomiranih in ohlih, ki niso več prosili za bivanje v domovih, je komisija razpolagala s 274 prostimi ležišči. Od tega števila je bilo rezerviranih 30 ležišč za inozemske študente in 100 za študente brez srednješolske izobrazbe, ki bodo imeli sprejemne izpite za vpis na fakultete, ter za razpolaganje pritožbene komisije. Tako je bilo prostih mest za vselitev v začetku šolskega leta 144, od tega 78 moških in 66 ženskih mest.

Število vloženih prošenj do 31. julija 1960 je bilo 827. Med temi je nad 120 prošenj otrok padlih borcev, ki imajo prednost pri sprejemanju v domove, kar je bilo upoštevano, saj je le nekaj prošenj bilo odbitih. Na osnovi prostega prostora in predvidene možnosti vseljevanja med šolskim letom so bile prošnje rešene v treh skupinah: prva z možnostjo vselitve v začetku šolskega leta — (158 študentov), druga možnost vselitve v novembru (190) in tretja z možnostjo v začetku letnega semestra (107). Pri tem je soodločal značaj študija, možnost začasne vožnje, prednost vojnih sirot, zamejskih prosilcev, štipendistov železarn, ki imajo radi vloženih sredstev v nadaljnjo izgradnjo študentovskih domov rezerviranih 70 postelj ipd.

Pri reševanju pozneje vloženih prošenj se je število sprejetih povečalo za 78 študentov, ki radi izrednega kritičnega stanja in določenih prednosti morajo biti vseljeni čimprej. Zaradi velikega števila takih primerov je morala uprava ŠN spremeniti tudi učilnice in nekatere dnevne prostore v spalnice in je tako povečala število postelj za 18. Že tako težko stanje se je poslabšalo s sprejemom sklepa Upravnega odbora doma Srednje gradbene šole v Gerbičevi ulici, da se študentovskim domovom odvzame pravica do 90 moških mest v njihovem domu od skupno 120, zaradi kritja nujnih potreb. Teh 120 mest so doslej študentovski domovi izkoristili kot ekvivalent, ki ga je dal in zagotovil OLO Ljubljana za izgubo mest v Akademskem kolegiju in Mojzerjevem domu. Komisija je s temi mesti pri sprejemanju novincev računala. Ta okrnitev prejšnjega posteljnega fonda je izredno težkemu stanju dodala še nov problem: zagotoviti vsem sprejetim bivanje v študentovskih domovih. Po več brezuspešnih intervencijah in aktivnem iskanju novih možnosti so bili sprejeti ukrepi za začasna rešitev stiske. Že dosedaj preveč izkoriščeni prostori v obeh študentovskih domovih, kar onemogočajo normalen študij, kar je v AK preraslo v hud problem, bodo dodatno obremenjeni. V ŠN bodo s postavitvijo enonadstropnih postelj spremenjeni v spalnice vsi dnevni prostori v moških stavbah. Tako bodo pridobili okrog 40 novih mest. Natrpanost in izguba dnevnih prostorov bo vsekakor motila uspešen študij. Nekaj mest pa bo uprava ŠN začasno dobila v Vajeniškem domu za Bežigradom. Tako problem izgubljenih mest še ne bo rešen v celoti. Perspektivna rešitev stanovanjskih problemov študentov je v nadaljnji gradnji odgovarjajočih objektov. Trenutno so v izgradnji trije novi objekti, ki bodo povečali kapaciteto za okrog 500 postelj.

Prvi bo končan ob začetku letnega semestra, a bo samo omilil sedanje težko stanje. Ker bo od 180 ležišč odpadlo na Združenje železarn 140 ležišč, se bo sprostila le sedanja rezervacija 70 ležišč tega združenja in preostalih 40 ležišč, kar bo le za 20 ležišč več od okrnjene dosedanje kapacitete. Preostala dva objekta pa bosta končana v začetku prihodnjega šolskega leta. Z izgradnjo četrtega novega objekta, ki je že v planu gradenj, bo stanovanjski problem za nekaj časa rešen. Do takrat pa bodo morali vsi odgovorni činitelji resneje razmišljati o tem problemu in ga reševati v okviru možnosti brez ozkih subjektivnih in lokalističnih gledanj in tendenc, o katerih naj bi razpravljali ob drugi priliki vsled specifičnosti in raznolikosti vprašanja.

Č. G.

Univerzitetni svet je obravnaval na svoji seji

Pismo Izvršnega sveta LRS in program dela

Poleg vsega je Svet obravnaval vpis novincev. Letos se je vpisalo 3500 slušateljev v prvi semester, od teh je okoli 1000 izrednih. Sprejel je tudi predlog finančnega plana in negospodarskih investicij za leto 1961. Ko je Izvršni svet LS LRS v juliju obravnaval in potrdil spremembe in dopolnitve fakultetnih statutov, je prišel do nekaterih stališč, ki jih je podpredsednik Izvršnega sveta dr. Joža Vilfan v posebnem pismu posredoval Univerzitetnemu svetu. V pismu se posebej poudarja da želi LS izreči Univerzitetnemu svetu, vsem fakultetnim svetom, rektoratu in univerzitetni upravi, fakultetnim upravam, vsem fakultetnim učiteljem in njihovim sodelavcem zahvalo in priznanje za veliko delo, opravljeno pri reformi univerzitetnega študija. Zlasti pa še za delo v zadnji etapi, ko je šlo za uvedbo stopenjskega študija. Nadalje pravi pismo, da je IS pri razpravi o reformi študija na oddelku za splošno medicino prišel do prepričanja, da se je k razmišljanju o reformi študija pristopilo razmeroma pozno in ne dovolj odločno. Kljub temu pa IS pričakuje, da bo med letošnjim letom tudi na medicini pripravljena in izvedena reforma. Pri obravnavanju štatutov je IS izrecno ponovil mnenje, da je reforma dolgotrajen proces in da sedanjih oblik študija ne moremo šteti za dokončne. Zato je treba še naprej proučevati možnosti uvedbe stopenjskega študija na tistih katedrah, kjer je zaenkrat ostal nedeljen štiriletni študij. Zlasti velja to za sociologijo, geologijo in mineralogijo.

Osnovna naloga, ki stoji letošnje leto pred univerzo, je nadaljna realizacija univerzitetne reforme. Učne programe, ki še vedno niso prilagojeni okviru stopenjskega študija, bo potrebno prečiščevati in dopolnjevati. Posebno skrb bo univerza posvetila vprašanjem tretje stopnje študija, izrednemu študiju, kadrovski problematiki, organizacijski učvrstitvi fakultet in univerzitetnih inštitutov. Vsekakor pa bo univerza skrbela tudi za študente in reševala njihove probleme.

Rektor univerze dr. Dolfe Vogelnik je poročal o vpisu novincev. Letos se je vpisalo na univerzo 3500 študentov ali za eno tretjino več kot lani. Od teh jih bo okoli 1000 študiralo izredno. Na Višje šole v Sloveniji pa se je vpisalo tudi približno toliko študentov, kar kaže, da so tudi višje šole pomemben faktor pri izobraževanju študentov. Največ študentov se je vpisalo na tehnične fakultete in sicer 1600, na družbene 1200 in 700 na ostale. Prav tako se je dvignilo število študentov brez formalne izobrazbe na 127. Več kot 75 odstotkov teh študentov se je vpisalo na družbene fakultete. Gospodarska komisija je predlagala finančni plan v globalnih zneskih s tem, da bo univerzitetni svet v postavkah posameznih fakultet razpravljal, ko bo predlog dokončno sprejel Izvršni svet. Predlog predvideva 25 odstotno povečanje proti lanskemu letu, tako da znaša približno 1 milijardo 690 milijonov: osebni izdatki bi se povečali za 21 odstotkov, operativni za 43 odstotkov in funkcionalni za 30 odstotkov. Po predlogu plana investicij za prihodnje leto se predvideva dograditev 5 učnih objektov za Veterinarski odsek, gozdarski, oddelek za šibki tok, tekstilni odsek in Filozofska fakulteta. Vsota 3 milijonov pa je predvidena za izdelavo načrta pri Zavodu za zdravstveno varstvo študentov, 5 milijonov pa za izdelavo načrtov za zaprt športni objekt za študente.

Med drugim je Univerzitetni svet razpravljal o uvedbi novega statističnega oddelka na Ekonomski fakulteti in sklenil predlagati LS, da to potrdi. Sprejel je tudi sklep o osamosvojitvi centralne tehnične knjižnice.

Francka Strmole

NOVI DEKANI IN PRODEKANI NA NAŠIH FAKULTETAH

FILOZOFSKA FAKULTETA:
Dekan prof. dr. Emil Štampar
Prodekan prof. dr. Franc Bezlaj

PRAVNA FAKULTETA:
Dekan prof. dr. Jože Juhart
Prodekan prof. dr. Stojan Pretnak

EKONOMSKA FAKULTETA:
Dekan prof. dr. Pavel Marc
Prodekan prof. ing. Stane Krašovec

FAKULTETA ZA ARHITEKTURO, GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO:
Dekan prof. ing. Ivan Čuček
Prodekan prof. dr. ing. Bojan Žnideršič

FAKULTETA ZA ELEKTRO:
Dekan prof. ing. Mirjan Gruden
Prodekan prof. dr. ing. Venčeslav Koželj

NARAVOSLOVNA TEHNOLOŠKA FAKULTETA
Dekan prof. ing. Avgust Gogala
Prodekan prof. dr. ing. Roman Modic
Prodekan prof. dr. Franjo Dominko

FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO:
Dekan prof. dr ing. Zoran Rant
Prodekan prof. ing. Bojan Kraut

FAKULTETA ZA AGRONOMIJO, GOZDARSTVO IN VETERINO:
dekan prof. dr. Srečko Vatovec
Prodekan prof. ing. Jože Levstik

FAKULTETA ZA MEDICINO IN STOMATOLOGIJO:
Dekan prof. dr. Franc Čelesnik
Prodekan prof. dr. Franc Derganc

Ob VI. mednarodnem študentovskem srečanju

MODERNA DRUŽBA NA PRAGU ATOMSKE DOBE

»Človeštvo je prispelo do odločilne stopnje, ko se kažejo spremembe na vseh področjih človeške aktivnosti. Te spremembe nenehno silijo človeško družbo, da s krepitvijo vseh svojih moči stopa v korak s tehničnim razvojem. Naše srečanje, ki nosi naslov Moderna družba na pragu atomske dobe naj predstavlja prispevek k boljšemu razumevanju tega procesa.« Pod tem geslom se je od 5. do 14. julija letos zbralo 71 delegatov iz 25 držav v prostorih Kluba poslancev. Srečanje, ki ga prireja že šesto leto Mednarodni odbor ZŠJ Ljubljanske univerze ob sodelovanju Centralnega odbora ZŠJ, je letos prav s tem trdno izoblikovanim programskim načelom ob rekordni udeležbi tujih študentov doseglo pomemben uspeh. Obenem pa je tako obširna zajeta tema predstavljala izredne možnosti za izmenjavo mišljenj o še tako različnih problemih, saj so se udeleženci sami odločili za glavne teze, o katerih naj bi spregovorili v splošni diskusiji. Prav s tem je odpadla tista značilnost minulih srečanj, ko so diskusije po predavanjih prehajale omenjeni vsebinski okvir in so često izgubljale rdečo nit, ki naj bi vezala tako različna stališča posameznih delegatov.

Osnovni namen tega najpomembnejšega dogodka v dejavnosti Mednarodnega odbora in do konca izoblikovana fiziognomija ljubljanskih razgovorov mladih intelektualcev za zeleno mizo bi lahko v kratkem označili kot pomemben prispevek pri iskanju skupnih poti ter ciljev izven blokovskih meja, ki jih v študentovskem svetu predstavljata v marsičem prav obe organizaciji: Mednarodna študentska zveza in Mednarodna študentska konferenca. Pokazalo se je, da je tako srečanje tista oblika mednarodnega sporazumevanja, v kateri se predstavniki posameznih nacionalnih unij, oziroma univerz seznanjajo s problemi združenj in zveze, obenem pa zavzemajo določeno načelno stališče do najpomembnejših dogajanj v svetovnem merilu, ob katerih tudi sami ne ostajajo neprizadeti.

Vprav vsa tri predavanja so osvetlila tri za mlado inteligenco moderne dobe trenutno najpomembnejše probleme. Zdi se, da so pravo bistvo zanimivega izvajanja dr. Jože Vilfana o znanstveni in tehnološki revoluciji ter demokraciji dojeli v največji meri ravno predstavniki črne Afrike. Jugoslovanski udeleženec Bjelić je apliciral obe zahtevi te revolucije, nov tip mladega znanstvenika in demokratizacijo, ki sta se pri nas pojavili obenem tudi kot zahtevi nove socialistične družbene ureditve in v zvezi s tem prišli svojo rešitev v obvezni šolski vzgoji ter udeležbi v samoupravi. Za njim so se oglasili k besedi kenijski, nigerijski, rodezijski ter sudanski študentje, kar ni nič čudnega, saj se prav v njihovih deželah, ki se danes sproščajo kolonialnih vezi, mladina jasno zaveda svoje vloge, povezane s še neprehojeno potjo družbenega razvoja.

Tudi kritični pregled novih neodvisnih držav in možnosti za njihov ekonomski ter družbeni razvoj, ob katerem se je zaustavil Janez Stanovnik, je osvetlil paradoks moderne civilizacije: napore teh dežel ob blokovski razdelitvi sveta, ki jim nudi pomoč za ceno različnih političnih koncesij. »Bistvo demokracije kot jo razume afriški človek, ni želja po vodstvu in nastopanju v svoji stranki, to je nacionalni partiji; pač pa se kaže v svobodnem družbenem razvoju.« Zahteva pomoči izključno preko OZN oziroma na načelu enakopravnih pogodb je tudi tokrat naletela na odobravanje.

Aktivna koeksistenca kot edina oblika sožitja na poti razvoja in krepitve miru, za katero se sicer tudi letos nekateri zahodni delegatje niso povsem ogreli, je bila glavna tema razgovora o odstranjevanju ovir na poti k boljšemu razumevanju in sodelovanju, ki ga je vodil major Franjo Tudžman. »Kot predstavnik naroda, ki raste, menim, da moramo biti nevtralni. Zato sem za aktivno koeksistenco.« Preprosta in prepričljiva izjava nigerijskega študenta ekonomije Enocka Okeanija.

V splošni diskusiji, za katero so bile pripravljene teze o mednarodnih ekonomskih in političnih problemih, teoretičnih osnovah jugoslovanskega ekonomskega sistema ter študentskih organizacijah po svetu so najbolj izstopali problemi rasne diskriminacije v Južni Afriki, alžirskega osvobodilnega gibanja ter pretresljiva izpoved mladega medicinca Jordana, ki je enajst let preživel pod šotori palestinskih beguncev.

Letošnje ljubljansko mednarodno srečanje se je spremenilo v manifestacijo mlade generacije, ki z jasnimi cilji ob velikih intelektualnih sposobnostih stopa na pot, ki vodi k popolni osvoboditvi človeka. Zavedati pa se je treba, da pri tem še ni izrekla svoje zadnje in obenem najpomembnejše besede.

A. BASSIN

Ob formalnem zaključku ljubljanskega srečanja je dr. Gorjanc vse udeležence povabil na svečano večerjo Ob prijetnem pogovoru se je slišala tudi marsikatera pesem. Tudi tu je bil najaktivnejši predsednik londonskega študentovskega združenja John Berridge

Razviti sistem izrednega študija

Nadaljevanje z 2. strani

duh reforme. Učni programi so na večini fakultet za prvo stopnjo že izdelani. Pri tem pa se kažejo določene slabosti. Učni programi nekaterih predmetov v bistvu niso novi, marveč so stari, okrnjeni ali prilagojeni, ali pa so razdeljeni v odgovarjajoče dele za nižjo in višjo stopnjo. Pri nekaterih predmetih, ki so po načelu inverzije prešli v prvo stopnjo, predavatelji predavajo približno isto snov in v enakem obsegu kakor prej v višjih letnikih, ne oziraje se na to ali jih študentje razumejo. Glede na zahtevo, da se upošteva tudi sodobne potrebe časa, razvoja in dosežkov tehnike, se kaže, da se je tu upoštevalo vse premalo novih predmetov in še to s korekturo programov starih predmetov. Zvezni zakon, ki je bil sprejet letos junija, prav posebej poudarja, da morajo fakultete in univerza učne načrte sestavljati v sodelovanju s tistimi organizacijami, zavodi in organi, ki so zainteresirani za izobraževanje visokokvalificiranega kadra. Na osnovi tega pa je tudi jasno, da program ne bi smel izključno stvar profesorja, njegovih želja, zamisli in prizadevanj. Nekateri primeri iz lanskega leta nas opozarjajo na različne tendence ob razpravah o programih: posamezni profesorji so razumeli kritiko programa kot kritiko njih samih, drugi sploh niso hoteli razpravljati o programu v širšem krogu, ponekod pa se tudi na fakultetah ob sprejemanju programov ni dovolj poglavljajo v vsebino. Programi, ki so sicer zahteva družbe do šole, pa nikakor ne bi smeli ovirati posameznih profesorjev pri njihovem znanstvenem poglabljajo v vsebino. Programi trebno opozoriti na obseg programov, ki ne upoštevajo celotnega študija, na to, da se predmeti predavajo o okviru programov, in da postanejo programi javni.

Učne programe moramo zelo intenzivno in sistematično proučevati in to zlasti v praksi. Na osnovi izkušenj pa jih moramo stalno popravljati in izpolnjevati. Le tako bomo zagotovili v praksi primerno šolanje ter ga izpopolnili do takc mere, da bo popolnoma sodobno. Na nekaterih razvitih univerzah v svetu stalno in vsako leto izpopolnjujejo učne programe in to je osnovna naloga fakultetnih vodstev. Mi hočemo pri učnih programih pa predvsem to, da tudi idejno oblikujejo strokovnjaka naše socialistične družbe. Zato si moramo toliko bolj prizadevati za znanstveno doslednost in še v večji meri za brezkompromisno nastopanje proti raznim negativnim vplivom in nesocialističnim teorijam.

Boljši študijski uspehi terjajo tudi od študentov kar največ resnosti in družbene odgovornosti. Na današnji konferenci moramo tudi zelo resno opozoriti na študijske uspehe študentov naše univerze, akademij in visokih šol. Danes lahko že ocenjujemo rezultate prizadevanj v začetku reforme. Ostrejši študijski režim, večja prizadevanja pedagoškega kadra, boljši odnos študentov do študija, pa tudi nenehna prizadevanja študentovske organizacije in ZK, so dovedli do študijskih uspehov, ki so boljši kot kdaj koli prej. Analiza učnih uspehov nam pove, da je v tem šolskem letu uspešno opravilo izpite ...? študentov. Enako se je zvišalo število diplomantov. V šolskem letu 1957/58 je diplomiralo 619 študentov, 1958/59 678, letos pa že 741 študentov. Ugotoviti pa je tudi treba, da se je znižalo število absolventov, saj je v šolskem letu 1959/60 že 80 odstotkov študentov redno diplomiralo. Doseženi uspehi pa še vedno ne odgovarjajo družbeni potrebi zlasti še ob dejstvu, da študente prav po poostrenem režimu študirajo zgolj zato, da izpolnijo študijske pogoje. Pripombe profesorjev, da je vedno več študentov, ki vlečejo 6 pik, zastavlja dvoje vprašanj:

1. Ali se velik del študentov zadovolji z osnovnim znanjem, samo da opravi izpit?

2. Ali obseg študentovskega gradiva omogoča povprečnemu študentu, da ga v krajšem roku dovolj dobro spozna in obvlada?

Kolikor je vzpodbudno, da v celoto narašča odstotek uspešno opravljenih izpitov, pa je le potrebno, da se zvišajo tudi ocene, saj ni vseeno ali študent komaj zadovoljuje ali pa solidno obvlada učno snov. Povsem napačno bi bilo, da bi se kriteriji znanja razvrednotili. Pri vseh zadnjih ukrepih za pospešen univerzitetni študij hočemo na vsak način doseči spremembo ne le v kvantiteti, pač pa predvsem v kvaliteti. Osnovna naloga dadašnjih študentov je študij in v tem morajo biti tudi osnovna prizadevanja organizacij ZK in ZŠJ. Študentje komunisti bi morali voditi, zato je tudi skrb ZK, da slabe študente razbremene drugih dolžnosti. Reden in sistematičen študij je možen le ob tem, da študentje poslušajo predavanja, sprejemajo seminarske naloge, kar zagotavlja boljši študijski uspeh. Ugovarjati je treba tendencam, ki se javljajo med študenti, da odklanjajo in se upirajo različnim metodam, ki jih uvajajo profesorji zato, da bi študentje redno študirali in dosegali čimboljše uspehe.

SVETI LETNIKOV

Sveti letnikov so že do sedaj uspešna opora študentom pri njihovem študiju, vendar so bili preveč samo študentovski, ker vse fakultete niso upoštevale, da so sveti letnikov tista osnovna enota, ki bo že v letniku spremljala in reševala vse probleme študija, pa tudi pomagala študentom čez individualne prepreke. Sveti letnikov bi morali stalno spremljati in analizirati študij posameznih predmetov, študijske uspehe v izpitnih rokih, delo v seminarju; morali bi biti iniciator in organizator oblik pomoči študentom.

Zveza študentov bi morala Svete letnikov opozarjati na vprašanja, ki jih je treba rešiti, pripravljati material, o zaključkih Svetov letnikov pa bi morali razpravljati vsi študenti v letniku. Zveza študentov bi morala doseči, da Sveti letnikov posebej skrbijo za študente, ki so se na univerzo vpisali brez popolne srednješolske izobrazbe. Teh je z letošnjim vpisom nad 250. Na naši univerzi študira tudi nekaj študentov iz azijskih in afriških dežel. Eni in drugi se pri študiju srečujejo s posebnimi težavami. Prav tem študentom bodo morali Sveti letnikov določiti mentorje, ki bi jih uvajali v sistem študija, jim pomagali in svetovali. Še posebno bi se morali Sveti letnikov zavzeti za to, da študenti dobijo skripta in učbenike. Pri tem je treba upoštevati, da imamo nove učne načrte in precej novega predavateljskega kadra, ki ne bo zmogel napisati učbenikov že v enem letu. Zato bi morali precej bolj angažirati Zvezo študentov, da sama poskrbi za skripta kot osnovni pripomoček pri študiju.

Fakultetne uprave bi morale v večji meri spremljati Svete letnikov. Sveti letnikov bodo tako postali nosilci novih odnosov med študenti in profesorji, ki bodo v neposrednem kontaktu, in si bodo prizadevali za reševanje skupnih težav. Prav s tem bomo odpravili ponekod tako številne pripombe, da so za vse odgovorni profesorji, in tudi pripombe profesorjev, češ da so vsi vzroki slabih uspehov pri študentih.

Konferenca Zveze komunistov je vsako leto političen dogodek, ki je vreden vse pozornosti, kajti ta konferenca je obenem temeljita analiza vsega delovanja na univerzi. Zaradi tehničnih vzrokov v tej številki Tribune ne moremo podrobneje poročati o delu konference, pač pa priobčujemo del referata, ki ga je na konferenci podal sekretar Univerzitetnega komiteja tovariš Stane MARKIČ.

NAŠI ONKRAJ MEJE

Resno smo se pripravljali na to ekskurzijo; po vseh pedagoških pravilih, tako kot se bodočim pedagogom spodobi. Marsikaj o Reziji, o Benečiji, o naših na Goriškem in Tržaškem smo zvedeli že vnaprej, nismo mogli slutiti obraza deželice in ljudstva, ki je zgodovina od nekdaj barantala z njim, ljudstva, ki mu je ta čas poverjena najpomembnejša naloga v poslednjih enajstih ali dvanajstih stoletjih. To je naloga graditve mostu med dvema narodoma, med dvema svetovoma. Žal, da ta misel še ni dovolj globoko pronikla v zavest obeh sosedov. Morda zato ne, ker smo enajst ali dvanajst stoletij, vse do včeraj gradili namesto mostov okope. In to, kar so utrjevala stoletja, se kajpak ne da zrušiti kar na mah. Ali vendar — obzorja se jasnijo... Mi zdaj vemo, da naši v Italiji zmorejo to veliko oviro uspešno odstraniti. Treba jim je le podati roko s te in one strani, podati in jo prijateljsko in krepko stisniti ter tako stopiti na prag novega sveta.

Tisto jutro smo bili tako dobre volje, da nemara sploh ne bi opazili, da je ostala Ljubljana za nami, če bi nas tako vsiljivo že na vse zgodaj ne opozorila na svojo poglavitno znamenitost na rumeno-rdeče drogove, ki so se sklonili čez Celovško cesto. Pa smo bili res preveč dobre volje. V Šiški in potem v Kranju smo pobrali še zadnje naše. Potem smo se pogovarjali o luni, ki je na predvečer strašila s kolobarjem, in ugibali, ali velja njena vremenska napoved tudi za Italijo. Nazadnje smo sklenili, da vremeslovci tako vse narobe povedo. In zakaj se ne bi moglo tako zgoditi tudi luni? »Na upanju pa svet stoji«, rečejo pri nas doma.

Jesenic skoraj opazili nismo. Pač pa smo se morali še spomniti na Ljubljano, ko smo morali na poti med Mojstrano in Ratečami še dvakrat čepeti pred zapornicami. Stvar bi še ne bila tako huda, če ne bi bil čisto novi Kompasov TAM že ves nestrpen. Na meji smo se nasmejali italijanskemu stražniku, ki je neverjetno domiselno pačil naša imena, in priimke, pa že smo bili onstran.

Belopeška jezera so bila zaspana. Nič kaj se jim ni ljubilo odpreti oči in pogledati pustemu nebu v obraz. Njihovo lepoto smo mogli samo slutiti.

Trbiž — to mestece s tremi imeni (Trbiž, ital. Tarvisio, nem. Tarvis) — pa nas je že blagoslovil. Radi, neradi smo morali onemu nebesnemu potepuhu priznati, da je imel prav. Trbiž je bil mračen in resen, kot se mejniku med tremi svetovi spodobi. Pozdravili pa so nas tu tudi prvi naši rojaki, ki so prisedli k nam, in nas poslej dva dni spremljali. Slavisti seveda ne bi bili slavisti, če bi nas že v zgodnjem dopoldnevu ne začelo žejati. Zlasti še ko imajo v Ukvah gostilno »Prescheren«, kjer ti prijazna domača hči postreže s koroško obarvano slovensko besedo.

Naš TAM se poslej nikakor ni dal ugnati Beli, ki se je opotekala zdaj ob njegovi levi, zdaj ob desni strani. Saj je bil vesel svoje prve vožnje v svet. In svet je tako lep! Ta slovenski svet! — V Pontebi smo že morali preskusiti svojo italijanščino. Dobili smo že prve poklone na ta račun. Kar nekam imenitno se jim je zdelo, ko so zvedeli, da imamo v Ljubljani romanistiko, ter da se mi zanimamo za italijanščino kar tako, amatersko. Mimo nas je bila kolona avstrijskih avtomobilov, ki so hiteli v Benetke, na morje. Seveda si naši sobesedniki niso mogli kaj, da bi — čisto čisto diskretno — seveda — ne povprašali, zakaj se mi tako redko pojavimo na njihovi strani. Prav tako — zelo vljudno — smo jim pojasnili, da imamo sami 600 km prelepe obale in da nam to popolnoma zadostuje. Z nasmeški smo se razšli.

Cesta in Bela sta se zdaj prelomili in ubrali pot naravnost na jug. Kričeči reklamni napisi so lovili naše poglede, medtem ko je zastor, sstkan iz neprijetne slvine, zastiral gorske panorame na levi in desni. Tu in tam je preskočil skalo manjši al' večji slap. Na Beli (to je zdaj ime kraja) smo se odlepili od asfalta in zavili v Rezijo.

Rezija je bila prvi cilj naše poti. Kako nas bo sprejela? Malo smo vedeli o njej. Slišali smo za njene krošnjarje, vedeli smo, da je nekako pred sto leti tod hodil poljski slavist Bandonin de Courtenay in potem marsikaj napisal o deželi, njenih ljudeh in zlasti o njenem jeziku. To je bilo pa tudi vse. — Dohod v dolino je ozek. Tesnijo ga z bornim gozdom porasla pobočja Moščev. Edina cesta, ki jo ubira v dolino, se motovili sem in tja, preden te pripelje v Ravenco. Prato di Resia je njeno uradno ime. Naš avtobus je kaj kmalu zbral okrog sebe pisano družbino. Očitno take »slovesnosti« v Ravenci niso pogoste. Mamca, ki je počivala pred bližnjo hišo, nas je začudeno gledala. Iz naše govorice bi rada razbrala odkod smo se vzeli. Pa se ji ni kar na mah posrečilo. Potem pa je oživela. Spregovorila je. Primaknila se je še soseda in še druga in tretja... Pa ne samo stari. Spregovoril je zdaj tudi sedemnajstletni pekovski vajenec, s katerim sva v nekaj uram postala prava prijatelja, drobni dekletci pa sta nam zapeli rezijsko narodno »Lepa ma Marica«. Nekam tuje so nam zveneli zamolkli vokali, ki so za rezijanščino posebno karakteristični, vmes se je tu in tam vilila furlanščina. Ali rezijski govor je le slovenski govor! Ali je mar mogoče, da so ti ljudje že malone sto let (od 1866) pod Italijo, da niso še nikoli imeli slovenskih šol? Le kakih petdeset izvodov »Matajurja« — lista beneških Slovencev — prihaja sem. Kot oni se opleta list zdaj z rezijanščino, zdaj s furlanščino, zdaj s knjižno slovenščino. To je njihova edina vez z nami.

Nato smo se razlili v okolico. In najbrž zato, da bi bil vtis kar se da lep, se je zdaj še sonce prismejalo na nebo. Z ravnice nad vasjo smo mogli z enim samim pogledom objeti domala vso dolino. Skromne njivice in trate so vklenjene med gore. Na valovito dno so se polegle vasi: Solbica, Njiva, Osojani, Korita. Tja proti 2586 m visokemu Kaminu pa zaganjajo Reziani svojo živinico na pašo. — Spet smo srečali ljudi. Pogovor s tremi delavci na cesti se je tudi sprva opotekal. Potem pa smo marsikaj zvedeli. Pripovedovali so nam o svojem delu, ki ga ni nikoli do rok, o izseljevanju, ki je v zadnji vojni za nekaj časa začrtalo meje republike Rezije. Pridružilo se je še nekaj žena. Mamca, ki je stara »trikrat dvelsti anu desiet let« (značilno rezijansko štetje: 3 x 20 in 10 je 70!), je bila posebno zgovorna. Zapeli smo. Oni so zapeli nekaj svojih. Slovo je bilo skoraj ganljivo. Sedemdesetletna mamca nas je poljubila drugega za drugim.

Možje postave so nam prepovedali fotografirati. Baje zaradi obmejnega pasu. Pa to nam ni kvarilo dobre volje. Sredi trga smo spet zapeli. To in ono in nazadnje še »Slovenci kremeniti«. Na naših obrazih so bili razsuti drobci hudomušnosti. In ko smo odhajali, smo se dobrodušno nasmihali možem postave, ker so naše kamere le ukradle nekaj dragih spominov.

1. spoznanje: Kvečjemu kak starček bo še znal slovensko, smo menili, ko smo bili še doma. Pred šestnajstimi leti, da, takrat so vsi še govorili po domače — Pa smo bili prijetno presenečeni. V Reziji govori slovensko še staro in mlado. Ne gre tega pripisovati njihovi narodni zavesti. To bi bilo neumestno ne le zaradi njih zgodovine, tudi zaradi geografske zaprtosti proti vzhodu. Ne morejo se čutiti kdove kako Slovence, a tudi Italijani nočejo biti. Oni so predvsem Rezijani.

Povsod po rezijanskih klancih je šlo veliko hitreje. Gemona — pred sto leti še slovenski Humin — nam je prišla nasproti z leve. V Vidmu nas je dohitela noč.

Zjutraj smo začeli v Čedadu. Staro mestece, ki hrani dokaze o svoji preteklosti v bogatem muzeju. Že v začetku 14. st. se je na primer potegovalo za svojo univerzo. Za nas je bil posebno zanimiv Čedadski rokopis, slovenski jezikovni spomenik iz leta 1497. Pa veliko se tu nismo utegnili zadrževati. Ko smo se sprehodili še čez znameniti Hudičev most, ki ga je baje peklenšček sam razpel čez Nadižo, sem pojasnjeval kolegom da ima Čedad 26 slovenskih gostiln. Da imam čudne asociacije, so me dražili. Jaz sem bil pa hud, ker sem hotel povedati, da 26 gostiln za naše v Čedadu tudi ekonomsko nekaj pomeni. Sicer pa, saj ne rečem, da njihove kapljice ne bi pokusil.

Zavozili smo ob Nadiži navzgor. V Št. Petru Slovenov — Središču Beneške Slovenije — se nismo mogli ustaviti. Spomnili smo se le požiga sedeža Demokratske fronte Slovencev pred desetimi leti in zvedeli za italijansko učiteljišče, ki je postalo center raznarodovanja, in ki je v minulih desetletjih vzgojilo mnogo janičarjev. Vas Lesa je bila naša zadnja postaja. V gostilni pri Kovačih so nas prisrčno pogostili, nalili so nam domačega vina, mi pa smo zapeli. In domačini so nam pritegnili. Zapeli smo nekaj narodnih, partizanskih, za konec pa še »Le vkup uboga gmajna«. Gospodar ni hotel nič slišati o povračilu. S prisrčnim »Sloviene Slovlencam« se je poslovil od nas.

Spet smo krenili in z nami je mahnila »častna straža«, ki so nam jo dodelili. V Klodiču smo parkirali pred rojstno hišo dr. Zdravliča, komandanta znanega beneškega odreda, ki so mu sodili na procesu v Firencah, za to ker se je boril za svobodo. Z domačini smo se prisrčno pogovorili. Ne vem kako da je beseda že kar na začetku nanesla na tolminski punt 1713, ki so mu prisluhnile tudi te vasi. Pobilsk tega puntarstva sem ujel na obrazu možakarja, ki je, govoreč o narodnostnih razmerah, zarobantil: »Vse suo nas zmiešali. Sem taku jezen, da suo vsi hudiči.« Mislil je na načrtno priseljevanje Italijanov v teh kraje. Potem je navezal na izseljeniški problem, ki je osrednje vprašanje Beneške Slovenije. Mož je bil sam rudar. Mnogo let je prebil v Belgiji. — Tistih nekaj njivic koruze in krompirja in nekaj latnikov ni dovolj še za tako skromno življenje. Gozdovi so izčrpani. Javnih del ni, če pa so kje, so nesprejemljivo slabo plačana. In ljudje leto za letom odhajajo v Švico, v Nemčijo, v Francijo. Izseljevanje je večjidel sezonsko. Odhajajo tudi dekleta. Beneška Slovenija pošilja gospodinjske pomočnice za vso severno Italijo. Tam se neredko izgubijo v velemestnem trušču. Število izseljencev gre v tisoče. Čez leto odide včasih tudi do 60 odst. ljudi. Doma ostajajo otroci in žene. V »Matajurju«, ki seže tudi v poslednjo vas te deželice, smo mogli razbrati še drug problem. Žene ostajajo same. V opustošene vasi pa prihajajo številni obmejni stražniki, karabinierji in cariniki, ki dobro plačani, pa brez pravega posla postopajo krog. Posledic ni treba posebej opisovati. Cerkvene oblasti potem seveda slepajo prekletstvo na vse strani. Toda kaj so torili, da bi zlo spodrezali pri koreninah? Kaj so storili, da bi domačim ljudem dali delo doma?! Tu, tu je rešitev...

Kako radi bi še ostali, kako radi bi se še pogovarjali. Pa dva sta vseskozi bedela nad nami: karabinier (ital. miličnik) — »častna straža«, in čas. Iz nas je neusmiljeno podil.

Že smo ubirali nasprotni smer. Vrsta podob, hribov in vasic in cerkvic ob levi in desni se nam je zasekala v spomin. Slišali smo o župniku, ki je imel že vrsto procesov zato, ker je pridigal slovensko. Spomnili smo se Bevkovega »Kaplana Martina Čedermaca« in njegovega vzora, ki je živel v Lazah. Po teh vasicah je še vedno edino prevozno sredstvo hrbet in glava. Videli smo Ošnje — najbolj partizansko vas v Benečiji. Slišali smo za drugega duhovnika, ki ni hotel cerkveno pokopati človeka, zato ker je bil član Prosvetnega društva »Ivan Trinko«! Pogreb je bil zato civilen in se razrasel v pravo manifestacijo slovenstva. Vozili smo mimo Dolenje Merse, kjer je bila 6. X. 1943 najhujša bitka med partizani in Nemci. Spomnili smo se prvega beneškoslovenskega pesnika in pomembnega gospodarstvenika Petra Podreke. Potem smo prisluhnili zanosnim verzom Ivana Trinka-Zamejskega iz Trčmuna. Kako drugače kot pri nas, kako pristno zvenijo v tej deželi, zelo drugače kot pri nas. Rodili so se pač iz njene krvi in ob njeni krvi se pojijo. In ko smo se vozili mimo Podbonesca, smo se spomnili še Marka Redelongija, beneškoslovenskega narodnega heroja, padlega 1944.

2. spoznanje: Beneška Slovenija je narodno zavedno zelo razgibana. Najbrž že zaradi boljše geografske povezanosti s Slovenijo. Očitno je k tej razgibanosti veliko pripomogla tudi NOB, ki je posredovala občutek narodne enotnosti z vsemi Slovenci. Tem nasproti delujejo, žal, tudi druge silnice. V prvi vrsti šibkost ekonomskih pozicij Slovencev. Potem migracije, ki seveda že po svojem bistvu razblinjajo zavest nacionalne pripadnosti. Zavestnega raznarodovanja niti ni potrebno poudarjati. — Vsekakor dela v naš prid odprtost meja. Na nas pa je dolžnost, da zavestnim narodnim silam, ki so v Benečiji, zavestno pomagamo.

Tudi na Logu so nas lepo sprejeli. Še neverjetno krepka je bila beseda osemdesetletnega komunista, ki ima za seboj že šestdeset let preganjanja, pa še vedno kljubuje. To ti je korenika! — Ožrli smo se na okna domačij, vsa polna rdečega cvetja. Tudi beneške Slovenke imajo rade cvetje, kot njihove sosede Kabaridčanke in Tolminke. Žal pa smo se morali prehitro posloviti. To pot smo zapeli v slovo beneško najbolj narodno, njihovo izseljeniško:

»Oj božime, oj božime,
te le doline
kuo vas težku
kuo vas težku jaz zapustim.«

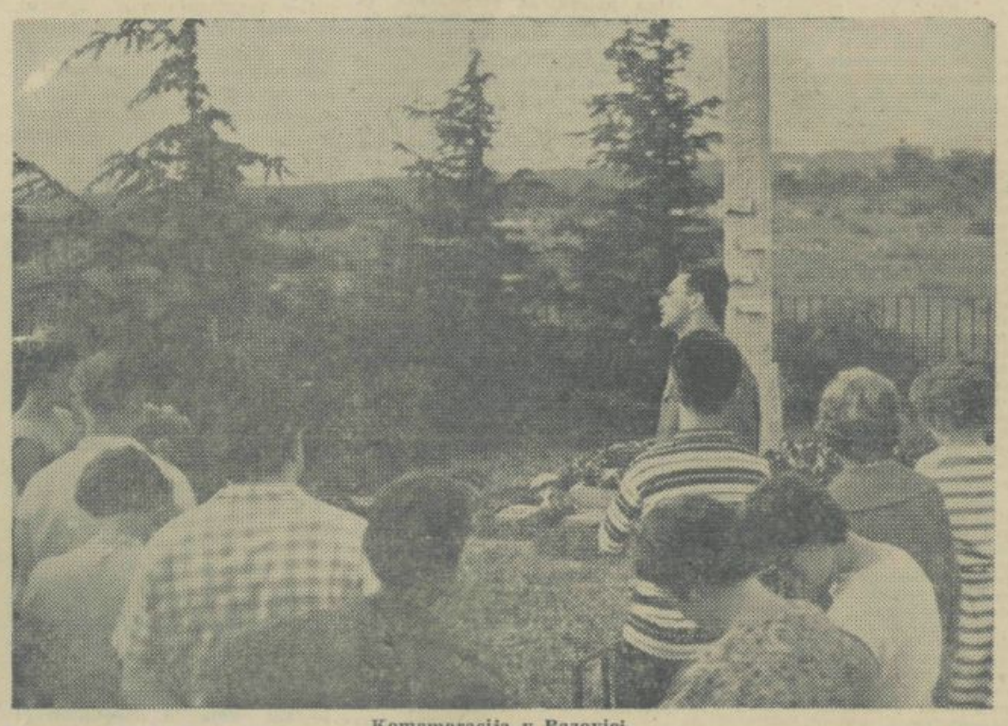

Komemoracija v Bazovici

Na Travniku v Gorici

Rezijanka pripoveduje

skega upora. Tu, na Travniku so namreč sodili in obsodili njegove voditelje — misel pa je šinila naprej, v obdobje med dvema vojnama, koliko naših je pod fašizmom še šlo isto pot. Na gradu razkazujejo celico upornika Ivana Gradnika in mučilno orodje s katerim so trgali iz njega uporno misel. In čudno! Vse to gledamo le še kot zanimivost. — Kaj vse bi nam vedele te celice povedati o polpretekli dobi! Koliko Gradnikov je še gnilo med temi zidinami! Zidine pa so na zunaj opletene z bršljanom; kar nekam dobrodušne se zdijo spričo svoje starosti. Očitno jih vsa zloba ni prav nič prizadela. — S kamnite terase nam je ušel pogled čez mejo v Jugoslavijo. Na drugi strani pa se je pred nami razprostrla panorama mesta. — Da, Gorica je bila nekoč pomembno slovensko kulturno središče. Zdaj je prerezana. Življenje ji odteka iz žil.

Ko smo se poslavljali od nje, smo se morali posloviti tudi od dragih beneških prijateljev, ki so bili z nami dva dni na poti. In ena misel nam je legla v srce: še večkrat se bomo morali srečati.

Preko dobrdobske gmajne — kako bi mogli tu zavreti tok žalostnih spominov! — smo krenili proti Benetkam. Naš avtobus je zdaj elegantno zaplaval s tokom avtostrade.

3. spoznanje: V Doberdobu smo opazili prvi dvojezični napis, »Prvi«, čeprav smo bili dva dni med ljudstvom, ki je povsod govorilo slovensko besedo! — Na Tržaškem bo skoraj minilo že šest let od londonskega sporazuma, pa doslej še nobena izmed njegovih določb ni bila do kraja uresničena. Kaj šele, da bi bile te določbe uveljavljene za vse Slovence v Italiji! — Počasi gredo te stvari. In ni razloga, da bi Slovenci na Goriškem in v Beneški Sloveniji ne dobili istih pravic, ki jih je posebni statut priznal — ne še dal! — našim na Tržaškem. Naši to vedo in zato se borijo.

Če me vprašate za najlepše vtise iz Benetk, vam jih takoj naštejem:

1. Četrt ure večera ob kavi pred doževo palačo (tri osebe) 960 lir! 2. Kilometrska ulica, ki pelje proti Markovemu trgu in gre »do mostu — potem ‚subito' v desno in prav tako, ‚subito' v levo — pa še malo do mostu in tam, ‚subito'... — skratka ne morete zgrešiti... ‚Buon giorno'!« — Kilometrska ulica, ki se nazadnje slepo konča. Sicer pa ni čudno. Teh mostov in mostičev je v beneški gneči menda blizu 360. 3. Mali park, ki smo ga nazadnje staknili, kjer smo se zastonj oddahnili in napili še kar hladne vode. Itd.

Sicer bi lahko omenil še skromni »vaporeto«, ki te za mal denar popelje po »Canal Grande«. V oklepaju bi pa še pripomnil, da vam bom prihodnjič, ko bom obiskal Benetke s polno mošnjo, posredoval nemara še kaj bolj zanimivega.

Ali vendar, ničesar v bleščečih Benetkah ne bi zamenjal za doživetje v Ogleju naslednji večer. Nad cipresami se je kotalila luna, ko smo izstopili. In prav gotovo, ker nam je skazila prvi dan, se je hotela zdaj oddolžiti in nekaj prispevati k čaru antične arhitekture prečudovite katedrale. Nekaj silnega je bilo v tem nočnem obisku, v monumentalnih stebriščih, v bogatih mozaikih, ki so kot preproga razprostrti po tleh, v freskah kapele... To občutje, da to občutje je nemara bistvo misticizma. Človeka prevzame, mu vzame dih, razoroži ga življenjskega realizma in ga ugonobi. Začutil sem, da imata umetnost in religija nekaj skupnega.

Kresnice — devinski ribiči na nočnem lovu — so nas spet zdramile. In Trst nas ni mogel kar tako uspavati. Kako bi tudi mogli zatajiti »Ponte rosso« in sprehod po obali! Pogled na Barkovlje in Miramar nas je vračal med doživetja minulih treh dni.

»Po trgovinah pa kar po slovensko vprašajte, bodo že odgovorili!« so nas opozorili naši tržaški prijatelji, ko smo hoteli z bore denarjem spoznati tudi to znamenitost Trsta. In res je šlo. Da, Trst je trgovsko mesto. Točneje in žal: umirajoče trgovsko mesto. Glava brez trupa! O tem vas prepriča vsaka tržaška gospodarska statistika. Pa kaj je pomagalo, da smo mi to že preje vedeli in pri reševanju tržaškega spora zavzeto dokazovali in prepričevali!

4. spoznanje: Naša politika o odprti meji je rodila še eno pomembno stvar. Trst ima neposredno korist od tega. Zaradi naših kupcev pa si tržaške trgovine zadnji čas prizadevajo zaposlovati tudi slovensko delovno silo. In to je zelo pomembno! Kaj takega se ni dogajalo nikoli. To je reševanje manjšinskega problema pri njegovih najglobljih osnovah. Začetki so sicer skromni ali vendar so. So!

Popoldne smo si ogledali novi izredno lepi in moderni dijaški dom. 90 slovenskih dijakov je bivalo letos v njem. Spregovorili smo z njimi nekaj besed, a vse premalo, da bi mogli z njimi navezati trdnejše stike. Pa to bi bilo koristno. Mimo gradbišča novega slovenskega kulturnega doma, ki sicer počasi, a vztrajno raste v nadomestilo za požganega že 1920. leta, smo se peljali k Sv. Justu. Stara bazilika, spomenik padlim v prvi svetovni vojni, grad s prizoriščem poletnih prireditev nam niso vedeli povedati kaj posebno novega. Odpovedali smo se obisku Miramara, da bi mogli počastiti spomin bazoviških žrtev.

Sonce se je utapljalo v meglico nad Kraško gmajno, ko smo prispeli k spomeniku. Tišina. Spomenik s štirimi popolnoma obtolčenimi imeni. Spodaj tablica: »Poškodovali 1954. leta«. — Kdo?? — Položili smo k njegovemu vznožju šop rdečih nageljnov. V tišino so padli verzi Kosovelove »Balade« potem pa akordi »Bazoviške«... V skromen spomin žrtvam fašizma na tej zemlji.

Ob poslednjih kilometrih naše poti se nam je vsiljevalo še 5. spoznanje: Mi v domovini spričo velikih problemov graditve našega gospodarstva in naše družbe, ki diktira tempo našemu življenju, večkrat pozabljamo na naše onkraj meje. Pravzaprav ne pozabljamo, ali vse premalo si prizadevamo za konkretnost in kontinuiranost stikov z njimi, takih stikov, ki bi jim dali čutiti, da smo pripadniki enega, slovenskega naroda. — Da, morali bi delati drugače. Mnogo je poti. Le če jim bomo vsak dan spet podali roko, bodo lahko obstali, le tako bodo mogli s samozavestjo izpolnjevati nalogo časa.

Na poti domov smo se ustavili še v Kopru, ki s svojim pristaniščem raste v naš Trst. Muzika za ples na vrtu hotela Triglav je bila kot naročena za prijeten konec poti. V Ljubljano smo se vrnili sicer nekoliko utrujeni, zato pa obogačeni s toplimi spomini in prisrčnimi doživetji.

S. Fatur

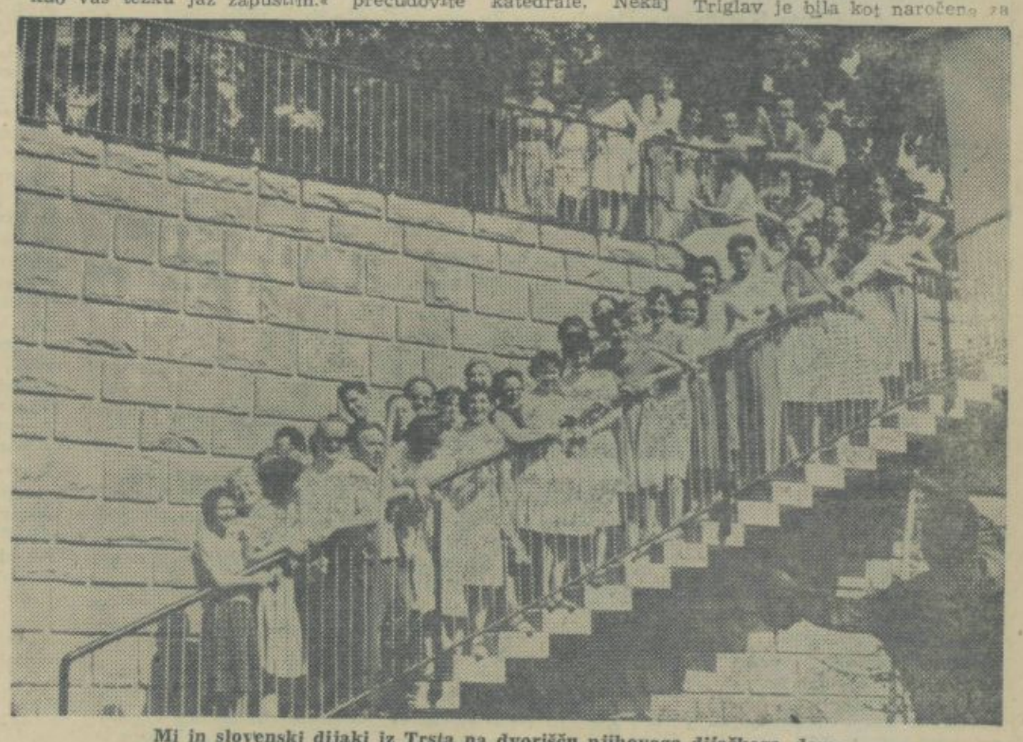

Mi in slovenski dijaki iz Trsta na dvorišču njihovega dijaškega doma

Pod reflektorjem

TO RUBRIKO UVAJAMO V ŽELJI, DA BI V VRSTI KRAJŠIH ZAPISOV KRITIČNO IN OBJEKTIVNO SPREMLJALI SODOBNE IN AKTUALNE POJAVE V VSEH PANOGAH NAŠEGA KULTURNEGA ŽIVLJENJA. UPAMO, DA BO RUBRIKA ZAJELA ŠIROK KROG BRALCEV IN SODELAVCEV, KI SPREMLJAJO NAŠE KULTURNO ŽIVLJENJE IN OB NEKATERIH NEGATIVNIH POJAVIH V NJEM NE MOREJO OSTATI NEPRIZADETI. SEVEDA SI BO SVOJO PRAVO FIZIOGNOMIJO USTVARILA ŠELE SČASOMA IN TEDAJ, KO BO NAŠLO POT DO NJE ČIMVEČ NAŠIH BRALCEV, KI KRITIČNO SPREMLJAJO NAŠE KULTURNO DOGAJANJE IN ČUTIJO POTREBO, IZRAZITI SVOJE MISLI IN OPAŽANJA OB NJEM.

Pomisleki

Nekaj pomislekov na rob vtisom ob štiridnevnem slovenskem tednu knjig

Po vsej Jugoslaviji smo praznovali Mesec knjige. Beograd se je postavil z že tradicionalnim knjižnim sejmom, iz drugih mest so poročali po posebnih prireditvah: tako je neka makedonska založba organizirala javno ocenjevanje svojih knjig. Kako se je razveselilo moje študentovsko srce, ko sem bral, da bomo imeli v Ljubljani oktobra prvi slovenski knjižni sejem, ki bo obenem pregled povojne slovenske založniške dejavnosti. Med dnevnimi novicami so prinesli naši časopisi vest, da bodo slovenske knjige v času knjižnega sejma (4 dni) po vseh knjigarnah v Sloveniji deležne 10 do 15 odstotnega popusta, na sejmu pa celo do 50 odstotnega popusta. Študent, intelektualec, dijak, ljubitelj knjig, ponuja se priložnost, da si za malo denarja omisliš knjige, o katerih si že dolgo sanjal. In mesec oktober je bil za takšno prireditev odlično izbran, saj je to čas, ko se v ljubitelju knjig prebudijo prave nakupovalne strasti.

Bil sem na sejmu in prebral sem, kaj so o sejmu pisali časopisi. Da je pomemben zelo in da je pomemben nasploh in koliko da je z njim storjenega za našega človeka... Mene je sejem razočaral. Nekaj stojnic pod arkadami Križank, zadnji hip postavljenih, nekaj stojnic na hodniku – v vsaki knjigarni vlada bolj kulturno vzdušje. O obljubljenem pregledu slovenske povojne založniške dejavnosti na sejmu nobenega sledu. Zdelo se je, kot da se hoče prireditelj na hitro in brez truda oddolžiti za Mesec knjige.

Popusti, pač, ti so me zamikali. Deset do petnajst odstokov na ceno knjige, ki kaže na dobro voljo založb. Večjega 30, 40, 50 odstotnega popusta je bilo deležno le malo knjig, po večini takšna knjižna roba, ki je obležala na knjižnih policah, obležala zato, ker je izšla v previsoki nakladi. Žal je bil moj študentski žep preveč prazen, da bi si s popustom lahko kaj pomagal. Poskusil sem si nabaviti knjige na odplačilo v mesečnih obrokih. Žal je treba za to potrdilo o redni zaposlitvi...

Mimogrede pa se včasih zamislim nad pojavi v naši založniški politiki. Kako more imeti ena in ista knjiga različno ceno, tudi pretirano visoko ceno? Založba Mladinska knjiga je letos izdala v zbirki Levstikov hram (zamisel zbirke je lepa in pomembna) »Vlimmenovo trilogijo« A. Roothaerta v treh knjigah. 1000 strani romana, vezanega v polplatno, so dobili naročniki zbirke za 3720 din, kupec v knjigarni je plačal zanj 4800 din, za knjige, vezane v platneno vezavo, pa je bilo treba odriniti nič manj kot 6600 din. Ta vsota je enakovredna boljši enomesečni štipendiji. Razumem, da je treba visoko ceno pripisati na račun honorarjev, tiskarskih stroškov, papirja, vezave, založniških stroškov, knjigarniškega popusta itd. Toda vseeno se mi zdi, da bi z nekaj truda lahko dosegli znatno nižjo ceno. Po tej ceni je mlademu človeku (in njemu je namenjena, ker je izšla v mladinski založbi) nedosegljiva.

Državna založba Slovenije izdaja bibliofilsko zbirko Večni sopotniki, v kateri izhajajo velike pesnitve avtorjev svetovnega slovesa. Toda za nekaj sto verzov v navadni nebibliofilski izdaji plačati 800 din je prehudo. Mislim, da je takšna zbirka namenjena predvsem mlademu človeku, dijaku in študentu. Če si jo za enkratno branje izposodi v knjižnici, od tega nima veliko, pesniško knjigo je treba prebrati večkrat, za takšno branje je treba razpoloženja in zato je treba imeti knjižnico doma. In ni potrebno, da je tiskana na razkošnem papirju v dragi vezavi in razkošno ilustrirana. Takšna je namenjena samo zbirateljem bibliofilskih izdaj. Mi študenti pa si vroče želimo nadaljevalke Male knjižnice bivšega Slovenskega knjižnega zavoda (sedaj Cankarjeve založbe). Ta je prinašala prozo, poezijo, eseje v drobnih brošurah... Že nekaj let je tega, kar je povsem umolknila. Res je, da je v tem času nekaj doprinesel tudi Kondor pri Mladinski knjigi. Toda želeli bi si predvsem v sodobnost usmerjene knjižne zbirke, ki bi s pametnim vsebinskim programom, nizko ceno in skromno opremo prodrla.

Mislim, da bi bilo s tem storjenega več, kot da priložnostno uničujemo stabilnost cen knjig. In o novih izdajah bi želeli tudi kaj več slišati, brati že pred izidom. Danes se je težko znajti. Prodajalec v knjigarni največkrat ne ve ničesar, propagandnega materiala pa je žal premalo ali pa ga sploh ni. Mnogokrat se pojavi v izložbi nova knjiga, o kateri še nisem bral ničesar in moje zanimanje zanjo razumljivo ni posebno veliko.

O prvem slovenskem knjižnem sejmu, prirejenem v štiridnevnem slovenskem tednu knjige bi raje pisal pohvalno, žal to ne morem.

Z. R.

Kako pišemo

»Akcija ni slab film. Lahko bi bil celo dober film.«

»... bremenijo pa ga idejna nedoslednost in negotovost in na koncu — izpad iz začrtanega odnosa do snovi.«

»Odnos do snovi sam po sebi je brezpredmeten.« (Lado Kralj: Akcija, Mladina, 13. oktobra 1960)

»Nedvomno največja vrednost Akcije je njena nenehna težnja za iskanjem novih še nerazvitih poti.

... marsikdo išče v njej najrazličnejše »izme«, ki to niso.«

»In kaj govorijo Rožančevi junaki? O čem? Precej je tega, vendar pa bi človek pričakoval, da bo njihovo področje precej širše.«

»Njegovi junaki so le redko živi ljudje, resnični nosilci avtorjevih idej. Prav tako je marsikatera lepa zamisel ostala skrita, nerazumljiva (recimo Klemen, ki je gotovo ena najbogatejših osebnosti, je kratko malo — misteriozen; le redkokdo si je na jasnem, da se je v trenutku zavedal, da je star, odveč...) in od tod izvirajo nekatere idejne nejasnosti.«

»... pred seboj imamo delo, ki se v marsičem razlikuje od tistega, kar je bilo že enkrat izpostavljeno presoji občinstva in kritike.«

(Toni Tršar: Žrtev prevelike pretenzije, Naši razgledi štev. 19, 1960)

Vprašujemo, kako se neka umetnina ocenjuje. Da Akcija ni slab in ne dober film, pač pa kratkomalo film, to bi menda bralci Mladine znali tudi sami presoditi.

Dva meseca po rojstvu

ŽE PRVA ŠTEVILKA »PERSPEKTIV« JE PRINESLA SVOJEVRSTEN, NEPRIČAKOVAN DRAMATIČEN ZAPLET. OGLEJMO SI GA POBLIŽE.

Veljko Rus je v svoji razpravi o etičnih problemih graditve komunizma načel vprašanje človekovega dela, ki je »po svoji objektivni funkciji stičišče vseh družbenih odnosov in oblikovalec celotnega družbenega dogajanja.« Završni je izhodišče točke v razpravi sovjetskega pisca Šiškina, ki trdi, da so najvažnejše naloge pri oblikovanju komunistične družbe prav v graditvi materialno tehnične baze komunizma in v proizvajanju obilja potrošniških predmetov. Toda, pravi Rus, »takšna oblika proizvodnega dela še ne more biti vir, iz katerega naj bi se porajala komunistična družba, komunistična morala in komunističen odnos do dela.« Opira se pri tem na Marxa, ki mu je »problem dela predvsem problem ustvarjanja; osnovni problem človekove eksistence se še ne rešuje z boljšo delitvijo produktov dela, torej ne v konsumentskem področju.«

Svoj sklep utemeljuje takole: »Če upoštevamo dejstvo, da razvoj osebnosti ni odvisen od posedovanja oziroma uživanja predmetov, pač pa od tvornega, to pomeni svobodnega dela, potem je nesprejemljiva ne samo absurdna predstava o oblikovanju vsestransko razvitega človeka preko vsestranskega zadovoljevanja njegovih potreb, pač pa tudi celotni poizkus utemeljitve komunistične morale na konsumentskem principu. Čeprav je konsumiranje nujen fakt, ni s tem že moralen. Konsumiranje je splošni eksistenčni pogoj, ne pa sestavni del komunistične morale...« In na podlagi tega pisec zlahka zatrdi, da »komunizem ni torej nič drugega, kot uresničevanje svobodnega dela. V tem je njegov kulturni in moralni pomen.« Šiškin, njegov nasprotnik v »polemiki«, pa omenja samo krepitev materialne baze, cilj torej, ki nalaga posamezniku družbene dolžnosti in terja, kot pravi Rus, »podrejanje osebnih interesov posameznika.« Tako tretiranje marksistične etike odločno zanika in pravi. »Gre torej za izločevanje oziroma podrejanje osebnih interesov nekim čisto splošnim interesom... Šiškinov pojem dolžnosti vodi v pristanek na danost vrednostno apriornega, nadindividualnega subjekta in s tem realizira dolžnost kot prevzemanje danosti in izvajanje danih nalog. To pripelje v determinizem in s tem v negacijo moralnega značaja dolžnosti.« In četudi bi bilo izpolnjevanje dolžnosti stvar človekovega notranjega prepričanja, bi ostajala dejavnost še zmerom izvenmoralna, samo na videz svobodna.« Dolžnost se tedaj pojavlja zgolj kot pravna obveznost, torej kot nujno zlo prehodnega obdobja, ne pa kot etična kategorija,« ugotovi. Vsa obsežna razprava se zaključi z vzklikom, da je »osvoboditev dela edina pot v bodočnost,« kajti »smisel dela ni samo v izpolnitvi potreb, temveč tudi v izpolnjevanju življenja.«

Rusova miselna prizadevanja se sklenejo v trditvi, da je s socialističnim principom nagrajevanja po delu ukinjeno lastniško parazitstvo in s tem opravljen velik premik v zgodovini človeštva, toda vprašanje dela in njegove osvoboditve ostaja — nerešeno. Tu je njegov problem. Problem zato, ker bosta »ekonomski in politični aspekt nujno potisnjena v ozadje, saj se z uveljavljanjem etičnega aspekta vedno močneje razodeva nujna enostranost in nezadostnost.«

Neposredno za Rusovim člankom pa je natisnjena krajša razprava Janka Kosa, ki ostro nastopi zoper »renesanso mladega Marxa«, torej filozofsko tretiranje, oprto na tista Marxova stališča, ki jih je po letu 1845 ob korenitejšem prelomu s Heglom vse bolj potiskal ob stran in naposled celo zanikal; ta filozofija se posveča predvsem razreševanju problematike »samoodtujenega« človeka, ki naj bi bila ključno vprašanje marksistične znanstvene misli. Naj na tem mestu vrinemo trditev dr. Goričarja, češ da se na takih stališčih znajdejo zlasti tisti misleci, ki so »iz objektivnih ali subjektivnih razlogov, oziroma iz obojih hkrati, kar se zgodi najčešče, odmaknjeni konkretnim problemom družbenega dogajanja: v kapitalističnih deželah tisti, ki so odmaknjeni boju delavskega razreda za revolucionarne cilje, v socialističnih pa tisti, ki so odmaknjeni boju za vsakodnevne vrednote socialistične družbe in torej politično odtujeni.«

Kos gre pri tej analizi še naprej. Njegovo stališče citiramo v fragmentarnem izboru: »Če naj bo lastniško stanje sveta, ki ga metafizika posveča, odpravljeno, ga ne smemo samo na različne načine filozofsko razlagati, temveč mu moramo kot praktično negacijo apriornosti in statistike postaviti nasproti spreminjanje stvarnosti in človeka. Toda istočasno mora tej negaciji biti v oporo teoretsko zanikanje pojmov, s katerimi metafizika stoji in pade, to je, potrebno jih je razkriti kot spekulativno mistifikacijo človekove prakse, njenih stvarnih realitet in dimenzij, predvsem pa njene dialektike... Primer pojmovne zgradbe, kakršno gradi ,renesansa mladega Marxa', je filozofija svobodnega dela, ki se razrašča iz teorema, da je delo samouresničujoče se bistvo človeka (samouresničenje dela je njegova osvoboditev...). Pred nami je filozofija, ki s svojimi pojmi in osnovnim dogajanjem na tipičen način obnavlja metafizično konstruiranje po vzoru filozofije 19. stoletja... Delo je postalo delo samo po sebi in za sebe, čisti pojem dela, delo kot ideja in absolutum... Iz empiričnega temelja človekove eksistence v prirodi in zgodovini, iz vzroka njegovega zgodovinskega in družbenega razvoja, iz momenta dialektičnega gibanja človeka se je delo spremenilo v nadčloveško abstrakcijo, ki je samostojen subjekt.«

Bralec si lahko zaključke o tem »dramatičnem zapletu« ustvari sam. Samo dejstvo, da je do njega prišlo, pa priča o živi potrebi po etičnih analizah sodobnega družbenega stanja. Prav analize te vrste so bile dolga leta zanemarjene in v ozadju ekonomskih ter političnih procesov. Ustvarjanje socialistične družbe ni zgolj ekonomska, politična in ideološka akcija, temveč je tesno povezana z oblikovanjem novih moralnih vrednot in socialističnega humanizma.

Prav zavoljo teh potreb je nova slovenska revija tudi nastala. »Odpre naj nove vidike v publicistični obravnavi moderne družbe in duhovnih problemov,« je zapisano v prospektu. »Namen publicističnih razprav, esejev, polemik in kritik je, osvetliti z različnih stališč in strani osrednje sfere sodobne družbe, položaj človeka sredi njenih stvarnih in duhovnih determinant.«

Tu je namen izražen neposredno. Bolj posredno, zato pa tudi ostreje, z ideološkim poudarkom, ga je izrazil eden izmed obeh urednikov, Dominik Smole v svoji »Antigoni«. Vladimir Kralj je v svoji oceni te drame zapisal najkrajši možni povzetek: »Kreonovo uradno stališče bi se dalo na kratko povzeti takole: Krvava vojna je po naši zaslugi zmagovito zaključena. V državi vlada zopet red in ta red prinaša blagostanje, kruha in zabav, in to je vse, kar je moči pričakovati od države... Toda Kreon dobro ve, da za njegovo malo nečakinjo Antigono to ni vse; da je zanjo vse samo vznemirjeno in večno vznemirjajoče iskanje — notranje vsebine življenja, ki dela življenje šele lepo, zanimivo, pravično in utešno.« Gre torej za poudarjeno dvojnost: vladarju prepustimo državo, umetniku pa tisto, kar je izven ekonomike in politike; seveda sodi filozof prav tako v to drugo območje.

Zlahka je poiskati nekatere stične točke med Smoletovo dramo, med zahtevami po reviji s simboličnim naslovom »Perspektive«, med Rusovo razpravo in še nekaterimi izvirnimi ali prevedenimi teksti, natisnjenimi v obeh številkah.

V nasprotju s proznimi in pesniškimi prispevki so le-ti zanimivi zaradi pristopa k problematiki in zaradi te problematike same. Diferenciacija, ki prihaja do izraza v njih ali ob njih, obstoj revije prav gotovo opravičuje. Ovrednotiti pa je treba izhodišča in družbeni pomen posameznih razmišljanj in jih postaviti na pravo mesto. Sam namen publicističnega poseganja na več ali manj zanemarjena področja je nedvomno pozitiven. Nič manj pozitivnega predznaka ni mogoče dati dovolj pogumnemu zanikanju konformizma kot cokle razvoja. Izrazit primer težnje, da bi revija s svojimi prispevki filozofsko, sociološko in psihološko osvetljevala aktualne družbene pojave, je prevod Whytovega »Človeka organizacije«, razprava, ki skuša biti direkten namig na naše razmere, na naše »nejezljive« mladeniče, zadovoljne s stvarnostjo, kot jo doživljajo.

Neposredno temu članku pa sledijo Kermavnerjeva razmišljanja »O nekaterih problemih sodobnega humanizma«. Tu se kritična misel, ki je nastanku revije botrovala in jo moremo kot rdečo nit spremljati skozi večji del doslej objavljenih prispevkov, pokaže v še močnejši luči. Kermavnerjevo izhodišče je, ugotavljati, kdaj človek preseže svojo danost. »Danost je vse, kar je človeku dano, tudi njegove zmožnosti, cela vrsta še neuresničenih možnosti. Človečenje je uresničevanje teh možnosti — razčlovečenje pa je zastajanje pri danosti teh možnosti, prilagajanje temu, kar je dano. Vir takšnega prilagajanja je nezaupanje v človekove možnosti, namen pa potreba po skrivanju pred dogajanjem, potreba po zanesljivi varnosti, ki je najbolj trdna v oklepu preteklosti... Prilagodljivost onemogoča človeku, da bi bil človek, to je uresničevalec obstoja, bojevnik za nove, konkretne oblike države, prava, odnosajev med ljudmi itd., in ga sili v podaljševanje odmrle preteklosti v sedanjost.«

Pisec izhaja iz predpostavke, da je človekova osnovna potreba, preseganje danosti, tej potrebi zadosti s polaščanjem, z uživanjem in z razdejanjem. Polaščanje je gmotno in moralno. Razprava posveča pozornost predvsem slednjemu, s tem da prikaže njegovo dvojnost: lepodušnost in dogmatičnost. »Medtem ko pelje lepodušništvo k zasebnikovemu uživanju vseh drugih, pa vodi dogmatizem naravnost k razdejanju. Kar ni skladno s stavki, vklenjenimi v posvečenost skorajda nadnaravne, predvsem pa nadzgodovinske veljave, je ne samo lažno in neveljavno, ampak tudi nično.« Oblik polaščanja odkrije pisec še več: tekmovanje za prestiž in za večjo veljavo; tekmovanje za položaj, tekmovanje v potrošnji in tekmovanje za posedovanje družbeno veljavnih simbolov; tekmovanje v spolnosti. »Last in oblast — (ob)last se spreminjata v slast,« zatrdi. »Vse obravnavane oblike polaščanja so samo začasno same svoj smoter. Kakršnokoli zasužnjevanje drugega se zmeraj navsezadnje skaže za sredstvo uživanja, pa naj bo to dobesedno in otipljivo uživanje svoje lastnine, svoje vloge, svojega telesa, svoje morale, ali pa naj bo uživanje v kulturi, v naravi, v prekupčevanju, v maščevanju, v kaznovanju, v mučenju, v ljubezni, v sovraštvu, v lepoti, v religioznosti in navsezadnje v ubijanju oziroma v kakršnem koli neposrednem razdejanju. Uživanje je edini dokončni in neizogibni smoter izživljanja v življenju polaščanja.«

Do vseh teh obliko je izrazito odklonilen. V njih vidi prilagajanje danosti in prihaja do podobnih zaključkov kot Veljko Rus: »Dokler se bodo ljudje zadovoljevali s takšno organizacijo proizvodnje, ki ima en sam smoter: večjo storilnost... dokler ne bodo začeli v osnovi spreminjati same proizvodnje (odnošaja delavca do lastnega dela, do lastnega mesta v proizvodnji, do celotne proizvodnje), celotnega družbenega ustroja (organizacije proizvodnje in javne uprave, sistema upravljanja v proizvodnji in javni upravi, šolstva, vzgoje itd.) in se tako zavestno osvobojevati nasilja človeku odtujene in od človeka skoraj neodvisne družbene narave, toliko časa bodo vztrajali na danosti te odtujenosti in skušali samo naknadno poiskati neki smisel; toliko časa bo ta nesmiselni smisel uživanje.« Kermavner išče poti k »uresničevanju.« Takole pravi: »Uresničevanje je na stopnji filozofije kritično in miselno dosledno osvobajanje od zasebnikovega zadovoljevanja z videzom, z danimi in podedovanimi razlagami, z naključnimi zvezami teh razlag, osvobajanje od mitologije religij in ideologij. Konkretizacija filozofije je revolucionarna teorija. »Revolucionarna teorija mu pomeni naslednjo stopnjo uresničevanje ter osvobajanje pa človekovo osveščanje in torej uresničevanje ter osvobajanje pa vidi vzgojo, ki človeka iz »pasivnega prilagodljivca danosti, iz nasilnega polaščevalca, iz kratkovidnega uživača in uničujočega ubijalca prevzgaja k uresničevanju, to je k zidavi sveta in človeka.«

Vpogled v vodilne prispevke obeh številk kaže, da je namen revije v vsakem oziru koristen, saj načenja številna vprašanja in opozarja na obstoj raznolikih gledišč. Bolj problematična pa so izhodišča in zaključki teh razpravljanj. Izhodišče gibalo pisanja, ki mu je v reviji sledimo, je kritičnost zoper slehrno prilagajanje, kritičnost kot predpogoj zavzemanja za duhovni razvoj družbenega življenja. Koliko je ta boj zoper prilagajanje in stagniranje koristen, ostaja sam sebi namen; dejanske perspektive puščajo pisci

VESELICA

Scenarij Beno Zupančič, režija Jože Babič.

»Veselica« je filmska pripoved o problemu generacije, ki bo rešen šele takrat, ko ne bo več te generacije.

Vsaka revolucija pusti za seboj neizbrisne sledove v čustvenem in doživljajskem svetu ljudi. Revolucija je čas, ko je prihodnost povsem neopredeljiva, na vsak način pa izpolnjuje vse želje posameznikov. V prvem planu je zmaga, za njo pa bo nastopil čas sreče in pravičnosti.

V resnici pa nastopi doba velikih zunanjih in notranjih pretresov prav v tem času po zmagi, v času izgrajevanja in formiranja nove družbe. Čas je nov, zavest mnogih ljudi pa je še stara in neprilagojena.

»Veselica« je film o borcu, ki se ne more in more vrasti v novo družbo, tako polno protislovij. Aleš je v borbi izgubil roko in ta invalidnost je v glavni vzrok vseh njegovih nesporazumov z okolico. Iz borca so ga okoliščine prelevile v kurirja, namesto z brzostrelko se mora ukvarjati s prenašanjem pošte in računov.

Konflikt junaka z okolico je očitno subjektiven, odvisen od njegove volje, življenjske energije in odnosa do zunanjega sveta. Prav zato je nepotrebna in dramaturško šibka okolnost, da je scenarist postavil INVALIDNEGA junaka v IZJEMNO OKOLJE. Mnogo bolj upravičen in človeško zanimiv bi bil konflikt fizično zdravega junaka z družbo, ki mu ne nudi vsega, kar je bil pričakoval, junaka, katerega osebne želje in ambicije se bijejo s koristmi skupnosti in ki ne razume, da mora nova družba šele zrasti in da je to odvisno v neki meri tudi od njega samega.

Invalidnost junaka in izjemno nerazumevajoča, okorela okolica pa po nepotrebnem potencirata in razširjata zastavljeni problem, ki je sicer vsekakor sodoben in zasluži vso pozornost.

In prav ta sodobni, sodobno zastavljeni problem je okolnost, zaradi katere je film kljub takim napakam vreden vsega priznanja. »Veselica« je zrelo delo in prav zaradi njegove zrelosti mu ne morejo preveč škoditi niti pomanjkljivosti niti kritika teh pomanjkljivosti: kar je v filmu dobrega, bo ostalo, šibke točke pa bodo ustvarjalcem opozorilo za v prihodnje.

Jože Babič se je v »Veselici« že drugič udejstvoval kot filmski režiser. Nobenega dvoma ni, da je naša filmska umetnost pridobila z Babičem solidnega, študioznega ustvarjalca. V obeh njegovih filmih je opaziti prizadevanje, približati se nekemu tipičnemu nacionalnemu filmskemu izrazu. Morda pa je prav na škodo tega prizadevanja Babičev režijski koncept v »Veselici« včasih premalo »filmski« — preveč narativen in premalo izpoveden.

Vsekakor je »Veselica« res slovenski film. Ljudje so naši, dogodki so naši, okolje je naše.

L. K.

V pričakovanju

Nadaljevanje s 1. strani.

tev študentovskega kulturnega delovanja v našem kulturno-prosvetnem življenju, v katerem že danes zavzema ali bi morala zavzemati pomembno mesto, čeprav to morda po tisku in v našem javnem življenju ni dovolj poudarjeno. Nekatere naše skupine so prodrle v sam vrh slovenskega amaterskega kulturnega delovanja, o čemer dovolj jasno pričajo nešteti uspehi skupin doma in v tujini.

Gre torej za poudarek festivala navzven, v naše javno in kulturno življenje. Gre za to, da opozorimo vso našo javnost na živahno kulturno delovanje na univerzi, ki bi moralo biti odsev vseh novih, sodobnih prizadevanj v univerzitetni vzgoji. Gre za to, da bo univerza vnaprej v nekem določenem, zdravem, socialističnem pogledu avantgardistični nosilec sodobnih, kulturnih in intelektualnih teženj v kulturnovzgojnem delovanju in prizadevanjih vseh zavestnih činiteljev v naši družbi.

Drugo, še važnejšo in vsebinsko globlje pogojeno komponento pa moramo gledati s tega aspekta, v koliko bo uspelo zainteresirati študentovsko javnost in v določenem smislu vplivati na oblikovanje njihovega odnosa do študentovskega kulturnega delovanja in še več, v koliko jim bo to predstavljalo impulz za razmišljanje o svoji osebnosti, ki naj bi bila intelektualistično — v vsem pomenu besede — formirana. Tu mislim na to, da bodo ob prireditvah festivala, ki jim bodo po formah in po dostopnosti zelo blizu, občutili potrebo po še nadaljnjem obiskovanju kulturnih manifestacij, ne samo študentovskih ampak vseh, ki bi morale biti pomemben činitelj v našem sodobnem javnem in kulturnem življenju.

Dejstvo je, da dosedanji študentovski kulturni festivali v tem smislu niso odigrali dovolj odločilne vloge. Ostane nam samo še upanje in pričakovanje, da bo letošnji festival, za katerega organizacijo se je vodstvo društva dolgo časa pripravljalo, ta pričakovanja popolnoma uresničil in jim dal polno vsebino. Upajmo, da bo festival vsaj v organizacijskem in birokratskem prijemu vzdramil kulturne referente na združenjih in jih spomnil na vlogo, ki bi jo v fakultetnih odborih morali uresničevati, čeprav je to morda precej optimistično pričakovanje.

Domačih skupin, ki bodo nastopile, ni treba prestavljati, saj jih vsi dovolj dobro poznamo. Ob tem naj pripomnimo samo to, da vodstvu društva oziroma skupin ni uspelo pritegniti k sodelovanju vseh skupin, ki v okviru društva danes delujejo. Ob tem bi omenil Akademski plesni klub, ki zaradi izjalovljenega dvoboja z nekimi inozemskimi športnimi plesalci niti samostojno ne bo na festivalu nastopil.

Od skupin kulturno umetniških društev iz ostalih univerzitetnih središč bi morali vsako skupino na dolgo predstavljati, saj so že vse pomembno afirmirale s svojimi nastopi doma in v tujini in požele vrsto laskavih priznanj. Opozorili bi predvsem na folklorno skupino AKUD Slobodan Princip-Seljo iz Sarajeva, ki je ena najboljših folklornih skupin v Jugoslaviji. Tudi Akademski pevski zbor AKUD Ivan Goran-Kovačič iz Zagreba je izredno kvalitetna skupina, ki je dosegla zavidljivo kvaliteto zborovske kulture in je odličen interpret zlasti tipičnih jugoslovanskih narodnih glasbenih motivov. Akademski zabavni oktet KUD Branko Krsmanović iz Beograda je že na mnogih festivalih v tujini dobil najvišja priznanja in je danes eden resnih in umetniško priznanih oblikovalcev jazza in zabavne glasbe pri nas. Dejavnost skupin AKUD Mirče Acov iz Skopja predstavlja vso afirmacijo kulturnega življenja v Makedoniji, ki je polno zaživela v možnostih in v okviru novih odnosov v socialistični Jugoslaviji.

Oceno in uspeh festivala bomo lahko dali šele po njegovem zaključku, do tedaj pa nam ostane le nestrpno pričakovanje in upanje.

B. L.

Dva meseca po rojstvu

(Nadaljevanje s 4. strani)

vnemar. »Kritična generacija«, ki se izraža skozi razprave te vrste in nič manj skozi avantgardistično zasnovane leposlovne tekste, torej opravlja v določenem smislu pozitivno delo, zagreši pa bistveno napako s tem, da sama sebe proglaša za edinega kritičnega spremljevalca sodobnega družbenega življenja. Dejstvo pa je, da zavestni pripadniki dialektičnega marksizma, vključeni v neposredno prakso tega razvoja niso nič manj kritični, nasprotno: celo veliko bolj. Svojo revolucionarno prakso uveljavljajo v nenehni živi dejavnosti ob upoštevanju vseh zgodovinskih silnic razvoja, z vso ustvarjalno kritičnostjo do lastnega de

Navsezadnje jim morajo celo pisci, ki z odmaknjenih filozofskih gledišč kritično razsojajo družbeno gibanje, priznati, da se družbeno življenje v jugoslovanskih okvirih giblje v smer samoupravljanja kot predpogoja »uresničevanja in osvobajanja« človeka. Ta proces teče navsezadnje že dobro desetletje in se ga prav družbeno vodilne revolucionarne sile (komunisti) najjasneje zavedajo. Vse torej kaže, da je »klasično« razpravljanje o »načelni problematiki razvoja socialistične etike oziroma socialističnega humanizma za spoznanje premalo sodobno in da kritika pojavov, ki so last minulih desetletij, ne opravlja več kdo ve kako pomembne vloge. Ta kritika omahuje na robu nevarnosti, da bo postala sama sebi namen. Njena edina rešitev bo — v kolikor ni pogojena na meščanski miselnosti — v spojitvi z revolucionarno marksistično prakso, katere osnovna sestavina je prav nenehna dialektična kritičnost, nenehno iskanje in obenem nenehno zanikanje in razvrednotenje slehernega dogmatizma, slehernega nasilja nad človekovo svobodo.

Veliko potrebnejše bi bilo in večjo družbeno vrednost bi moglo doživeti odpiranje perspektiv na podlagi konkretnega razvoja našega družbenega samoupravljanja; kritični pristop k stvarnosti bi tedaj ne obtičal samo pri ugotovitvah, pač pa bi pomenil prispevek k razvoju; bil bi vseskozi ustvarjalno angažiran, medtem ko je za zdaj samo kritičen in še v tej kritičnosti nekoliko odmaknjen v splošnost in celo v preteklost: pripenja se ob pojave, ki jih sam razvoj že presega, v kolikor jih celo ni prerasel. Razpravljanje bi se pravzaprav moralo pričeti, kjer se zdaj konča.

»Perspektive« torej nakazujejo določena hotenja, jih pa ne oblikujejo. Zavoljo tega prevladuje vtis, da še niso našle svojega obraza. Nobenega dvoma pa ni, da bi duh »kritične generacije«, nagnjene k meščanski tradiciji, k eksistencialistični filozofiji in avantgardizmu svoja stališča poudaril precej jasneje in bolj opredeljeno, ko bi imel svojo protiutež v marksistični in k realizmu orientirani reviji. Take revije na Slovenskem nimamo. »Naša sodobnost« je revija vseh, ki želijo v njej sodelovati oziroma jih urednik prepusti skozi svoje idejno in estetsko nevtralno rešeto — kvalitete. »Perspektive« pa so zgolj revija mladih, k avantgardizmu opredeljenih ljudi. Pričakovati je, da se bodo razmerja oblikovala v edino možno smer. Diferenciacija obstaja na vseh področjih, od svetovnonazorskih do estetskih. Da bi razvoj tekel v pravo smer, bi jo bilo treba v celoti in neposredno izraziti. Rešitev, kot se je pokazala v Beogradu, kjer sta obe vodilni reviji, »Savremenik« in »Delo« med seboj ostro in neizprosno razmejeni, se zdi v današnjih pogojih najbolj ustrezna, če nočemo ostati enostranski in brez kritičnih protislovij, ki so in jih je zatorej treba razreševati, iskati najbolj ustreznih poti in torej skupnega imenovalca, ki bo deloval kot gibalo družbenega razvoja.

V. K.

Sedem filmov

ČEPRAV JE TEDEN VESNINIH FILMOV, KI GA JE PRIPRAVILO DISTRIBUCIJSKO PODJETJE VESNA-FILM ŽE PRECEJ ZA NAMI, SE OB NJEM VSEKAKOR MORAMO USTAVITI, KER PREDSTAVLJA POMEMBEN KULTURNI DOGODEK NE SAMO ZA LJUBITELJE FILMSKE UMETNOSTI, AMPAK TUDI ZA VSAKEGA, KI SPREMLJA NAŠE KULTURNO ŽIVLJENJE IN MU JE PRI SRCU KULTURNO UMETNOSTNA VZGOJA LJUDI, KI JEMLJEJO KULTURNE MANIFESTACIJE KOT DOPOLNILO K IZPOPOLNJEVANJU SVOJE OSEBNOSTI TER DRAGOCENO IN KVALITETNO RAZVEDRILO.

Po zelo medlem, oslabelem in nekvalitetnem programu, ki je v poletnih mesecih polnil naše kinematografe in ima močan odsev tudi v sedanjem repertoarju, je bil ta teden prava osvežitev. Ne samo zaradi filmov, o katerih se po svetu govori v superlativih in z vso resnostjo, ampak tudi zaradi vse resnejšega in kritičnejšega odnosa občinstva do sporeda, ki nam ga posredujejo naša distribucijska podjetja.

Ob takem tednu se vsakdo, ki resno spremlja kulturno umetnostno vzgojo, ki jo danes zelo številnemu občinstvu posreduje filmska umetnost, resneje zamisli. Razumemo komercialne obveznosti, ki jih imajo distribucijska podjetja in niz težav, ki spremljajo zdravo in sodobno repertoarno politiko, za katero se naša distribucijska podjetja resno prizadevajo. Prav zato je treba namen, strnjeno prikazati najkvalitetnejše filme, ki jih je podjetje odkupilo v enem letu, iskreno in prisrčno pozdraviti, saj kaže na resno prizadevanje podjetja, da moramo v njegovi repertoarni politiki ocenjevati tudi težnje po kvalitetnem filmskem sporedu.

Ob vseh teh pozitivnih prizadevanjih pa ostane samo še en pomislek. Takšna panorama najboljših filmov je pri nas samo enkrat letno, in še ta samo v našem kulturnem središču v Ljubljani in še tam samo za določen, za minimalnejši del občinstva, ki sicer polni kinodvorane. Ali ne bi kazalo take manifestacije, ki imajo globlji odmev pri filmskem občinstvu, poskušati organizirati večkrat, z vsemi jugoslovanskimi distribucijskimi podjetji in ali ne bi kazalo, prirejati take tedne tudi po drugih večjih kulturnih središčih naše republike? S tem bi ta najbolj hvaležna in najbolj pozitivna prizadevanja distribucijskih podjetij najbolj učinkovito približali občinstvu, ki globljo in intenzivnejšo sodobno vzgojo najbolj potrebuje.

V letošnjem tednu se je zvrstilo sedem res kvalitetnih filmov. Prvi večer je bila slovenska premiera Veselice, ki na nepretenciozen način zelo sugestivno oživlja naše slovensko okolje, globoke človeške probleme ter humane in nove medčloveške odnose v naši sodobni družini. Sledil ji je po tisku neštetokrat omenjani ameriški film Starec in morje, ki pa v svoji končni izvedbi ne nudi nič več kot Hemingwayev umetniški tekst in odlično igro Spencerja Tracyja. Izreden užitek je nudil italijanski film Velika vojna, ki je na svoj groteskni način veličasten protest proti militarizmu in vojni. Poljski film Vlak pomeni resno prizadevanje, okarakterizirati današnjo družbo in reagiranje njenih posameznikov v določenem okolju in času. Škoda, da je ta psihološka študija ostala zgolj na formalnih efektih in marsikdaj nepoglobljenih reakcijah njenih junakov. Francoski dokumentarni film Nenavadna Amerika na zelo svojstven način oživlja svet, ki je zaradi svojih družbenih in medčloveških odnosov nadvse zanimiv. Ameriška filma Ključ in Vrtoglavica nudita izredno močno in sugestivno režijo C. Reeda in A. Hitchcocka ter nekaj odličnih igralskih kreacij.

Še posebej je treba omeniti vrsto kratkih in lutkovnih filmov ter risank, ki so jih predvajali obenem s celovečernimi filmi. To je pomenilo po eni strani afirmacijo domačega kratkega filma tudi pri našem občinstvu, po drugi strani pa tudi nove stilne in vsebinske prijeme v sodobni svetovni ustvarjalnosti kratkih filmov. Tudi takih kvalitetnih srečanj z umetniškimi prizadevanji ob ustvarjanju kratkih filmov ter risank bi si želeli mnogo več, saj tudi ti — z resnično umetniškimi pretenzijami izdelani filmi — lahko mnogo vplivajo na okus našega filmskega občinstva.

B. L.

Pod reflektorjem

Če je odnos snovi sam po sebi brezpredmeten, če ni idejne doslednosti, ki naj bi izvirala od tod, ker je marsikatera lepa misel ostala skrita in nerazumljiva, in na koncu še izpad iz načrtanega odnosa do snovi, če junaki precej govorijo zaradi govorjenja in so le redko živi ljudje, če... je to sploh film? Umetniški film s pretenzijami revolucionarnega obrata v jugoslovanski kinematografiji. Poleg vsega pa so film še tehnično »operirali« in ga nekateri srečneži poznajo kar v dveh enačicah.

Ali ni posel kritikov, da razlagajo in približujejo umetnine, ne pa da zastavljajo uganke? Še res ne da povedati tudi o novem slovenskem filmu kaj je v njem dobrega in kaj slabega, jasno in preprosto, pa tudi o tem, kaj se dogaja za kulisami, da bi mi, ki filme pač gledamo le spoznali na kakšnih piedestalih stojijo, zakaj in kako sodijo. -re

Brez perspektiv

ali: rodila se je revija

ZA MLADINSKO REVIJO, BESEDO IN REVIJO 57 se je pred nedavnim prav skromno pojavila v slovenski kulturni javnosti nova revija z obetajočim imenom. Ta revija naj bi se kot mesečnik ukvarjala s kulturo in družbenimi vprašanji in objavljala prispevke mladih (»mladih« zgolj po literarnem stažu) literatov, ki bi se sicer morali zadovoljiti v najboljšem primeru z izdajo svojih del v — samozaložbi ali pa jih za nedoločen čas pustiti dozorevati v predalih. Najbrže je nova revija (in s tem široka možnost objavljanja) prišla prezgodaj, ker se je po predalih nabralo vse premalo materiala, ki bi bil vreden publiciranja in branja. Uredniki revije, ki ima od družbe zagotovljena materialna sredstva za redno izhajanje in najbrž tudi nekaj naročnikov, bi poleg tega, kako nujno je, da njihova revija čim prej izide, morali misliti tudi na to, kako bodo s tem nastale obveznosti izpolnili.

Od prve številke revije moremo po vsej pravici pričakovati, da bo že nudila določeno formalno trdnost in vsebinsko urejenost ter da bo izražala neko hotenje, pa čeprav v iskanju. Tako pa vzbuja vseh 8 pol potiskanega papirja, stisnjenega med dvoje platnic PERSPEKTIV, vtis — milo rečeno — nasilne zmašenosti. Enako v poeziji in tipajoči filozofiji esejev ter na hitro in nelogično zbranih paberkih »kulturnih pregledov«. Splošni vtis, da se objavljeni prispevki nekako ne počutijo dobro drug ob drugem in ta nelagodni občutek se polasti tudi bralca.

Že pregled imen avtorjev, ki objavljajo v prvih dveh številkah, kaže, da revija nima širšega kroga sodelavcev, pa še ti niso stilno, miselno in tudi kvalitetno enotni. Tudi v bodoče izgleda — po programu, ki ga objavljajo — da se v tem smislu ne bo mnogo spremenilo.

Permanentna diagnoza naše literarne revijske ustvarjalnosti je slejkoprej neozdravljiva kronična anemija in sedaj se je v tej družbi pojavila spet nova revija, ki tudi hudo očitno boleha za isto boleznijo in zdi se da v sebi nima dovolj odporne sile, da bi to bolezen premagala. Za naprej pa — če se bo venomer hranila samo pri enih in istih avtorjih, ki težko da ji bodo nudili dovolj opore, se je upravičeno bati, da bo nova revija obstala na tako značilnih pozicijah stagnacije v našem revijalnem tisku. Sicer — pa ostanimo optimisti in v upanju na BOLJŠE PERSPEKTIVE. D. Kraigher

PROGRAM

jugoslovanskega studentovskega kulturnega festivala

Četrtek, 10. novembra, ob 21. uri, kino Union:

OTVORITEV FESTIVALA IN SVEČANA AKADEMIJA

Nastopajo skupine ŠKUD »Akademika« iz Ljubljane

Petek, 11. novembra, ob 21. uri, kino Union:

VEČER MAKEDONSKIH PLESOV IN PESMI

Nastopa AKUD »Mirče Acev« Univerze iz Skopja

Sobota, 12. novembra, ob 20. uri, Križanke:

GIRODOUX: »LUKRECIJA«

Študentska igralska skupina pri AIU Ljubljana
Ponovitev 13. novembra.

Nedelja, 13. novembra, ob 21. uri, kino Union:

VEČER JUGOSLOVANSKIH PLESOV IN PESMI

Nastopa ŠKUD »Akademik« iz Ljubljane z Akademsko folklorno skupino »France Marolt« in Akademskim oktetom

Torek, 15. novembra, ob 20. uri, Filharmonija:

KONCERT

Akademskega pevskega zbora AKUD »Ivan Goran Kovačič« iz Zagreba

Sreda, 16. novembra, ob 20. uri, Delavski oder:

DRAMSKI VEČER

ŠKUD »Akademik« iz Ljubljane, študentska igralska skupina — »PIKNIK«

Četrtek, 17. novembra, ob 20. uri, Filharmonija:

KONCERT ČISTEGA JAZZA

Veliki akademski jazz orkester KUD »Branko Krsmanović« iz Beograda in Akademski orkester ŠKUD »Akademika« iz Ljubljane

Petek, 18. novembra, ob 21. uri, kino Union:

VEČER BOSANSKIH LJUDSKIH PLESOV IN PESMI

Nastopa AKUD »Slobodan Princip-Seljo« iz Sarajeva s folklorno skupino in ansamblom ljudskih pesmi

Sobota, 19. novembra, ob 20. uri, kino Union:

KONCERT POPEVK IN PLESNI TURNIR

Nastopajo: Veliki akademski jazz orkester in kvartet »Disk«, KUD »Branko Krsmanović« s solisti iz Beograda

Predprodaja vstopnic od 5. novembra dalje vsak dan po združenjih ZŠJ, pri vratarjih fakultet, v Študentskem naselju in Akademskem kolegiju. — Cene vstopnic za vse večere razen 19. novembra po 50 din za študente in dijake

Noč okrog moje hiše

KARL HEINZ DESCHNER

Ime Karlheinza Deschnerja je eno najvidnejših med današnjimi naprednimi nemškimi pisatelji. Rodil se je leta 1924, študiral filozofsko teološke znanosti in se pozneje popolnoma posvetil filozofiji. Po svojih člankih o književnosti in po člankih s socialno in politično tematiko je kmalu postal zelo znan.

Nekje je K. Deschner zapisal, »da mora človek, ki piše danes kot pisatelj, pisati tako, kot kriči tisti, ki se utaplja, pisati mora, ne da bi razmišljal, predvsem glasno, tako glasno, da vsi pritečejo na pomoč.« V določenem smislu je roman Noč okrog moje hiše res izraz te potrebe, da se kriči v mraku, v katerem Deschner ne vidi nikake svetlobe, in tudi ne bližine tistih, ki bi jo lahko prinesli.

Svet, ki ga v romanu opisuje, je svet ob II. svetovni vojni in po njej, ki mu dajejo pečat Hitlerjevi zločini, kapitulacija in neurejene razmere po koncu vojne. Kot obtožba tega časa je naletel v Nemčiji na navdušeno odobravanje in tudi na besne napade reakcionarnega nemškega tiska.

Malo prej sem se opazoval v ogledalu. Še nikoli se nisem v ogledalu tako opazoval. Zagledal sem svoj obraz. Napolnjevalo me je sovraštvo, jeza, razočaranje. Hotel sem si pljuniti v obraz, zajokati, s pestjo udariti po ogledalu, po gobcu, ki ga sovražim, ki ga ljubim, ki ga sovražim. Da, sovražim ga. Sovražim ga. Toda tega si ne morem privoščiti. Ogledalo stane denar in tudi moji živci niso zastonj. Nimam službe. Nimam imena. Imam pa družino. Imam ženo. Imam hčerko. In zazrl sem se v svoj obraz. V obraz ničvrednega, nesposobneža, v obraz idiota. Bil sem pajac pred samim seboj. Dvajset let sem nekaj igral pred samim seboj, igral pred drugimi in mislil, da sem izbranec, prepričan sem bil, da sem izbranec. In zazrl sem se v svoj obraz. Lice ni bilo obrito in bilo je bledo. Gube okrog ust, modre sence pod očmi. Vodene oči. Zatajene solze za čelom. Oči so se svetlikale. Bil sem obupan. Obupan. Vse moje življenje je bilo za mojim obrazom, za mojo lobanjo, na kateri se že kaže pleša. Verjel sem, da sem pesnik. S silo sem si hotel priboriti slavo. Toda jaz sem histerik, jaz sem šarlatan. Prevaril sem ljudi in tudi samega sebe. Nisem lagal, pa sem bil vendarle beden lažnivec. Da, delal sem si beležke, skice, načrte, napolnil sem celo torbo. Toda to so samo odlomki, krpice razpoloženja, krpice razgovorov, vse same krpice. Pravzaprav niso niti slabe, kljub temu pa so le krpice.

Kakšen človek je pravzaprav ta psihiater, ta idiot? Ko sem se opazoval v ogledalu, se mislil nanj, pa tudi sicer sem zadnje tedne pogosto mislil nanj. Prepričan sem, da ga moja žena sovraži. Pripovedoval sem ji o njem. Na mene deluje kot hipnotizer z ozadja. Mislim, da ima tudi neko pismo moje žene. Od takrat ga namreč pogrešam. Pokazal sem mu ga, da bi ocenil njen rokopis. Bil sem radoveden. Gledal sem ga v oči. Bral je, prebral celo stran, dejal je, da vsebina pravzaprav ni pomembna, kljub temu pa je prebral celo stran, obrnil list in brez sramu bral naprej, do konca. To pismo moje žene je bilo polno obupa. Mene je pretreslo, ta prašič pa pravi, da je naivno in ponekod niti ne neumno. Lahko, da je imel prav, čeprav je bilo pismo pretresljivo in moja žena izredna, da, izredna, to trdim jaz, čeprav bi se zelo začudila, če bi to slišala, ker jo pogosto trpinčim in se pri tem gnusim samemu sebi, sit sem samega sebe.

Pri tem sem se seveda spomnil, kako sem se nekoč boril zanjo, kako sem delal iz sebe bedaka, pravega bedaka, histerika, obsedenega od ljubezni, ji obetal zvezde z neba in ji pisal pisma, ki so bila nepremagljiva, čeprav so njeni starši mislili in tudi moji starši so mislili in morda so njeni starši samo zato mislili, ker so tudi moji starši mislili, da sem jo spolno obvladal. Morda pa sem jo zares spolno obvladal. Katera ženska ne bi izgubila sramu, če živi z nesramno svinjo. O, dosti je norih stvari, zares so nore stvari. So, čeprav jih ne najdemo v knjigah. Človek vidi ženske roke in misli nanje, vidi ženske gibe in misli nanje, verjame, da mu življenje uhaja, ne da bi ga videl, okusil, spoznal.

* * *

Trideset jih je mimo in še ničesar nisem storil. Nenadoma pričenjam slutiti, poln groze, da bi dokončno spoznal, da sem šušmar, da sem obsojen na neuspeh, obsojen na mirovanje, na fragment, na krpico. Da, nesposoben sem, zares sem nesposoben. Opazujem samo ta obraz, tak obraz je nesposoben, tak obraz je sposoben samo modrovati, fantazirati, grešiti in si domišljati, ne pa vztrajati in trdo delati. Takšen obraz je nečist, tak obraz bi bilo treba tolči po gobcu, ure in ure, tolči po gobcu, dokler ne bi izgubil zavesti, da bi se potem streznil. Spomenik. Hotel bi si postaviti spomenik. Vendar je nesposoben, hotel je reči, ravno tako nesposoben kot jaz, kot mi vsi, le da je preveč neumen, da bi to opazil. Razen tega pa v meni je nekaj, to vem. Morda ve tudi Rolf. Imel me je za pesnika, govoril je: piši, piši, piši vendar! Nikoli ni cenil mojih predavanj in tudi ne kritik o meni, kakor tudi jaz sam, to je bilo samo sredstvo za zaslužek, da bi dokazal svojemu očetu, da se lahko preživljam. Rolf pa mi je govoril: piši! in dejal Barbari: on je pesnik! in Barbara je rekla, on verjame v to. Toda, ljubi bog, kako bi on to lahko vedel? Iz tistih nekoliko odlomkov, ki jih je poznal, iz mojih razgovorov, iz mojih mlačnih navdušenj? Še sreča, da nikoli nisem imel te ambicije. Toda, ali je nima vsak človek? Ali pa se drugi le prej spametujejo. Ali drugi preje popustijo, odnehajo?

* * *

Da, vse to sem malo prej videl v ogledalu na svojem obrazu, vso to neplodno predavateljsko dejavnost, to bedno mehanično dejavnost, od katere životarim in v kateri uničujem svoje življenje. In še so na svetu idioti, ki mi zavidajo, zato ker sem svoboden, ker dosti potujem, ker spoznam mnogo ljudi, čeprav se jaz, čim nekam prispem, vležem v posteljo in samo čakam na večer. In zdaj, glej, ne vem, koliko časa bom moral še govoriti, koliko časa bom moral še brusiti jezik, morda do tedaj, da se bom sam pokončal. Valim se po tirih kot paket, potujem sem, potujem tja in potovati bom moral, dokler bom mogel potovati, dokler bom lahko navijal svoje plošče, srečen bom, če ne bom ponovno zbolel, kajti, če sem bolan ne morem govoriti in nikdar ne govorim, nimam denarja in kadar nimam denarja, ne vem, kaj bo.

Ne, ta obraz, ki sem ga malo prej videl v ogledalu, nima upanja, okrog teh oči, v teh očeh se je zasidral strah, obup, blaznost, smrt. Jaz sem že star, prezgodaj sem izrabljen, z mano je konec, imam enaintrideset let in sem tak kot mlad starec. Morda bi moral pustiti vse to, mislim, to svoje življenje, morda bi ne smel prebrati nobene knjige več, morda ne bi smel več spoznavati novih ljudi, takih ljudi, kot sem jih spoznaval doslej, morda bi se moral posvetiti svoji družini in postati dober oče in dober mož, postati samo dober družinski oče in saditi zelje, toda zelje je to, kar govorim, to je fantastično, nemogoče, tudi če bi to hotel, nikakor ne bi mogel, jaz sem uničen in še dalje se bom uničeval, kajti ko umre upanje, kmalu umre vse.

Sonce že zahaja, v oknu stoji moder sneg, gledam v modrikasta snežna polja, pred oknom so ciklame kot majhni rdečeplavi cvetovi, peč šumi, zlato rumena svetloba moje luči je pred menoj zasenčena in jaz gledam zahod sonca, pričakujem zahod, ki ga ljubim, ki se ga bojim. Koliko zahodov sem že doživel, koliko dni je izginilo brez sledu, za vedno izginilo brez sledu, ničesar ni ostalo in spomin je kakor grimasa, kakor prikazen, kakor sanje. Kako sem preživel svoje življenje, ali ga nisem preživel brez smisla, ali ga nisem preživel neoprostljivo lahkomiselno ali zaslužim, da sploh še živim en sam dan, da še naprej tako živim? Le kaj je ostalo od življenja? Ne vem, spomin na nek let vran, na vonj neke zgodnje pomladi pred našimi vrati, na vonj morja v La Rochellu, na nebo nad nekim bukovim gozdom, iskati moram že po spominu, dosti — ni ostalo, nič več ni resničnosti, izginilo je, čeprav to nosim v sebi in največ je izginilo ravno tistega, kar nosim v sebi. Tisto, česar se več ne spominjam, ni propadlo. Če človek ne bi vedel ničesar več, bi bilo njegovo življenje lahko, plaval bi kot v balonu, letel kot metulj, ne bi smel imeti znanja, znanje je nevarna bolezen, čim večje je, tem slabše. Misel tvori človekovo veličino, pravi Pascal. Težko pa, da tvori njegovo srečo, ona tvori njegovo nesrečo. Bil bi srečen, če me ne bi bilo, če se ne bi rodil. Vse radosti življenja niso vredne toliko, kolikor ena sama velika žalost. Ne, na noben način niso toliko vredne, in kdor trdi nasprotno, ni nikoli doživel velike, prave velike bolečine

Sneg je tako moder, skoraj kot nebo in se ovija okrog nog jablane. Ko človek pomisli, da bo nekoč moral umreti, ko se v to globoko zamisli, ko pomisli, da bo nekega dne, v nekem trenutku, v nekem popolnoma določenem trenutku v popolnoma določenih okolnostih nadaljnje življenje onemogočeno, da bo končano, da nobena sila na svetu tega ne more preprečiti, da se mora končati, ko človek pomisli, ko si poskuša zamisliti, kako v teh trenutkih misli o življenju, ki ga je preživel, ali ne bo takrat vse postalo ničevo, vse brez pomena, morda mu bo takrat preostal samo strah za tisto, kar zapušča, za nekoliko ljudi, ki jih pušča v negotovosti. Strah nas bo preživel, samo strah nas preživi in on je v življenju najosnovnejše, kar nas spremlja. Strahu s tega sveta ne bo mogoče spraviti, dokler bodo živeli ljudje, bitja, ki so organizirana kot mi, tako nesrečna, tako strašno nesrečna. Človek je organizacija obupa. V to sem globoko prepričan in bi bil v to prepričan tudi, če sam ne bi šel po zlu. Življenje je neskončno tragično in vse, kar storimo, služi samo za to, da to tragiko pokrije.

V nekaterih trenutkih svojega življenja sem bil srečen? In ali so bili trenutki, v katerih sem bil srečen? Seveda so bili, nešteto takih trenutkov je bilo, toda niso bili moji najsrečnejši trenutki, moji najsrečnejši trenutki so bili tisti, ko sem bil globoko zadovoljen, in nič več, toda ti trenutki so bili redki, tako redki, da ne vem, če jih je bilo deset. Ne vem, če sem bil pred svojim sedemnajstim ali dvajsetim letom sploh kdaj tako zadovoljen, zavestno zadovoljen, ker taki trenutki predstavljajo globoko zavestnost in taki trenutki niso dolgi, trajajo samo nekoliko sekund, to so tisti trenutki, skoraj se ne da povedati, celo gotovo je, da se ne more povedati, to so tisti trenutki, ko človek brez razmišljanja miruje, ko opazuje svet kot bi bil brez telesa kot da ima samo dvoje očes, v katera vstopa svet in nič več. Vem, jaz sem imel samo nekoliko takih trenutkov, z gotovostjo pa se spominjam samo dveh, dveh takih trenutkov in to verjetno samo zato, ker sem jih takrat zapisal, enega zase in drugega za Rolfa.

Kaj je večno? sem nekoč zapisal. Sediš za svojo mizo nad delom velikega pesnika. Nenadoma dvigneš glavo in začutiš to. Blago nebo z mehkimi belimi oblaki se sveti v tvojem oknu. Dvignilo se je in stoji nepremično. Na jasi pred njim orje kmet. Njegova bela srajca in njegove rumene krave se po obzorju gibljejo sem in tja. Pridušeno se sliši njegovo ravnodušno priganjanje in ko obrne, bleščeči plug zasije na soncu. Za njim hodi ženska v rdeči obleki. Reber se spušča k potoku, kosi vzletavajo s topola, vsa hiša je mirna, nobenega glasu ni slišati iz nje.

To je bil en trenutek. In drugi je v isti sobi, pri isti mizi, samo da je kasnejši, toda čas ne igra nobene vloge. O tem je nekaj pisanega v pismu Rolfu. Dragi Rolf, sem mu pisal, sam sedim doma, tišina je nenavadna. Okno je široko odprto, v njem trepeta krošnja topola in veter slišim, kako šumi. Slišim žabe, bližnje in daljnje peteline, raztresene človeške glasove in uspavajoče, utrudljivo glasbo muh v sobi. Barbara je s svojo materjo malo prej odšla po travniku do krčme, to dela vsako nedeljo. Čuti potrebo, da se včasih polepša, da se pokaže, pa čeprav samo pred praznično oblečenimi kmeti in nekaj vaščani, ki jih tja zanese slučaj. Jaz pa čepim doma, neobrit kot navadno, v svojih starih, večkrat zašitih zelenih hlačah, ki sem jih nedavno hotel zavreči, toda zaradi nepričakovanega računa za zdravljenje psa jih bom nosil še do jeseni. Mogoče je, vse je mogoče. Če je večnost, potem sedaj visi v okenskem okviru, polna vonja lipovke in lastovičjega cvrkutanja — onkraj pa fant in dekle hitita v polje in zgoraj rumeni oblaki, ravno pod okenskim križem. Ali ni čudno, da so v življenju trenutki, ko je človek zadovoljen? Ne mislim na tiste trenutke, ko je človek razpoložen ali omamljen od sreče ali v tako napetem pričakovanju, da bi skoraj počil, mislim na tiste redke trenutke, ko je vsaka celica telesa prežeta s spoznanjem: nič se ti ne more zgoditi. Takrat lahko gledaš za ptico, ki leti v nebo, ali gledaš v veter, ki se je zapletel v drevje... Tak občutek je vražje redek, so pa tudi lepši. Ni pa ničesar tako pomirjujočega. To je slutnja smrti brez občutka strahu.

* * *

Včasih poslušam politike, sedim poleg radia in jih poslušam in popadejo me krči, ko slišim, kako se neosebno norčujejo. Pred nekaj dnevi sem slišal enega, kako govori, njegovo ime sem pozabil, sicer pa to ni važno, stopil sem v sobo, radio je bil že vključen in ravno zaslišim, kako ta maloprdnež pravi, gospod kolega Knabl: zakaj zračne bojne sile, kopenske bojne sile, pomorske bojne sile, zakaj bojne sile, zakaj borbena sila (pri tem je postal njegov glas skoraj jokajoč) ali se je potrebno vedno boriti ali mora vedno biti borba, ali ni mogoče drugače, zakaj ne rečemo enostavno in preprosto, kot smo navajeni, oborožena sila, orožniška plača, orožniški davek, ali ni tako, je kričal ta idiot, to so dobri stari nazori, zakaj ne ostanemo pri njih, nenehno novi nazori, nihče več se ne more znajti od samih novih nazorov. In v tem trenutku sem popustil in že sem bil zunaj v polju, do grla sem ga bil sit. In tega maloprdneža niso zasuli s kamenjem! Zakaj oborožene sile, zakaj se je treba vedno boriti, zakaj ne preprosto in enostavno, zopet Wermacht. Vsemogočni bog!

Toda ne spremeni se nič, prav nič se ne spremeni in če so danes take spremembe, so to samo spremembe na slabše. In oni se potem vsedejo v letala in odletijo v emigracijo in se prek tujega radia bore za osvoboditev in potem, ko je vse uničeno, ko je vse osvobojeno, se vračajo, vse ptice so spet tu, vse ptice, vse, vračajo se in postajajo ministri in predsedniki in stara pesem se znova pričenja. Človeku se zazdi.

Ne, nič se ne spreminja. Poglejte v časnike, kinodvorane, filmske novice, kjer nam kažejo novo modo, kažejo nam to in to cesarico v plašču iz saboljevine, ki ga ji je poklonil Stalin, kažejo kitajske begunce v krpah, v krpah, prestradane, zbombardirane, kažejo najneumnejša nasprotja, ljudje pa sedijo negibno, udobno ližejo bombe, to je šele predigra, film se bo pričel vsak trenutek. Ne, oni se ne dvignejo, nočejo uničiti vsega tega, platno, kinodvorane in sile, ki drže svet v strahu, ki ga izkoriščajo, ne, oni sedijo, samo sedijo, to je šele predigra, film se bo pričel vsak trenutek. Sedaj se nič ne začenja, začelo se je že zdavnaj, kolo se vrti, besno se vrti in vsak dan svetu milijonkrat zastane dih.

Kaj storiti? V kaj se lahko veruje? Kaj človek lahko upa? Ne vem, jaz tega ne vem, jaz nimam nobene znanosti, nimam nobene teorije, nimam nobenega programa, ne vidim nobene možnosti, ne vidim nobenega izhoda, vidim samo kolo, ki se vrti, vrti, vrti. Če bi morda zaprl oči, če bi jih zaprl za vse življenje, če bi se morda dal iztakniti možeg in bi dalje živel samo z drobovjem, morda bi bil takrat zadovoljen, morda takrat ne bi občutil podtalni tok, kolo uničevanja, za katerega se krčevito držimo. Priznajmo, da vsi skupaj ničesar ne vemo, da smo svoje opravili, da smo vse razprodali, da je z nami končano, da se iz zgodovine nimamo ničesar naučiti in da se iz nje tudi ničesar ne moremo naučiti. Kaj je zgodovina, politična zgodovina? To je veliko gnojišče zgrešenih upanj.

Morda je to nazor človeka, ki ni uspel, toda večina ljudi ni uspela in tudi tisti, ki so prepričani, da so uspeli, vendarle niso uspeli, ravno ti niso uspeli. Toda še vedno je bolje ne uspeti, kot pa ne živeti dalje. Življenje mora torej le imeti neki smisel? Ne, nima smisla, ne verjamem, da ima smisel, in nihče ne ve, če ga ima. Morda ima neko vrednost, gotovo ima neko vrednost, težko pa, da ima neki smidragocenejše življenje in da so vse ostalo mu ga mi dajemo, še tega ne vemo, če sploh ima kakšen smisel.

Ne, ni verjetno, da ima naše življenje smisel. Ima pa vrednost, da vem, ima vrednost — vrednost življenja je samo življenje. To zvem preprosto, tada tako je, to sem spoznal takrat, ko sem bil bolan, tedaj sem spoznal, da je v življenju najdragocenejše življenje in da so vse ostalo fraze, neumne fraze, ki jih blebetajo ljudje samo do takrat, dokler so gotovi za življenje, dokler življenje ni v nevarnosti.

Popolna zmaga Zagrebčanov

Meduniverzitetni turnir v namiznem tenisu je bil odigran v Ljubljani preteklo soboto in nedeljo. Sodelovale so ekipe Beograda, Zagreba, Sarajeva, Skopja, Novega Sada in Ljubljane. Poleg študentov so prvič letos (na meduniv. turnirju) nastopile tudi študentke in sicer iz Beograda, Zagreba in Ljubljane. (Upamo, da to kaže na postopno reševanje »ženskega problema« v športu!)

Tekmovalci so nastopili v naslednjih skupinah: ženske ekipno in posamezno, moški ekipno in posamezno, ženski, moški in mešani pari.

Po pričakovanju so imeli Zagrebčani najmočnejšo ekipo in so z lahkoto premagali vse nasprotnike. Osvojili so prehodni pokal Zveze študentovskih organizacij Jugoslavije in tako ponovili svoj lanski uspeh. Beograjčani so premagali ostale ekipe, z izjemo Zagreba, kateri so klonili z 1:5. Zanimivo je pripomniti, da je Sinovec (Zgb), najuspešnejši igralec turnirja izgubil srečanje proti Budaku (Bgd); to je bil njegov edini poraz. Naslednje tri ekipe: Skopje, Novi Sad in Ljubljana so dosegle enako število točk, vendar sta se Skopje in Novi Sad zaradi boljšega razmerja v nizih uvrstila pred Ljubljano, ki je bila peta. Pričakovali smo 4. mesto, vendar je v zadnjem srečanju Novi Sad nepričakovano premagal Skopje in tako osvojil še 2 točki.

Ljubljanski tekmovalci Uranič, Poljak in posebno Turk so imeli pri nekaterih srečanjih precej smole; z malo sreče bi lahko dosegli ugodnejše izide. Tako bi ljubljanska ekipa lahko pristala celo na 3. mestu. Obžalovati je tudi, da v srečanju z Beogradom ni igral Uranič, ki bi gotovo osvojil vsaj eno zmago.

Sarajevčani niso mogli resneje poseči v borbe, saj so njihovi igralci precej zaostajali za kolegi iz ostalih univerzitetnih središč.

Med dekleti Zagrebčanki Baraćeva in Radićeva nista imeli večjih težav. Za njima so se uvrstile Beograjčanke, na zadnje mesto pa domačinke. Tudi v finalu med posameznicami se je pokazala njuna premoč, saj sta zasedli 1. in 2. mesto.

Srečanja posameznikov so bila zelo zanimiva, kajti vrsta tekmovalcev, ki so šteli za favorite, je izgubila dvoboje z igralci, katerih igra jim ne leži. V finalu sta igrala Sinovec (Zgb) in Uranič (Lj), zmagal je Sinovec z 2:0.

Med moškimi pari sta zmagala Biondić in Sinovec, (Zgb) ki sta v borbi za prvo mesto premagala Tanevskega in Miladinovića (Skopje), kljub temu, da sta tadva že močno vodila v tretjem, odločilnem nizu. Med mešanimi pari Zagrebčani niso imeli enakopravnih nasprotnikov. V finalu sta Baraćeva in Biondić premagala Radićevo in Strelca.

Turnir je pokazal, da imajo razen v Ljubljani in Skopju igralci namiznega tenisa študentovskih športnih klubov čedalje boljše pogoje za izpopoljnjevanje. Z igro naše ekipe smo povsem zadovoljni, saj so bile njene priprave res minimalne. Turnir bo precej prispeval k aktivizaciji študentov v tej športni panogi. Zveza študentovskih športnih podprla vsako akcijo, ki bo organizacijo seveda krepko vodila k boljšim uspehom in množičnosti, skratka do uspešnejšega razvoja namiznega tenisa med študenti.

Organizacija tekmovanja je bila prav dobra. Tudi za tekmovalce je bilo dobro poskrbljeno — organizator turnirja ZŠSO ljubljanske univerze zasluži vso pohvalo. Komisija za telesno vzgojo pr. Univerzitetnem svetu je pred začetkom turnirja priredila sprejem za tekmovalce, kateremu sta prisostvovala tudi prof. dr. Stojan Pretnar, predsednik Komisije in Janez Rugelj, predsednik UO ZŠJ. Upravično lahko zapišemo, da je turnir v celoti uspel in v polni meri potrdil načela, ki vodijo študentovsko športno organizacijo pri njenem delu. Poleg tega je tudi prispeval nadaljnjemu zbliževanju med študenti jugoslovanskih univerz, kar je tudi ena od nalog podobnih meduniverzitetnih srečanj na športnem področju.

REZULTATI TURNIRJA

Ženske ekipno : 1. Zagreb (Ljubljana 3:0, Beograd 3:0), 2. Beograd (Ljubljana 3:0), 3. Ljubljana.

Ženske posamezno: 1. Barać (Zgb), 2. Radić (Zgb), 3. Sentjurc 4. Rode (obe Lj).

Ženske pari: 1. Barać-Radić (Zgb), 2. Klisarević - Ljumović (Bgd), 3. Sentjurc-Rode (Lj).

MOŠKI SKUPNO:

1. Zagreb 10 točk (Ljubljana 5:0, Sarajevo 5:1, Novi Sad 5:0, Skopje 5:0, Beograd 5:1); 2. Beograd 8 točk (Ljubljana 5:0, Sarajevo 5:0, Novi Sad 5:2, Skopje 5:3); 3. Skopje 4 točke (Ljubljana 5:2, Novi Sad 4:5); 4. Novi Sad 4 točke (Ljubljana 3:5, Sarajevo 5:2); 5. Ljubljana 4 točke (Sarajevo 5:0); 6. Sarajevo brez točke.

Moški posamezno: 1. Sinovec (Zgb), 2. Uranič (Lj), 3. Tanevski (Sk), 4. Živančević (Bgd), slede Obradović (Bgd), Strelec (Zgb), Prelog, Klemenčič (oba Lj) itd.

Mešani pari: 1. Barać-Biondić, 2. Radić-Strelec (vsi Zgb) itd.

Moški pari: 1. Biondić-Sinovec (Zgb), 2. Tanevski-Miladinović (Sk), sledijo Živančević-Hristić (Bgd), Prelog-Klemenčić (Lj) itd.

★

OPOMBA K »SENČNIM PLATEM«

Naknadno smo izvedeli, da poročilo beograjskega lista »Student« po katerem smo povzeli del gradiva za naš članek, ni povsem točno. Netočna je trditev, da je ljubljanska ekipa vložila protest po skoraj vsaki izgubljeni tekmi. Točno pa je, da se je to zgodilo le enkrat in še tedaj so pritožbo umaknili, da ne bi kvarili vzdušja na turnirju in razburjali duhov, ki imajo žal že dolgo tradicijo na podobnih športnih prireditvah. Izvedeli smo tudi, da je imela naša ekipa najmanj kaznovanih igralcev, kar jim je vsekakor v prilog.

Članek pa vseeno priobčamo, predvsem da pokažemo bralcem, kako škodljive posledice ima lahko netočno prikazovanje dogodkov in pa opustitev dolžnosti vodstva ekipe po vrnitvi v Ljubljano.

Predstavljamo vam študentovsko športno organizacijo

Iz leta v leto več uspehov

Pri delu Zveze študentovskih športnih organizacij v začetku letošnjega šolskega leta smo opazili, da naši študentje vse premalo poznajo to svojo organizacijo, ki je v nekaj letih prevzela skrb za množično telesnovzgojno udejstvovanje študentov. Takšno nepoznavanje prav gotovo precej slabi delo organizacije. Zato se nam zdi koristno, da seznanimo naše bralce (predvsem one, ki letos prvič prebirajo naš list) z razvojem te organizacije in z nekaterimi problemi, s katerimi se sedaj bori njeno vodstvo. Upamo, da naš trud ne bo zaman. Nadejamo se, da se bodo vrste članov ZŠŠO in delovnih športnih funkcionarjev povečale.

MNOŽIČNOST — GLAVNI CILJ ZŠŠO

Zveza študentovskih športnih organizacij je samostojna organizacija v okviru Zveze študentov Jugoslavije. V svojih vrstah združuje študente, ki se v času študija želijo telesnovzgojno in športno udejstvovati, niso pa vključeni v nobeni drugi športni organizaciji. V ZŠŠO so vključeni študentje, ki so spoznali, da sta jim telesna vzgoja kot zvrst rekreacije in šport potrebna v vsakdanjem življenju.

ZŠŠO ima svoje osnovne organizacije po fakultetah oziroma Združenjih študentov. Vsi športni referenti fakultetnih odborov in večjih, delavnih odborov združenj ZŠ so člani upravnega odbora ZŠŠO, ki odloča o najvažnejših odločitvah. Sekretariat ZŠŠO pa naj bi bil koordinacijsko telo, združeval bi delo posameznih komisij in zastopal organizacijo oziroma sklepe upravnega odbora izven organizacije. Na žalost moramo ugotoviti, da ne izpolnjujejo nekateri člani sekretariata večji del nalog, torej je videti, da so bili za svojo funkcijo nepravilno izbrani in jih bo treba izmenjati. S pomočjo odborov ZŠ in organizacij ZK na fakultetah brez dvoma ne bo težko najti pravih ljudi, tako da bo delo povsod steklo kot je treba in kolikor možnosti dopuščajo.

Predhodnik ZŠŠO je bila Komisija za šport pri Univerzitetnem odboru ZŠJ, ki pa v danih prilikah ni mogla razviti med študenti prave množičnosti. Njeno poglavitno delo je bilo organiziranje redkih medfakultetnih tekmovanj in pa izbiranje kandidatov za univerzitetne reprezentance, ki so nastopale na študentovskih tekmovanjih v državi in zamejstvu. Ni treba posebej naglašati, da so v takšnih prilikah imeli vse možnosti le oni študentje, ki so v okviru drugih športnih kolektivov dosegli potrebno stopnjo športne izvežbanosti.

Sklepi I. kongresa o telesni vzgoji so se močno odrazili tudi v telesnovzgojni organizaciji študentov. Ustanovljena je bila Zveza študentovskih športnih organizacij, ki je poleg novega imena prinesla v študentovsko telesnovzgojno dejavnost važno načelo: množičnost. V Ljubljani je bila ZŠŠO ustanovljena nekaj kasneje kot v Beogradu in Zgrebu, vendar pogoji, ki so tedaj vladali, novi organizaciji ne bi omogočali pravega razmaha. Tudi na sami univerzi so poborniki študentovskega telesnovzgojnega udejstvovanja dobivali čedalje več pomoči. S pomočjo univerze so bili (čeprav s precejšnjo zamudo) dograjeni športni tereni v Tivoliju, ki so nam sedaj na razpolago (vendar žal le v spomladanskem in jesenskem času). Glavno delo športne organizacije študentov pade še vedno na zimske mesece, takrat pa ne moremo zagotoviti večjemu številu študentov prostora v telovadnicah. Doslej je bilo vse prepuščeno le iniciativam posameznikov. ZŠŠO pa je naletela tudi na nekorektne postopke lastnikov telovadnic.

KOMISIJA PRI UNIVERZITETNEM SVETU — VELIKA POMOČ ZVEZI ŠŠO

Poleg ZŠŠO posega posebno v zadnjem letu čedalje močneje v problematiko študentovske telesne vzgoje in športa tudi Komisija za telesno in predvojaško vzgojo pri Univerzitetnem svetu. Z veseljem lahko ugotovimo, da vedno bolj uspešno zastopa načelo, naj se telesna vzgoja uvede na univerzi vsaj kot fakultativen predmet. Velika pa je tudi materialna pomoč Zvezi ŠŠO in študentom športnikom, vključenim v športno društvo Olympia. V tem šolskem letu je rektorat univerze že namestil dva referenta, ki bosta skrbela predvsem za vaditeljski kader in opremo, poleg tega pa bosta vsklajevala potrebe študentov z obstoječimi možnostmi. Njuno delo bo imelo predvsem cilj, pripraviti čimprej vse potrebno za uvedbo fakultativnega pouka telesne vzgoje tudi na naši univerzi.

NA NAPAKAH SE UČIMO — DOSEGLI SMO NEKAJ LEPIH USPEHOV

V preteklem šolskem letu se je pri delu ZŠŠO pokazalo precej dobrih in slabih strani, ki pa so služile kot dragocene izkušnje za delo v bodoče. Mnoge prireditve, oziroma tekmovanja so se neuspešno končala predvsem zaradi zunanjih, študentovskemu športu nenaklonjenih faktorjev. Tako je na primer propadlo dvoje tekmovanj: ligaško tekmovanje v odbojki in malem rokometu. Prav ti dve tekmovanji sta že na začetku privabili veliko število dotlej neaktivnih študentov. Organizacijske slabosti pa so se javile proti koncu letnega semestra, v času izpitov; postalo je jasno, da je tak čas tekmovanj precej neprimeren.

Seveda pa je bilo nekaj nadvse uspešnih prireditev. Največji uspeh je vsekakor udeležba študentov na IV. partizanskem pohodu »Ob žici okupirane Ljubljane«, saj se ga je udeležilo nekaj nad 200 tekmovalcev. Tudi smučarski izleti in državno smučarsko študentovsko prvenstvo lahko štejemo med najbolj uspele prireditve, ki so med študenti najbolj popularizirali ZŠŠO.

Važna postavka v preteklem delu športne organizacije so tudi srečanja ljubljanskih študentov s kolegi z drugih univerz na športnem polju. V teh srečanjih so nekateri naši študentje dosegli res lepe rezultate. Ne smemo tudi pozabiti internega dela osnovnih športnih organizacij na fakultetah, saj na te polaga Zveza ŠŠO težišče svojega dela. Nekateri športni odbori, katerim je uspelo zagotoviti telovadnico za svoje študente, so odlično delali in so lahko vedno sodelovali v medfakultetnem programu Zveze. Ti so tudi lahko najbolj povezali svoje člane in utrdili svojo organizacijo. Ostali pa se brez telovadnice niso znašli in so lahko le občasno zbrali svoje tekmovalce. Zato so bili tudi njihovi uspehi dosti slabši od ostalih.

V BODOČE — VEČ INICIATIVE ŠPORTNIM ODBOROM

V začetku tega šolskega leta je upravni odbor ZŠŠO zavzel stališče, naj osnovne organizacije pripravijo čim večje, toda vendar realne programe za svoje študente. Tako bo letos skupen program ZŠŠO ožji, vendar bodo skušali vsa tekmovanja dobro izpeljati. Telovadnico bo Zveza dobila šele proti koncu leta (telovadnica TSŠ elektro oddelka v Vegovi ulici). To bo nedvomno velika pridobitev, ki bo pripravila tla za uvedbo fakultativnega pouka telesne vzgoje. Zveza bo to in ostale telovadnice, ki jih uporabljajo študentje, oskrbel z najnujnejšimi športnimi rekviziti in preskrbela nekaj vaditeljev za posamezne športne panoge. Veliko večja pa bo dejavnost ZŠŠO v zimskem času. Smučarski izleti bodo v tem letu organizirani na širši podlagi in tudi onim študentom, ki sami nimajo smuči, bo omogočena udeležba izletov, ko bodo dosegli povezavo z izposojevalnim servisom v Kranjski gori. Poleg tega namerava Zveza nabaviti nekaj parov smuči in jih dati na razpolago svojim članom. Skupaj z Akademskim planinskim društvom bo ZŠŠO omogočila organiziranje smučarskih tečajev za študente v Tamarju.

Videti je, da se bo večina prireditev s programa naše športne organizacije letos odvijala neodvisno od raznih činiteljev, ki so doslej na ta ali oni način zavirali športno organizacijo študentov pri izvajanju njenega delovnega načrta.

MLADI KOLEGI ČIMPREJ SE VKLJUČITE!

Izpolnitev vseh zadanih nalog je predvsem odvisna od dela vseh članov športne organizacije, predvsem pa onih iz vodstev pri odborih Zveze študentov in v upravnem odboru ter sekretariatu ZŠŠO.

Upamo, da se bodo naši novi kolegi, ki so letos prvič med nami kmalu znašli in po svojih najboljših močeh prijeli za delo. Oni sami bodo najlaže z dobrim delom uveljavili svoje težnje in prilagodili oblike telesnovzgojnega udejstvovanja pogojem svojega študija.

tribuna

Odbojka

Turnir je bil v Sarajevu 22. in 23. oktobra. Ljubljana ni poslala svoje ekipe, ker ni mogla zbrati (zaradi kratkega roka) kandidatov, ki bi prišli v poštev za sestavo reprezentance. Nastopile so ekipe Beograda, Zagreba, Sarajeva, Skopja in Splita. Borbe so bile precej ostre in zmagovalec Beograd je osvojil prvo mesto le zaradi boljše razlike v setih.

Beograd	4	3	1	12:4	6
Zagreb	4	3	1	9:4	6
Sarajevo	4	3	1	10:9	6
Skopje	4	1	3	6:10	2
Split	4	0	4	3:12	0

Rokomet

Turnir je bil v Beogradu zadnjo soboto in nedeljo v oktobru. Nastopile so vse prijavljene ekipe razen Splita. Doseženi so bili naslednji rezultati:

Sarajevo : Skopje 9:13
Zagreb : Sarajevo 17:11
Zagreb : Beograd 10:16
Beograd : Sarajevo 10:9
Zagreb : Ljubljana 16:12
Ljubljana : Beograd 14:20
Ljubljana : Skopje 11:25
Ljubljana : Sarajevo 11:23
Zagreb : Skopje 10:11
Beograd : Skopje 16:9

Beograd	4	4	0	0	62:42	8
Skopje	4	3	0	1	58:46	6
Zagreb	4	2	0	2	53:50	4
Sarajevo	4	1	0	3	52:51	2
Ljubljana	4	0	0	4	48:84	0

Zmagovalna ekipa Beograda je prejela pokal Rokometne zveze Srbije in pokal redakcije »Student« iz Beograda.

Objavljamo spisek najboljših strelcev turnirja: 1. Knjazov (Skopje) 21 golov, 2. Tomić (Skopje) 20, 3. Kaluža (Sarajevo) 13, 4. Baković (Zagreb) 12, 5—10. Matković (Zagreb), Uzelac (Sarajevo), Slatničar (Ljubljana), Radovanović, Vukanović, Bratuljević (vsi Beograd) 10 golov.

Najboljši strelec je prejel pokal, poleg tega je redakcija študentovskega lista »Student« iz Beograda nagradila 10 najboljših strelcev.

SENČNE PLATI

V Beogradu so bile 29. in 30. oktobra na sporedu tekme meduniverzitetnega turnirja v malem rokometu. Sodelovalo je 5 ekip iz Zagreba, Ljubljane, Sarajeva, Skopja in Beograda. Končni vrstni red nastopajočih: 1. Beograd, 2. Skopje, 3. Zagreb, 4. Sarajevo in 5. Ljubljana. Skušali bomo nekoliko razjasniti udeležbo ljubljanske ekipe na tem turnirju.

Upravni odbor in sekretariat Zveze študentovskih športnih organizacij ljubljanske univerze se sprva nista odločila poslati na turnir svojo ekipo, ker njuni člani niso imeli pregleda nad študenti, ki bi prišli v poštev za izbiro reprezentance. V preteklem študijskem letu namreč v Ljubljani ni bilo medfakultetnega prvenstva v rokometu, kjer bi lahko spoznali kvalitete posameznih igralcev. Za daljše priprave pa tudi ni bilo časa.

Kolegi s Fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterino so opozorili, da imajo v svoji sredi tudi nekaj študentov novincev, ki so že v srednji šoli skupaj precej dobro igrali. Upoštevajoč dejstvo, da so študentje te fakultete med najaktivnejšimi člani športne organizacije, je ZŠŠO prijavila svojo ekipo za turnir. Na hitro so bile organizirane skromne priprave, nanje je bilo povabljenih tudi nekaj ostalih študentov in izbrana je bila ekipa, ki je odpotovala v Beograd. Seveda same priprave niso mogle roditi posebnega uspeha, pa tudi izbira igralcev je bila preozka. Vendar z ozirom na kratek čas, ki je bil na razpolago, je ta del — priprave — bil povsem v redu. Nihče tudi ni pričakoval od naše ekipe nekega »prodornega« uspeha v borbi z ekipami ostalih univerzitetnih centrov, ki so imeli pri pripravah in izbiri reprezentance prav gotovo boljše pogoje.

Do pisanja teh vrst in kritike igralcev naše ekipe in njenega tehničnega vodstva nas niso privedli porazi in zadnje mesto, ki ga je le-ta zasedla, ampak njihovi nekorektni postopki v času turnirja in po vrnitvi v Ljubljano.

Neopravičljivo je dejstvo, da se po prihodu v Ljubljano ni javil na ZŠŠO nihče od tehničnega vodstva, da bi poročal o poteku turnirja in rezultatih, ki jih je dosegla naša ekipa. Le nekaj igralcev je izpolnilo svojo dolžnost in so takoj po vrnitvi vrnili svojo opremo, od njih smo tudi izvedeli za neuspeh ljubljanske ekipe. Podrobnosti pa smo zvedeli šele iz poročil v študentovskem in ostalem časopisju. Nihče ni na Zvezi poročal o protestih, ki jih je vložila naša ekipa in o njihovi upravičenosti. Z nenehnimi neuspelimi pritožbami in obtožbami na račun »pristranskih« sodnikov so si na turnirju ustvarili »sloves«, katerega naša športna organizacija prav nič ne potrebuje.

Obenem je tehnično vodstvo izgubilo možnosti morebitnega demantiranja »netočnih« časopisnih poročil. Poleg tega pa je tudi sekretariatu Zveze študentov športnih organizacij onemogočeno posredovati pri ZŠŠO Jugoslavije zaradi morda resničnih napak na turnirju.

Druga stvar, zaradi katere moramo kritizirati tako igralce naše ekipe in tudi vodstvo je neodgovorno ravnanje z opremo. Igralci te ekipe so bili prvi tekmovalci, ki so odšli na pot (vsaj za pojme študentovske športne organizacije) res dobro opremljeni. Ne samo, da večina igralcev še ni vrnila opreme, ampak tudi nekaj opreme, ki so jo že vrnili kaže sledove, po katerih lahko sodimo, da ni služila le za igranje tekem. Navsezadnje ne gre predvsem za materialno škodo, gre za netovariški odnos do ostalih študentov, ki bodo zaradi podobnih dejanj prikrajšani še za ono malo športnega udejstvovanja v nekaterih, ki jih sedaj lahko nudimo. Vprašujemo se, ali ima sploh smisel, da se študentovski športni delavci naprezajo in moledujejo na vseh straneh za izboljšanje materialnih pogojev študentovskega športa, če na drugi strani neodgovorni posamezniki (polnoletni, akademski državljani) uničujejo in krnijo njihove napore.

Videti je, da študentovska športna organizacija sčasoma postaja res prava »športna« organizacija z vsemi napakami ostalih športnih organizacij, na katere naletimo v vsakdanjem življenju. Upamo, da bomo s primernimi ukrepi uspeli zaustaviti ta »prehod« in z zavestnim delom ustvarili organizacijo, ki bo ostalim vzor. Morebiti ne v materialnih pogojih, v moralnih pa prav gotovo.

Florianov forum

V težkem času preizkušenj, ki ogrožajo dobrobit vesoljne akademske mladine, imam za potrebno, da opetovano povzdignem svoj glas (in prst, ki svari!), tokrat ne za stvar počitnic, ampak za povsem posvetno zadevo. (Nič ne bom več okolišil, kar z glavo bom pribil brucovanje na sramotni oder.)

Jaz, Florijan, 4 karaten bruc (bil sem namreč na 4 »rodnih« brucovanjih) proglašam s tega foruma vsa brucovanja za veliko PREVARO, ŠPEKULACIJO in sploh ZDRAVJU ŠKODLJIVO zadevo.

Vsega tega seveda ne bi trdil, če ne bi doživel v lastni osebi. Kot ex-kandidat za brucmajorja* sem prišel tej stvari do dna. Vse stvari okrog brucovanja so ena veljka figa. Če bi bil jaz odgovoren forum, bi brucovanja sploh ukinil, kot na primer sanitarna ali zdravstvena inšpekcija ukine poslovanje nekaterih vinotočev ali gostinskih obratov. Kakšna smola, da nisem vsaj malo uvaževan forum, tako se pa moram napotiti v puščavo, da moj svareč klic dobi pristen ton.

Čujte, o, čujte! Enolična je zgodba mojega brucovskega pitja (oprostite — škrat: žitja). Zaradi boljšega pregleda objavljam vtiske z brucovanj lepo po vrsti.

Prvo brucovanje: Oblekel sem zrelostno obleko, privil kravato in prišedši v dvorano sedel na označeno mesto. Oholost starejših študentov in obupni poskusi odpora brucov, so mi bili poznani. Ker izviram iz boljše familije sem sklenil biti ob tem vstopu v akademsko družbo, skrajno vljuden in poslušen. Na poziv mimoidočih (ki so nas pravilno ocenili za prišleke) naj si Ga le privoščimo, sem si pošteno nalil iz buteljke. Pozivov je bilo več, zato sem se kmalu preselil v stanje, ki mu pravijo euforično (po domače — vinjenost). Tako sem bil zrel kot tepka za slovesnost. — Po pripovedovanju kolegov sem bil prav »fajn« bruc; le doma nisem bil tako fin. Zrelostna obleka je bila videti, kot da sem v njej prikazoval momente iz najstarejše grške historije, zdi se mi, da sem igral Hektorja, toda šele tiste kadre, ko ga Ahil mrtvega priveže na svoj bojni voz in popelje naokrog.

Drugo brucovanje: Glej zgoraj! Ni bilo bistvenih razlik, razen tega, da je bil izhodiščni položaj drugačen, saj sem bil že v drugem letniku. Seveda sem bil v drugi obleki, pa tudi nastop se je menda izcimil v samogovor (ki je baje terjal prispevek za dobrodelne namene 1.000 din).

*Kandidatura mi je šla po vodi, ko sem na izbirnem tekmovanju za brucmajorja na vprašanje komisije moral priznati, da v TT najprej pregledam zadnjo stran, kjer navadno desno zgoraj čaka lepa deklica poželjivih pogledov željnih bralcev. Ta moj izraz visokega smisla za lepoto je bil ocenjen od strani dotične komisije za negativen.

Tretje brucovanje: Zavedajoč se dveh propadlih brucovanj sem sklenil biti povsem »normalen«. In sem seveda tudi bil! Že pred začetkom sem se tolažil za zamujeno in si dajal pogum, da ne zapadem starim grehom. Nič ni pomagalo — tokrat je bila vinska kapljа z Vipavskega. Če natanko premislim, drugače niti ni moglo biti, saj je brucovanje padlo ravno na petek. Pregovor pa pravi: Petek — slab začetek! Tako sem moral poboljšanje odložiti še za eno leto. Za vesel konec tedna sem takrat ždel doma z kosom leda za vratom in polagal sam sebi račune: najtežja postavka je bila dejstvo, da niti enega brucovanja nisem preživel v redu do kraja, ostale postavke slede: vstopnica 200 din — nova [illegible] 12.000 din (stara izgubljena) in [illegible]0 din — razni stroški.

Četrto brucovanje: Končno rešen težke more! Osvoboditelji so bili mladi kolegi, ki so že ob našem prvem srečanju presenetili. Kot bi trenil, so ob točilni mizi zadovoljevali svoje brucovske potrebe in prestavljali končni cilj absolventskega izleta z vsakim litrom konsumirane pijače za nekaj metrov dalje v zamejstvo. Že me je ob pogledu nanje grabil stari zlodej, prerinem se do točilne mize, tedaj pa krah! Zmanjkalo je pijače! V splošni paniki se nihče ne spomni naših pridnih »konsumentov«, ki so nas finančno osrečili. Takrat pa me je na brucovanju (prvič treznega od imatrikulacije naprej) razsvetlila modrost in spoznal sem bridko resnico.

Za brucovanje ni važno, da je kdo bruc, študent drugega, tretjega, četrtega letnika ali morebitna nedokončana tragedija, časten gost, navaden gost ali »švercar« — glavno je, da Ga vsi PIJEJO. (Imajo pa neomejene možnosti, pijejo Ga lahko — malo, več, preveč.)

Program, ljudje, leta gredo v pozabo, nihče pa ne pozabi koliko in kakšnega je popil; kaj je imel od tega pa dostikrat nihče ne ve. Ob nenehni prisotnosti vinske kapljice si vsakdo lahko pričara čare brucovanja. Ne vem, zakaj bi potem gnjavili tolikšno število ljudi, ki se mučijo n. pr. s programom, švercarji se morajo truditi za prost vstop, tako pa bi lahko vsak posameznik prav dobro poskrbel zase in se prijetno počutil brez »tradicionalnega« programa — in drugih čarov brucovanj.

SKLEP: Precej skeptično gledam na uspeh mojega proglasa, vendar opozarjam, da bo neuspeh pripisati le sentimentalnim nagibom, ki jih goje vsi prizadeti (tako forumi kot tudi posamezniki — se pravi nezavestne sile) do vinske kapljice — saj smo Slovenci, kajne?

Priloga: Slovenska narodna: Mi, Slovenci vin'ca ne prodamo, — saj g-a sami dobro piti znamo...

Brucov prvi uspešni izpit

Ko bi bruc vedel...

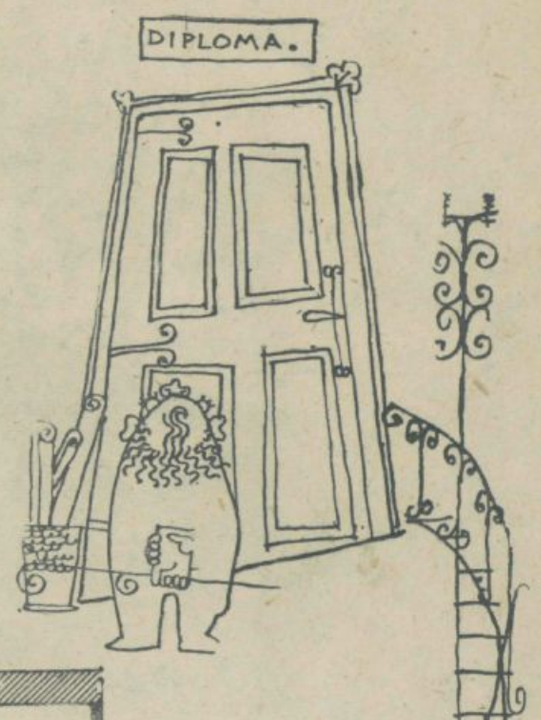

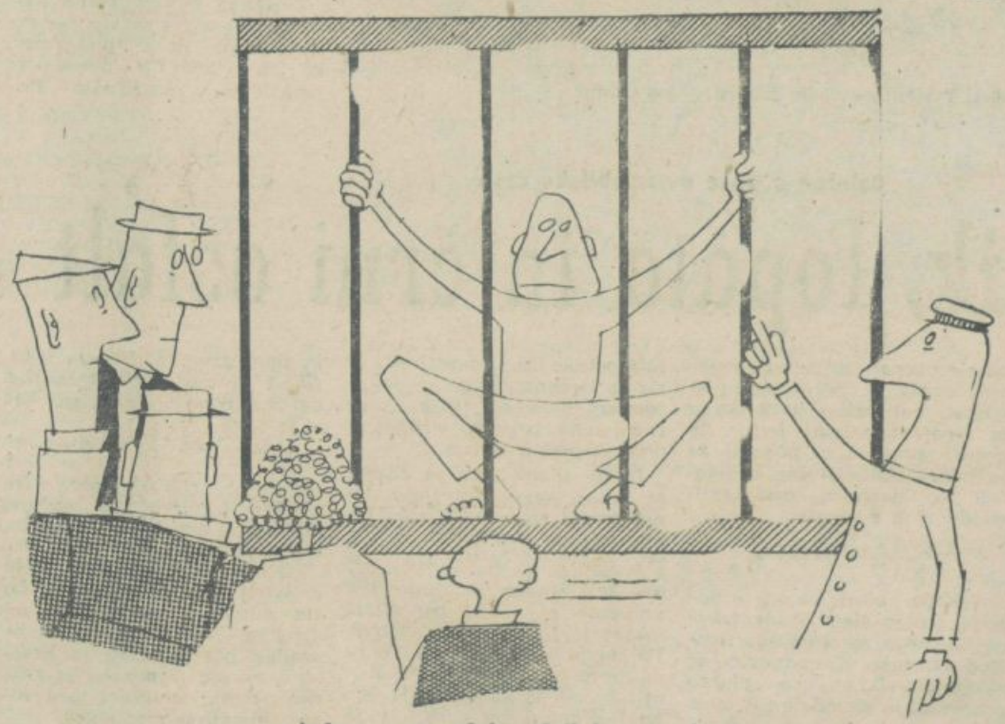

Ko pa je bruc, neposredni prednik homo sapiensa

Spet smo bili v Ljubljani

Enkrat smo že bili na izletu v Ljubljani. Takrat smo morali pisati o tem domačo nalogo. Jaz sem dobil pet. In tovarišica učiteljica je bila zelo presenečena, ker sem enkrat dobil pet. Sedaj pa smo spet bili v Ljubljani. In spet moramo pisati o tem domačo nalogo.

V Ljubljani sem doživel polno zanimivih stvari. Ko smo prišli na postajo, je tovarišica rekla, da lahko gremo, kamor hočemo. Ker ima ona opravke. Ob enih popoldne pa naj se spet dobimo skupaj. Da bomo šli po muzejih. Sosedov Franček mi je potem povedal, da jo je videl z enim fantom, ko je on jedel klobaso v Tivoliju. In je ona sedela z enim fantom na eni klopi. Potem ni Franček nič več povedal, ker je zardel.

Midva s Tončkom sva šla v naselje. Ker tam stanuje moj brat Frenk. O njem sem vas že informiral v tisti domači nalogi, ko sem dobil pet. Prišla sva v tisto hišo v naselju, kjer on stanuje. V veži je bilo polno učencev, ki hodijo na univerzo. In so naju pogledali in eden je rekel: »Spet sta prišla dva bruca.« Jaz nisem vedel, kaj to pomeni in sem molčal. Oni so se smejali in on je spet rekel:

»Ta je prav tak, kot tisti bruc, ki je bil v soboto na plesu v naselju. Vsakemu dekletu je pokazal indeks. Da je on že študent. Ambiciozen tip. Dekleta so se kar trgala zanj. Saj so vedela, da bo po novem zakonu končal v štirih letih. Če ga ne bodo prej povozili. Nam, starim bajtam pa je nasedel le konjak, pa še ta je bil razredčen kot letošnji prosilci za naselje.«

Drugi je rekel: »Ha, ha! Letos je ena brucka pisala v prošnji, naj jo sprejmejo. Ker je ona že dosti žrtvovala za skupnost. Ker je njen brat že dvakrat dal kri Rdečemu križu.« Spet so se smejali in naju grdo gledali.

Jaz sem se razjezil. In sem rekel: »Jaz nisem noben bruc. Jaz sem pošten učenec osemletke Jožek. In to je Tonček. Ki je najboljši učenec v razredu. In jaz iščem našega Frenka, ki bo kmalu inženir.«

Oni so dali osivele glave skupaj in čez dolgo časa rekli: »Naj Ti bo, če res nisi bruc. Pa ti bomo povedali, da Frenka ne moreš najti, ker je on ilegalec. Včeraj je bil v hali, danes pa ne vemo, kje je. Najbrž igra karte v kavarni. Poglej tja!«

Potem sva šla s Tončkom tja. Tam ni nihče igral kart. Ker ni nihče mogel v kavarno. Tam si je starejši mož pulil lase, grdo govoril in črno gledal. Bil je v beli bluzi. Na drugi strani pa je bil čuden radjo, ki je kazal slike. Kako so eni igrali fuzbal. Kavarna pa je bila polna učencev z univerze. Vsi so topotali po tleh. Dosti bolj kot mi v šoli. Po tleh je bilo polno časopisov in drugega umazanega materijala. Kakor na našem podstrešju. Kričali so »Šekularac Šekularac!« In jaz nisem vedel, ali so jezni, ali veseli. Ker so preveč tulili. Kakor včasih mi v razredu, ko čitamo na glas. In nam tovarišica pravi, da vpijemo brez čustva. Ona je sploh zelo čustvena.

Ker s Tončkom nisva mogla v kavarno, nisva našla našega Frenka. In jaz mu nisem mogel dati klobase, katero mu je poslala naša mama. Zato sva šla spet v mesto. Proti tisti knjižnici, v katero smo šli zadnjič. Ker tisti teritorij že poznava. Sla sva notri. Oba sva zelo radovedna. In zato sva pokukala skozi ena vrata. Na njih je pisalo: Slovanski seminar. Notri je bilo sedem učenk. Ena je rekla:

»Kar notri! Ali sta tudi vidva brucka? No, vendar se tudi moški spol vpisuje na naš oddelek!«

Druga je že začela kuketirati s Tončkom. In ga je božala po glavi. Ker je mislila, da je bruc. Mene je to razjezilo in sem rekel:

»Midva nisva bruca in nikoli ne marava biti. Ker naš Frenk zmeraj pripoveduje, da ne mara imeti z bruci nobenega opravka. Ker so oni važni in frajerji in mu prevzamejo dekleta. In pravi, da smrdijo in da so zeleni. Jaz pa nočem smrdeti. Ker je rekla naša tovarišica, da je snaga pol zdravja.«

Prijel sem Tončka za roko. In sva šla. Okrog knjižnice in univerze se je plazilo polno učencev. Ki so bili skoraj taki kot midva. Vsi so se plašno ozirali okrog sebe. Kakor tisti v kriminalnih romanih, ki jih bere naš Frenk. Ko študira za inženirja. In sva se spraševala, kje je univerza. Še midva s Tončkom sva vedela, kje je. Pa čeprav sva navadna učenca osemletke.

Zato sem sklenil, da ne bom nikoli bruc. Pa če bi moral vsako leto zaostati v gimnaziji. Ker nas sedaj ne pustijo zaostajati.

Jože Pišuka

»Ali ne znate šteti do pet?«
»Ne, sem bruc!«

Maturantova poklicna posvetovalnica

Iz patentne knjige: predlog za brucovsko samopostrežbo

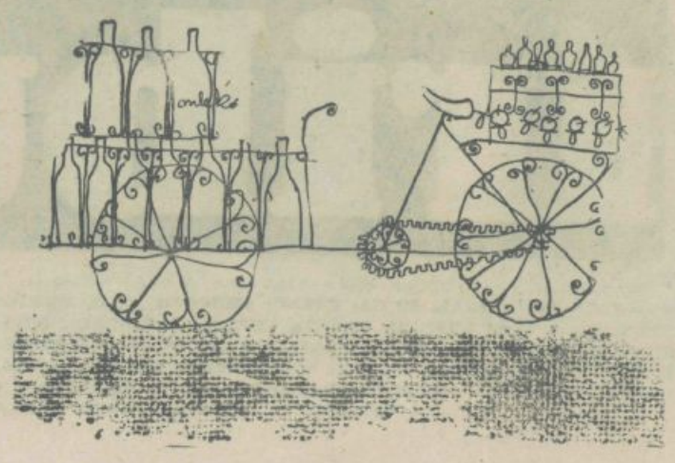

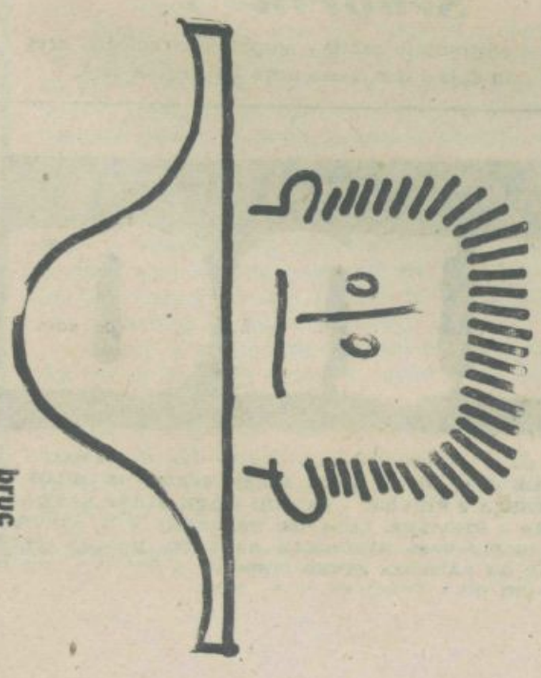

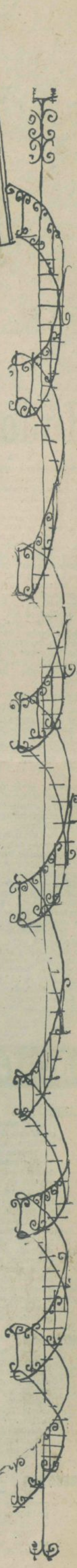

Ste bili poleti v študentovskem taboru v Ankaranu?

Tetiva je vztrepetala

Nadaljevanje s 1. strani

TAKOLE JE BILO NAŠE VPRAŠANJE:

Po tej analizi so sedanje cene stanovanja zadostne, pač pa bi se morala cena obema obrokoma hrane dvigniti na 180 dinarjev. Vendar je do konca junija ostala cena ista (155 dinarjev), kajti Izvršni svet LS LRS je po vsestranski proučitvi položaja, odobril enkratno dotacijo v znesku okrog 8 mil. din z naročilom, da se ta denar porabi za kritje izgube, ki bo nastajala v menzi do junija 1961 ter da se postopoma preide na ekonomske cene, ker ni več pričakovati tovrstnih dotacij. Upravni odbor se je odločil za tak način koriščenja teh sredstev: 5,850.000 se bo uporabilo v letu 1960, ostalo pa do junija 1961.

Po vsem tem je razumljivo, da je bilo okrog menze kot celote vedno nekaj problemov, ki jih stanovalci povedo na vsakoletnih skupščinah. Priznati moram, da še ni uspelo v celoti urediti vsega tako, kot bi morali, čeprav so vsa prizadevanja v največji meri usmerjena prav sem. Trdim pa, da se je hrana v primeri z lanskim letom kvalitetno in kvantitetno zboljšala, čeprav padajo tudi obratne trditve.

Uredili smo boljšo nabavo živil. Prizadevamo si, da najmasovnejše prehrambene artikle, kolikor tega ne zadržuje tržna inšpekcija s svojimi predpisi, ki so včasih dokaj ostri, nabavljamo neposredno pri proizvajalcu. Zlasti zelje, fižol, pa tudi sadje smo uspeli nabaviti po precej nižjih cenah pri trgovskem podjetju Sadje-zelenjava, s katerim smo morali že spomladi pogodbeno planirati tovrstne potrebe in si zagotoviti vsaj najosnovnejše.

Letos smo ne da bi se držali pogodbe, sklepali vse nabave krompirja, razen ene, deloma pri okoliških zadrugah, za kvaliteten bel krompir pa kar pri proizvajalcih. Tako smo pri nabavi krompirja prihranili okrog četrt milijona din. Slično je bilo z zeljem. Meso nam dobavlja podjetje, ki je na področju Ljubljane najsolidnejše z ozirom na kvaliteto, pripravo in dovoz mesa. To je Mesnina Škofja Loka. Ostale mesne izdelke pa nam dobavlja zagrebško podjetje Sljeme. Trgovsko grosistično podjetje Mercator nam nudi najugodnejše pogoje in nam dobavlja vse ostale špecerijske artikle.

Tu bi lahko podrobneje naštevali nekatere stvari, vendar nimamo tega namena. Naj za drobno ilustracijo povemo še, da dobro vemo, da je zaradi riža, ki je res slabe kvalitete, veliko pripomb, vendar naj dodamo, da smo ta riž dobili iz CARRE pomoči in ga ne kaže zavreči. Sicer pa smo tako pri kraju z njim.

Poudariti moram, da povsod zasledujemo osnovno smer, da bi se nabavljalo ceneje, kljub temu, da stalno stojimo v nasprotju s predpisi tržne inšpekcije. Opažamo, da se letos trgovina nekoliko bolj sprošča.

Še vedno obstajajo težave glede kadrov, kajti danes so v gostinstvu ljudje mnogo bolje plačani kot jih lahko plačujemo mi, predvsem pa je odvisen njihov osebni dohodek od delovnega uspeha. Čim bo mogoče tudi v naših prilikah tako urediti osebne dohodke, bo brez dvoma marsikateri dosedanji problem odpadel. Vendar pa se naši delavci in uslužbenci trudijo in prizadevajo, da bi čimbolj zadovoljili koristnike.

S kadri so nasploh težave. Najprej je težko dobiti nekvalificirano delovno silo, še tolliko težje je dobiti kvalificirano, ker so tu večje zahteve po osebnih prejemkih. Položaj je še težji z uslužbenci.

Tu je treba iskreno pozdraviti prizadevanje sindikalne podružnice za strokovno usposabljanje kuharskega kadra.

Trdim, da ta delovni kolektiv dela z zavestjo, da bi zadovoljil koristnike doma, vendar razni neobjektivni izpadi posameznikov, ki več škodijo kot koristijo, to zavest in ta elan samo zmanjšujejo. Prav tem preprostim ljudem bi dosti več koristilo, če bi jih primerno opozarjali, pojačale bi se vezi in ti ljudje bi začutili, da so del kolektiva.

Priznati moramo, da je Študentovski svet vložil veliko prizadevanja, da bi vzpostavil dobre kontakte z delovnim kolektivom, upravnim odborom in upravo. Dodati moramo, da je storil na vseh področjih več kot katerikoli Štud. svet doslej. Da pa morda nismo v vseh vprašanjih našli skupnih stališč, v celoti ni kriv Štud. svet pa tudi uprava ne.

Ni pa niti zdaleč izpolnil svoje naloge potrošniški svet. Ta potrošniški svet naj bi se v bodoče preoblikoval v kolegij, kjer bodo proporcionalno zastopani študenti in uslužbenci, ki se bodo na te stvari nekoliko spoznali in se zanje zanimali, da bodo lahko stalno opozarjali na razne morebitne nepravilnosti. Želimo, da študenti izbero v kolegij ljudi, ki jim zaupajo in bodo v stalnem kontaktu z osebjem, ter da bodo sproti izražali svoje pripombe. Popolnoma jasno je, da ne bi upravno osebje nikdar delalo v nasprotju s temi željami in potrebami, ki bi jih člani tega kolegija iznašali. Želimo čim tesneje sodelovati, da bomo znali razpoloženje študentovske mase zadeti in zadovoljiti. Seveda menimo, da so to odrasli ljudje, ki znajo pravilno presojati in ocenjevati tudi z gospodarskimi očmi in ta svoja opažanja posredovati ostalim stanovalcem, ki pri teh stvareh niso neposredno angažirani. Le tako si lahko obetamo rešitev tega večnega problema z menzo.

Mi sami smo doslej grešili, ker nismo močneje postavljali zahteve po takem organu, morda smo živeli v zavesti, da lahko sami vse dobro opravimo.

Skupščina medicincev

Vedno novi problemi

Velik priliv novih študentov — svobodna katedra je izpolnila svojo nalogo — vprašanje reforme študija medicine.

Skupščina študentov medicine je bila vsled nekaterih tehtnih razlogov namesto spomladi šele sedaj, sredi oktobra. V glavnem je ocenila delo združenja v letu 1959-60. Diskusija pa se je bolj detajlno dotaknila nekaterih vprašanj, predvsem reforme študija in materialne pomoči prvemu letniku.

Letos se je na medicinsko in stomatološko fakulteto vpisalo 367 novincev, torej trikrat več kot lansko leto. S tem so odpravili sicer krivičen numerus clausus iz prejšnjega leta, postavili pa so vse študente medicine v težaven položaj: jasno je, da bodo učilnice prenatrpane, profesorji pa prezaposleni — to pa se bo nujno odrazilo na kvaliteti znanja študentov. Problem bi se vsaj delno dalo rešiti, če bi v večji meri angažirali študente kot demonstratorje. Ta vprašanja se bodo še zaostrila, če bodo hoteli v skladu z vsebinsko reformo študija nadomestiti predavanja ex catedra z delom v manjših študijskih krožkih. V skladu z povečanim vpisom v letošnji prvi letnik bi bilo treba tudi več sredstev za samopomoč, posebej še, ker študentje prvega letnika prejemajo veliko manjše in manj štipendij kot ostali letniki.

Beležke s trase avtomobilske ceste

Hudournik, lopata in črni asfalt

Mrak je bil stisnjen med strme bregove Grdeličke soteske, ko se je vsulo iz vlaka sto osemnajst študentov, ki bodo jutri prijeli za krampe, lopate in dvignili samokolnice.

Za njim je bila dolga vožnja, vendar bi luna, če bi sijala, lahko videla, da so ti obrazi veseli in kažejo izraz, ki izdaja veselo pričakovanje. Pred njimi je mesec dni veselja, naporov, novih spoznanj in prijateljstva — mesec dni brigadirskega življenja, ki bo na vsakem od njih pustilo pečat, ki ne bo nikoli izbrisan.

Jutri bodo bregovi, strmi, mrki in nepristopni oživeli, jutri bo sonce sijalo in žgalo bele hrbte, po katerih bodo drsele kaplje iskrečega se znoja.

LOPATA

32 stopinj Celzija v senci — to je samo eno dejstvo, ki pove vse! Ni treba nič drugega. Ni treba reči, da je breg strm kot nalet smučarske skakalnice, oa so skale s tisoč let nespremenjeno lego grozeče, pošastne.

Soteska se je spremenila v kotel, v katerem je vrelo, a kuharji so bili brigadirji, ki so s krampi in lopatami grizli in krhali breg.

V eno samo veliko skalo, komaj malo omajano od eksplozije, se je upiralo osem oči in za očmi je bila ena sama misel: skala ima dobra dva kubika — moramo jo zrušiti! To bo delovna zmaga.

Spopadli sta se: narava in mladost. Skala se je trdovratno upirala še in še, a vendar se je odmaknila od strmega pobočja za nekaj centimetrov Po dveh urah je bila razpoka že tolikšna, da se je osem žuljavih rok, vajenih le svinčnika, šestila in trikotnika, odločilo za dokončen napad.

Strije krampi so se spremenili v štiri vzvode. Noge so poiskale opore, mišice so se napele, skala je vzdrgetala in se počasi, veličastno premaknila iz svoje tisočletne lege. Še zadnji napor in po pobočju se je zvalila skala — dva kubika. Oči so zasijale, hudournik mladosti je zmagal.

2000 ŽULJAVIH ROK PLOSKA

Nekega večera so bili v naselju gostje člani študentskega kulturno umetniškega društva »Branko Krsmanović« iz Beograda. Izzvali so splošno pozornost in nezadržen aplavz. Vrstile so se točke za točko.

Dva tisoč željavih rok je ploskalo.

Nastopili so pevci srbskih narodnih pesmi: Nikola Kolaković in Pavle Stefanović, sledili so jim plesalci narodnih plesov. Za svoje umetniško dovršeno izvajanje so želeli toliko prisrčnega in iskrenega priznanja, da so nekatere plese ponovili dvakrat, trikrat.

Nikola Kolaković, priljubljeni interpretator srbskih narodnih pesmi, je po nastopu ves navdušen dejal: »Povsod na trasi smo naleteli na tako prisrčen sprejem, da si človek zaželi vrnitve med take poslušalce. Ob mladini se mora vsakdo počutiti mlad. Mi pevci pojemo tako, kakor da bi bili tukaj doma, ker čutimo, da mladina ljubi vse, kar je lepo in človeško.«

ČRNI ASFALT

Zadnji dan. Slovo. Danes so obrazi nekako čudno veseli, kakor da je na njih padla senca, skozi katero sije le malo svetlobe. Danes je konec tega čudovitega in prijetnega brigadirskega življenja. Žuljave roke segajo druga v drugo in se krepko stiskajo. Iz zvočnika neprestano žubore pozdravi:

»Desa pozdravlja Janeza in mu želi srečno pot!« Sledi plošča, ki so jo v naselju vsi slišali gotovo že tridesetkrat, če ne še večkrat in so se je že zdavnaj naveličali, toda danes zveni milo, prijetno — spet je postala pesem dneva...

In ne samo Desa in Janez, še mnogi se pozdravljajo danes preko zvočnika. Pesem se preliva med barakami...

Poslavlja se tudi »Peta četa«, šest študentov beograjske univerze in »Štiri o«, štirje študentje ljubljanske univerze. To slovo je edinstveno. To se ne more ponoviti, opisati. Morali bi videti kako fantje objeti korakajo po cesti, ki je že stara in razdrapana, kjer pa bo čez leto dni črni asfalt. Pesem žalostno doni med bregovi. »Če študent na rajžo gre...« zveni nekam pridušeno. Ta današnja rajža je žalostna, čeprav si vsakdo želi, da bi bil doma. Fantje si želijo drug drugemu vse najboljše, kar je sploh mogoče želeti.

Toda predvsem si želijo, da vlaka še dolgo ne bi bilo, da bi imel zamudo. Hočejo izkoristiti še poslednje trenutke, da bi si povedali vse tisto, kar si še niso.

Toda črna lokomotiva se bliža...

Roke se stiskajo, obrazi se zbližajo. Poljubi so zadnje, najvišje, kar si ob slovesu lahko podarijo drug drugemu.

Utrnila se je solza, solza prijateljstva, ki je zraslo, ko sta Sveta in Tone drug ob drugem vihtela krampe in gradila pot mladosti in bratstva, ko sta slovenska in srbska pesem, pomešani med seboj, šumeli v svetlo noč.

PRIJATELJSTVO

Ti dnevi in večeri, ki jih preživljajo dekleta in fantje iz vseh naših republik skupaj, ob skupnem delu in zabavi, v tem kratkem brigadirskem mesecu ob kalni Moravi, jim bodo ostali v spominu kot nekaj zelo, zelo lepega, nekaj, na kar se človek vedno z radostjo spominja.

Mik

Brigade v študentovskem naselju

Koristne izkušnje za prihodnje leto

Odkar je bil zgrajen prvi blok v Študentovskem naselju, so izgled naselja kazile neurejene poti, ki so v dežju pogosto dajale Naselju videz slovenskih Benetk. Tudi okolica blokov je bila vse prej kot prijetna in urejena. Dolgo smo čakali, dokler nismo našli pravilne in najbolj logične rešitve. Rezultati pa se že kažejo.

S pripravami za brigade v Naselju so letos pričeli precej pozno, šele konec maja. Delovno akcijo sta organizirala Študentovski svet v Naselju in aktiv ZKJ. Pri delu pa so pomagali tudi predsedniki blokov. Materialno je akcijo najizdatneje podprla Univerza, ki je dala investicije in sredstva za opremo brigad. V okviru svojih možnosti sta prispevala tudi Študentovski svet in uprava Naselja.

Odziv za brigade v Naselju je bil izredno velik, tako da je pripravljalni odbor moral odbiti okoli 60 prošenj in formiral dve brigadi: prva je delala julija in štela 79 ljudi, druga pa avgusta z 41 brigadirji. Skupno se je torej letošnje akcije v Naselju udeležilo 120 študentov, ki so bili po večini stanovalci ŠN, Kolegija in Doma v Gerbičevi ulici.

Brigadi sta pripravljali za asfaltiranje cesto, ki pelje mimo menze do petega bloka in odsek od menze mimo tretjega do drugega bloka. Urejevali sta tudi okolico menze in pripravljali športno igrišče za tretjim blokom. Delo, ki ga brigade poleti niso dokončale, mislijo nadaljevati med študijskim letom s prostovoljnim delom: vsak stanovalec Naselja naj bi opravil 10 ur udarniškega dela.

Brigadi sta stanovali v Naselju. Imeli sta isti pravilnik kot brigade na Avtocesti. Tudi prosti čas je bil podobno uporabljen: za šport, ob sobotah pa za zabave. Julija sta za brigadirje predavala Francka Strmole o Reformi študija in Vili Merhar o pomenu delavskega samoupravljanja. Avgusta je primanjkovalo predavateljev. Imeli pa so zelo zanimiv in prijeten debatni večer, na katerem je govoril Alžirec Mohamed o narodnoosvobodilnem boju v Alžiru. Vsaka brigada je bila tudi na enodnevnem izletu na Bledu.

Letošnje izkušnje z brigadami v Naselju dokazujejo, da bo s to prakso vsekakor treba nadaljevati. Ko bodo dograjene stolpnice, bo treba urediti parke in nasade. Ne bo se treba bati, da bi zmanjkalo dela, če zares hočemo imeti Naselje tako, kakršnega si želimo. Vendar bo treba začeti s pripravami za delovno kacijo že prej. Poskrbeti bo treba, da bo material prej pripravljen in v redu dostavljen. Tako se ne bo dogajalo, da bi delo zastajalo kot je včasih letos, ker ni bilo dovolj robnikov.

ŠTUDENTOVSKA TRIBUNA PREMALO ZANIMANJA!

Študentovska tribuna sama nima naprej določenih naslovov predavanj. — Njen namen je sproti seznanjati študente z najaktualnejšimi dogodki in spremljati najpomembnejša dogajanja na notranjepolitičnem, gospodarskem in zunanjepolitičnem področju. Tako je ideološko-kulturna komisija pri UO ZŠJ konec oktobra v okviru Tribune priredila prvo letošnje predavanje. Predavala je tov. Marija Vilfan o temi »Ali je svetovni mir realnost?«. Ob koncu zelo zanimivega predavanja se je razvila živahna diskusija. Škoda je le, da je bil obisk precej slab, saj je bilo v menzi Študentovskega naselja prostora še za 100 ljudi. Vsekakor mislimo, da bi moralo biti za podobna predavanja v prihodnje veliko več zanimanja, posebej še, ker je bila tokrat lokacija zelo ugodna, agitacija pa je tudi zadovoljila.

Nove možnosti v novih oblikah

Nadaljevanje s 1. strani

zaradi analiz! Nihče tudi ne kliče pokroviteljstva Univerzitetnega odbora nad organizacije po fakultetah, ker smo za njihovo samostojnost, pač pa jim je nujno potrebno delovno napotilo, ki ga bodo lahko našle prav v teh analizah.

Reforma visokošolskega študija je prišla do tistih rezultatov, ko smo od načelnega razpravljanja prišli do konkretnih predlogov in do realizacije. Tu se pred Zvezo študentov ne postavlja nič manjši problem. Z učnimi programi, novimi ali »novimi«, še marsikje ni vse v redu. Prav tako se bo potrebno morda poglobiti in analizirati nove študijske oblike in metode itd. O Svetih letnikov smo že nekaj zapisali.

Nove možnosti se nam odpirajo tudi teritorialno. Če smo zgoraj trdili, da so nove forme tudi produkt izredno hitrega družbeno-ekonomskega razvoja, smo mislili pri tem tudi na razvoj višjega šolstva v Sloveniji. Dejstvo je, da ima Maribor to jesen 5 višjih šol z okrog 3000 izrednih in rednih študentov, da imamo eno višjo šolo tudi v Piranu. S tem v zvezi se pred Univerzitetni odbor postavljajo nove naloge, ki jih doslej ni poznal. To je pa že tudi novo področje dejavnosti.

Zdi se, da so objektivne možnosti za krepljenje in rast Zveze študentov v novih oblikah s spremenjeno vsebino in metodami, tako velike, kot še niso bile doslej.

Stane Čehovin

ŠTUDENTJE, ŠTUDENTKE!

Uredništvo Tribune potrebuje nove sodelavce na vseh fakultetah in višjih šolah. Prosimo vse študente in študentke, ki bi želeli sodelovati v svojem glasilu, da se zglase vsak dan od 12. do 13. ure na uredništvu Tribune, Ljubljana, Poljanska 6/II, kjer bodo dobili tudi natančnejše informacije. S svojimi prispevki, fotografijami in ilustracijami lahko sodelujejo v univerzitetni, mednarodni, kulturni, športni in zabavni rubriki.

K sodelovanju vabimo vse študente in študentke, saj bo le tako naše glasilo Tribuna postalo resničen odsev naših stremljenj in naporov ter nas še bolj aktualno seznanjalo z dogajanji na naših fakultetah in višjih šolah.

Uredništvo Tribune

OBVESTILO NAROČNIKOM

V zadnjem času smo večkrat slišali pripombe na neredno prejemanje glasila Zveze študentov Ljubljanske univerze Tribune. Da bi v prihodnje naši naročniki prejemali Tribuno redno, smo naše sezname izpopolnili. Kljub vsem našim prizadevanjem pa ne bomo mogli redno pošiljati Tribune tistim naročnikom, ki bodo med letom spremenili svoje stanovanje in nam svojega novega naslova ne bodo sporočili. Takim naročnikom bomo naš list v bodoče prenehali pošiljati. Vse naročnike prosimo, da v lastnem interesu sporočajo spremembe naslovov na uredništvo Tribune in si tako zagotovijo redno prejemanje svojega glasila. Poleg tega prosimo vse naročnike, da nam vsako nepravilnost v zvezi s prejemanjem Tribune javijo pismeno na naslov: Uprava Tribune, Ljubljana, Poljanska 6/II, ali ustno vsak dan od 12. do 13. ure. Za neredno prejemanje Tribune naročnikom, ki jo žele prejemati na fakultetah, ne odgovarjamo.

Uprava Tribune

Z jajčnim šamponom **Glemo**

oprani lasje so svileno bleščeči in voljni

Krema **Fit**

za friziranje daje lasem lepoto in naraven lesk

Seborin

odstranjuje prhljaj, pospešuje cirkulacijo krvi in daje s tem lasem nove življenjske moči.

Mala panorama

ZAGREB

Za novega rektorja zagrebške univerze s triletno mandatno dobo je bil izvoljen dr. Vladimir Serdar, redni profesor na Ekonomski fakulteti, za prorektorja pa prof. dr. Marjan Horvat, dosedanji rektor.

Spremembe v prehrani in stanovanju zagrebških študentov. — Podobno kot v Ljubljani so se tudi v Zagrebu odločili ukiniti dotacije študentovski menzi. Ta sredstva bodo po novem dodeljevali posameznim študentom v obliki bonov. Pri tem bodo upoštevali materialno stanje, uspeh pri študiju in družbeno aktivnost študentov. Tudi pomoč, ki so jo doslej dobivali študentje za stanovanje v študentovskih domovih, bodo ukinili in ta sredstva uporabili za boljšo prehrano. Za stanovanje v študentovskih domovih bodo postavili različne cene glede na to ali je v sobi samo ena, dve ali več postelj.

Stoletnica pouka gozdarstva in agronomije v naši deželi. — Pred 100 leti je začeli v Križevcih prva Gospodarska gozdarska visoka šola na teritoriju Jugoslavije. V spomin na ta dogodek pripravljata Gozdarska in Agronomska fakulteta zagrebške Univerze proslavo. Svečanosti se bodo začele 19. januarja v Križevcih.

NOVI SAD

Novi Sad je postal 6. univerzitetno središče v Jugoslaviji. Nova univerza ima 7 fakultet: pravno, filozofsko, strojno, medicinsko, agronomsko, tehnološko in ekonomsko. Svečani seji sveta in uprave nove univerze, ki je bila 27. septembra, so prisostvovali razen ostalih Rodoljub Čolaković — podpredsednik ZIS, Jovan Veselinov — predsednik LSS, Krsto Crvenkovski — sekretar za kulturo in prosveto ZIS, vsi rektorji jugoslovanskih univerz in predstavniki Zveze študentov. Na novosadsko univerzo se je letos vpisalo okoli 4000 rednih in izrednih študentov. Za prvega rektorja je bil izbran ing. dr. Lazar Stojković.

BEOGRAD

28. septembra je bilo 10. zasedanje Predsedstva skupnosti jugoslovanskih univerz. Največ so razpravljali o podiplomskem študiju in organizaciji znanstveno raziskovalnega dela.

Malo statistike: Letos so študentje na beograjski univerzi opravili 10 tisoč izpitov več kot lansko leto, število diplomiranih študentov pa se je povečalo za 726.

tribuna

9. DECEMBR[illegible] JE IZŠLA PRVA ŠTEVILKA NASEGA GLASILA KOT NASLEDNIK »ŠTUDENTSKEGA LISTA«. TA JE IZHAJAL OD 20. MARCA 1949. UREJALI SO GA: FRANCI AMBROŽIČ, DARO BRATOŠ, RUDI MAHKOTA, MILOŠ KOBE, MILAN STARIN IN MILOŠ MIKELN, KI [illegible] TUDI UREDNIK PRVEGA LETNIKA »TRIBUNE«. PRVI LETNIK OBSEGA 9 ŠTEVILK – ZADNJO UREDI STANE SAKSIDA – KI IZHAJA ŠTIRINAJSTDNEVNO. NASLEDNJI LETNIK UREJUJE BORIS MIKOS. MA 4 ŠTEVILKE. LETA 1953 PREVZAME Z 19 ŠTEVILKO PRIMOŽ KOZ[illegible]K. IZIDE 18 ŠTEVILK. OD ČETRTEGA LETNIKA DALJE IZHAJA ČASOPIS V 20. ŠTEVILKAH NA LETO. BOGDAN PLEŠA UREJUJE LIST OD 17. ŠTEVILKE IV. LETNIKA DO 16. ŠTEVILKE V. LETNIKA. KO GA ZAMENJA JANKO POPOVIČ IN UREJUJE LIST DO 9. ŠTEVILKE [illegible] LETNIKA. DUŠAN VOGLAR JE UREDNIK DO 9. ŠTEVILKE V [illegible] LETNIKA.